

MJESEČNA REVUIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA
MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

BROJ/NO. 12
PROSINAC/DECEMBER 2008.

MATICA

*Čestit Božić i sretna
nova 2009. godina*

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

Dragi Hrvati i građani hrvatskog podrijetla!

Upućujem vam iskrene čestitke povodom Kristova rođenja, koje je središnji događaj povijesti čovječanstva i ishodište hrvatskoga vjerskoga i narodnoga života.

Hrvati u svijetu slave Božić s radošću i u skladu sa starim narodnim običajima, u novim domovinama – ponegdje već generacijama, s obitelji i prijateljima, ali uvijek u mislima na svoju Hrvatsku.

Želim da u Svetoj noći podijelite radost Božića, međusobno i s onima s kojima se susrećete u raznim krajevima Zemlje.

Sadašnje je stanje u svijetu obilježeno različitim problemima – s kojima su suočene i brojne hrvatske obitelji. Svikli na sve izazove s kojima se čovjek na iseljeničkome putu susreće, vjerujem da će nam Nada iščekivanja Božića dati snagu za stvaranje novih ljudskih vrijednosti, koje mogu materijalne nedaće učiniti podnošljivima.

Šaljući vam dobre želje, želeći vam uspješnu Novu godinu, sigurnost i mir, zdravlje, osobnu i obiteljsku sreću, nadam se i mogućem susretu u Hrvatskoj. U našoj domovini, u našoj Matici i u našim srcima ima mjesta za sve vas!

Neka ovaj Božić donese toliko željenu sigurnost i solidarnost svijetu i napredak našoj domovini, a vama obiteljski sklad i poslovni uspjeh.

*Danira Bilić
ravnateljica Hrvatske matice iseljenika*

UVODNIK / EDITOR'S FOREWORD

Evo nas, dragi čitatelji, pri kraju još jedne zajedničke godine u kojoj smo nastojali podijeliti s vama što više svega lijepoga o uvijek Lijepoj našoj, jer takvu su je hrvatski rodoljubi oduvijek i zamišljali. I u našim i njezinim najtežim trenucima ona nam je bila, barem u mislima i srcima, uvijek najljepša i najdraža. Tako bi trebalo biti i ovih dana

dolazećeg, kriznog vremena, jer prava se ljubav iskušava upravo u teškim trenucima, a takvi, sasvim sigurno, dolaze. Svi vi koji pratite hrvatske i strane medije znate o čemu je riječ, pa ne mislim da trebam išta više reći, osim još jednom pozvati na hrvatsko zajedništvo, i domovinsko i izvandomovinsko. Zajedništvo koje je svoje najbližije trenutke doživjelo prigodom stvaranja i borbe za hrvatsku državu uoči i tijekom Domovinskog rata.

Doba je ovo i Adventa, uoči Božića i Nove godine, dakle vrijeme za duhovnu obnovu, vrijeme vjere i nade. Vrijeme je to i za osvrtnatrag i pogled unaprijed. U tome smislu vjerujem da je naša *Matica* korektno, kvalitetno i odgovorno ispunila svoju misiju mosta zajedništva domovinske i izvandomovinske Hrvatske. Potvrdu za to dobivamo iz mnogih povratnih informacija sa svih strana, kako u Hrvatskoj, tako i diljem svijeta. Gledajući u budućnost, s obzirom na to da se moj mandat bliži kraju, mogu samo izraziti nadu i vjeru da će se to nastaviti i ubuduće. Naravno da se isto odnosi i na našu "kuću", Hrvatsku maticu iseljenika, koja je i ove godine vrlo kvalitetno ispunila zacrtani plan i program rada. Dolazak naše nove ravnateljice Danire Bilić početkom godine donio je i neke nove, po mojem mišljenju, vrlo korisne ideje i projekte, čiji će se puni učinak osjetiti, vjerujem, tijekom idućih godina. Naravno da će sve, uz najbolju volju, na kraju ipak ovisiti o financijskoj situaciji. Mislim da sam time sve rekao. Ostaje mi još samo zaželjeti vam svima, a pogotovo našim vjernim čitateljima, sretan Božić i sve najbolje što si sami možete poželjeti u idućoj, 2009. godini, iznad svega mnogo dobrog zdravlja.

Urednik

Here we are, dear readers, near the end of yet another year together, a year in which we have endeavoured to share with you as much as possible of what is beautiful in Our always Beautiful Homeland, because that is how Croatian patriots have always thought of her. In our own and its direst hours, she was always, at least in our thoughts and our hearts, always the most beautiful and dearest. And that is how it should be in these days of the coming period of crisis, because true love is always tried in hard times, and they are most certainly coming. All of you following the Croatian and foreign press know what I am referring to, so I do not think any more needs to be said other than to call on Croatian unity, both in the homeland and abroad. Unity that saw its best moments during the revival and struggle for the Croatian homeland ahead of and during the Homeland War of independence.

This is also the time of Advent, leading into Christmas and the New Year, a time then for spiritual renewal, faith and hope. It is also a time to review the past and to look forward. In that regard I trust that our *Matica* magazine has properly, competently and responsibly fulfilled its mission as a bridge of unity between homeland and emigrant Croatia. We get confirmation of this from the great amount of feedback we get from all quarters, both in Croatia and from around the world. Looking to the future, and given that my term at this post is soon to end, I can only express my hope and faith that this will continue in the future. The same, of course, goes for our house, the Croatian Heritage Foundation, which has again this year very competently fulfilled the charted plan and work program. The arrival of our new director, Danira Bilić, at the start of this year has brought some new, and in my opinion, very useful ideas and projects, the full effect of which will be felt, I trust, over the coming years. In the end everything will, of course, with the best intentions, depend on the financial situation. I think that says it all.

All that remains is to wish you all, and especially our faithful readers, a merry Christmas and all the best you can wish yourself in the coming year 2009, plenty of good health above all.

The Editor

Naslovnica: Vitraj Josipa Botterija Dinija
u hrvatskoj crkvi u Sunshineu
(Melbourne, Australija)
Snimio: Fedor Vučemilović

Mjesečna revija HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LVII
Broj / No. 12/2008.

Ravnateljica HMI / Director CHF
Danira Bilić

Glavni urednik / Chief Editor
Nenad Zakarija

Izvršni urednik / Executive Editor
Hrvoje Salopek

Marketing
Ivana Rora

Lektor / Language Editor
Tomislav Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print: Vjesnik, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matiz.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
Privredna banka Zagreb, Račnog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

- 4 Održan Forum hrvatskih manjina
- 18 Susret predstavnika NAJSELA u Zagrebu
- 40 Američki Hrvat Jure Ereš posjetio HMI

DOMOVINA

- 10 Zagreb je postao veliko gradilište
- 22 Pozitivna kretanja šibenskog gospodarstva
- 26 Srednjobosanski grad Travnik i tamošnji Hrvati
- 34 Knjiga stihova Drage Britvića "Mirno teku rijeke"
- 38 Božićni običaji u ogulinskom kraju
- 50 Dr. Ljiljana Kaliterna Lipovčan i Centra za istraživanje kvalitete života

SVIJET

- 7 Konferencija predstavnika hrvatskih manjinskih medija u Pečuhu
- 8 Pedeseta obljetnice Hrvatske katoličke zajednice Stuttgart
- 9 Blagoslov kipa bl. Alojzija Stepinca u Chicagu
- 17 Mark Begich – prvi senator hrvatskog podrijetla u SAD-u
- 25 Dva ministra u novoj austrijskoj vladi su gradišćanski Hrvati
- 30 Argentinski ratni piloti hrvatskog podrijetla
- 37 Tečaj hrvatskog kao stranog jezika u Berlinu
- 49 Nena Šešić-Fišer – svestrana hrvatska umjetnica iz Nizozemske
- 56 Pater Ferdinand Takač, istaknuti hrvatski intelektualac iz Slovačke

AKTUALNO / ZANIMLJIVO

- 14 Obitelj Katić iz Njemačke na Božić u svom imotskom zavičaju
- 21 Bruxelles: Istraživanje Gallup Balkan Monitora
- 29 Uspješna poduzetnica Mara Ćorić - povratnica iz Švicarske
- 33 Monografija o hrvatskoj crkvi u Sunshineu (Melbourne)
- 42 Razgovor s njemačkom književnicom Jagodom Marinić
- 44 Posjet Jasne Matulić-Carević, Hrvatice iz Bolivije
- 46 Razgovor s Antunom Kikašem, uglednim Hrvatom iz Kanade
- 52 Razgovor s uglednim znanstvenikom prof. dr. Ivanom Đikićem iz Frankfurta
- 54 Znanstveni skup o identitetu bačkih Hrvata

STALNE RUBRIKE

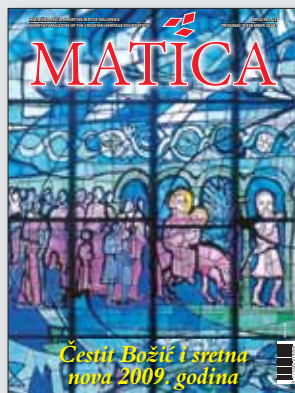
- 6, 24, 36 Manjinske vijesti
- 12, 20, 28 Vijesti HR
- 16, 32, 41, 58 Iseljeničke vijesti (WEB HMI)
- 59 Nove knjige
- 62 Glazba+
- 64 CRORAMA
- 66 Športske vijesti

KOLUMNJE

- 13 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)
- 36 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)
- 60 Iz pera bivšeg gastarbajtera (Emil Cipar)

MATICA - most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarenju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Materinski jezik i kako ga očuvati

Većina predstavnika hrvatskih manjina zalagala se za princip državnog reciprociteta u rješavanju manjinskih pitanja smatrajući da Republika Hrvatska daje veća prava manjinama u Hrvatskoj od onih koja imaju hrvatske manjine u svojim domicilnim državama

Hrvatska matica iseljenika, točnije, njezin Odsjek za autohtone hrvatske manjine, 24. studenoga po četrnaesti je put organizirao Forum hrvatskih manjina - stručni godišnji skup koji okuplja predstavnike hrvatskih manjina kao i predstavnike mjerodavnih državnih tijela. Tema je ovogodišnjeg skupa bila "Materinski jezik - oblici kontinuirane pomoći hrvatskim manjinama u cilju njegova očuvanja". Na Forum su uz predstavnike hrvatskih manjina iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovenije i Srbije, sudjelovali i predstavnici mjerodavnih državnih tijela: Hrvatski sabor (Odbor za Hrvate izvan Republike Hrvatske), Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, Ured za nacionalne manjine Vlade RH i Agencija za odgoj i obrazovanje. Na skupu su sudjelovali i predstavnici diplomatsko-konzularnih predstavništava RH iz Beograda, Praga, Budimpešte, Subotice i Kotora.

Prvi izlagač i moderator skupa bio je docent na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dr. Petar Vuković. Slijedila su izlaganja predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica iz Europe i rasprava.

PREDSTAVNICI OSAM HRVATSKIH MANJINA

Manjinske zajednice Hrvata osam europskih zemalja na Matičinu Forumu zastupali su mr. Robert Sučić, predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću, i Jelka Perušić (Austrija), Miroslav Marić, predsjednik Hrvatskoga

Ovogodišnji Forum okupio je predstavnike osam hrvatskih manjina

nacionalnog vijeća Crne Gore, Antonio Sammartino, predsjednik Zaklade "Agostina Piccoli" (Italija), Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, dr. Ernest Barić, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj i Gabor Đervari, ravnatelj Hrvatskog gimnazije "Miroslav Krleža" iz Pečuha (Mađarska), Franc Gulija, član Predsjedništva Zajednice Hrvata u Makedoniji, Slobodan Gera, član Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, Ivo Garić, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji, Branko Horvat, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća i Stanislava Prčić Stantić članica Izvršnog odbora HNV-a za obrazovanje (Srbija).

Predstavnici manjina iskoristili su Forum da iznesu svoja stajališta i da upozore na jezičnu problematiku u svojim sredinama. Tako mr. Robert

Sučić upozorava na ubrzanu jezičnu asimilaciju kojoj su izloženi gradišćanski Hrvati protiv koje se nastoje boriti putem prosvjetnih programa. Miroslav Marić ističe značenje hrvatskih medija u Crnoj Gori kojima treba pomoć. Antonio Sammartino moli mjerodavna tijela RH da se zauzmu kod talijanskih vlasti za dobivanje kontinuirane godišnje pomoći za moliškohrvatsku zajednicu.

OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

Mišo Hepp s ponosom je istaknuo postojanje brojnih prosvjetnih ustanova u kojima se uči hrvatski jezik u Mađarskoj. Dr. Ernest Barić istaknuo je ove oblike pomoći koji bi pomogli u njihovim nastojanjima oko očuvanja hrvatskoga jezika: sudjelovanje u troškovima izdavanja knjiga na hrvatskome jeziku i or-

Napisao: **Hrvoje Salopek**
Snimio: **Nenad Zakarija**

Zaključci

Nakon višesatne rasprave doneseni su ovi zaključci:

- Forum je postigao svoj smisao jer je omogućio protok informacija između hrvatskih manjinskih zajednica i ovlaštenih državnih tijela i Agencije za odgoj i obrazovanje;
- zaključci o potrebama svake hrvatske manjinske zajednice uputit će se mjerodavnim državnim tijelima i Agenciji za odgoj i obrazovanje;
- ovlaštena državna tijela i Agencija za odgoj i obrazovanje pri dostavi svojih odgovora napisat će i mogući prijedlog za rješavanje zamolbi koje nisu iz njihova djelokruga;
- svoje odgovore dostavit će na znanje Hrvatskoj matici iseljenika;
- HMI se obvezuje prikupiti i razmijeniti međusobne informacije i adrese radi bolje buduće komunikacije sudionika Forumu.

Marija Hećimović, dr. Petar Vuković i Danira Bilić

organizacija boravka mladih u RH. Gabor Đervari naveo je niz problema s kojima se susreću u prosvjetnom radu kao npr. nedostatak dvojezičnih stručnjaka, potreba usavršavanja nastavničkoga kadra, stručna putovanja u RH, stipendiranje studenata... Franc Gulija ističe kako Hrvati u Makedoniji traže tečajeve hrvatskoga jezika za djecu i odrasle. Slobodan Gera napominje da Hrvati u Rumunjskoj trebaju pomoć u obliku stručnih kadrova

za gimnaziju, pomoć u knjigama, leksikonima i rječnicima za škole.

Ivo Garić istaknuo je potrebu ostvarenja prava koja pripadaju hrvatskoj zajednici u Sloveniji glede školovanja na materinskom jeziku. Branko Horvat naglasio je nedosljednost u provedbi prava na uporabu hrvatskoga jezika u službene svrhe u Srbiji. Stanislava Prčić Stantić napominje da učenicima koji pohađaju hrvatsku nastavu u Srbiji nedostaju novi

udžbenici iz RH, kao i kompleti lektire. Odsutni predstavnici hrvatske manjine iz Slovačke poslali su pisanom putem svoju zamolbu u kojoj ističu potrebu jezičnih tečajeva u Hrvatskoj ili škole u prirodi te izdavanje univerzalnog udžbenika na hrvatsko-slovačkom jeziku.

Većina predstavnika hrvatskih manjina zalagala se za princip državnoga reciprociteta u rješavanju manjinskih pitanja smatrajući da Republika Hrvatska daje veća prava manjinama u Hrvatskoj od onih koja imaju hrvatske manjine u svojim domicilnim državama. Također su izrazili potrebu da ministarstva osnuju stručne skupine za rad s manjinama koje bi povremeno posjećivale hrvatske institucije i školske ustanove na terenu radi boljeg upoznavanja s manjinskom problematikom i potrebama pripadnika hrvatskih manjina u europskim zemljama.

Domaćina skupa, uz ravnateljicu HMI-a Daniru Bilić, predstavljale su Marija Hećimović, voditeljica Odsjeka za autohtone hrvatske manjine, i Lada Kanajet Šimić, voditeljica Odjela za školstvo. ■

Branko Horvat iz Vojvodine, mr. Robert Sučić iz Austrije, Mišo Hepp iz Mađarske i Ivo Garić iz Slovenije

ENG On 24 November the Croatian Heritage Foundation's Department for Indigenous Croatian Minorities staged the fourteenth Croatian Minorities Forum. The theme of this year's gathering was "The Mother Tongue – Forms Of Continuing Assistance To Croatian Minorities With The Aim Of Its Preservation".

Buduće okupljalište za moravske Hrvate

Ispred novotvorenog Hrvatskog doma

ČEŠKA - U sklopu svojega službenog posjeta Češkoj Republiki hrvatski premijer Ivo Sanader u petak 5. prosinca u češkom selu Jevišovka otvorio je Hrvatski dom. Riječ je o naselju smještenom južno od grada Brna u kojem su nekad moravski Hrvati činili većinsko stanovništvo. Moravski su Hrvati najsjeverniji ogranak gradišćanskih Hrvata. Naselje čije izvorno ime na njemačkom glasi

Fröllersdorf, a na hrvatskom Frielištof, Česi su nakon raspada Austro-Ugarske preimenovali u Jevišovka.

Novootvoreni Hrvatski dom trebao bi biti okupljalište za oko 800 moravskih Hrvata, koliko ih je preostalo u Češkoj. Kupnju i uređenje Doma s oko stotinu tisuća eura financirala je hrvatska Vlada, a u njemu će biti izloženi predmeti tradicionalne kulture i dokumentacijska zbirka hrvatske manjine.

"Svi znamo kakva je bila prošlost hrvatske manjine u bivšoj Čehoslovačkoj. Sada smo i Češka i Slovačka i Hrvatska prošli tu fazu teškoga komunističkoga totalitarizma. I danas u demokraciji i slobodi smatramo da manjine treba jačati", rekao je Sanader na svečanom otvaranju Doma. Dodao je da manjine nisu prijatnija, "nego šansa da se pokažemo prijateljem i čovjekom", te da se danas više nitko ne mora bojati reći da

je hrvatskoga podrijetla, što prije nije bilo moguće.

Po riječima predsjednika Zajednice moravskih Hrvata Josefa Hubenya, Hrvati su u južnu Moravsku stigli u 16. stoljeću pred turskom najezdom. I nakon 400 godina života među Česima i Nijemcima, raseljeni su 1948. u 118 mjesta diljem Češke. Takozvanim Beneševim dekretima tada su poput čeških Nijemaca proglašeni kolaboracionistima njemačkoga nacističkoga režima i raseljeni tako da ih je u svakom mjestu moglo živjeti najviše troje.

U Jevišovki, gdje ih je nekada bilo oko 800, danas živi samo desetak Hrvata, rekao je Hubeny, dodajući kako će Hrvatski dom u tom selu biti okupljalište preostalih moravskih Hrvata i podsjetnik da su prostore južne Moravske prije 60 godina nastanjivali u mnogo većem broju. (HINA / Hrvoje Salopek)

JUBILARNI, 300. BROJ TJEDNIKA HRVATSKA RIJEČ

VOJVODINA

Tjednik "Hrvatska riječ" jedini je tjednik na hrvatskom jeziku u Vojvodini, koji se, nakon što je prestao izlaziti 1956., ponovno pojavio u Subotici 31. siječnja 2003. godine. Nedavno je proslavljen izlazak 300. broja ovoga glasila. Novi ravnatelj "Hrvatske riječi" Ivan Karan izrazio je zadovoljstvo, ističući značenje tjednika za pripadnike hrvatske zajednice. "Za dva mjeseca bit će punih šest godina kako izlazi naš političko-informativni tjednik, koji informira pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini", rekao je Karan. NIU "Hrvatska riječ" tom je prigodom predstavila i svoje nove web stranice, koje su sada osuvremenjene i osmišljene da na zanimljiviji način prikažu djelatnost ove ustanove i sadržaj svakoga broja tjednika. Novo web izdanje tjednika "Hrvatska riječ" može se pogledati na www.hrvatskarijec.rs.

ZAJEDNIŠTVO HRVATA U RUMUNJSKOJ NA WEBU

RUMUNJSKA - Ovaj mjesec proradila je web stranica Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj. Zajedništvo, osnovano 1991., ubuduće će na internetu predstavljati aktivnosti hrvatske autohtone manjine u Rumunjskoj. Stranica se nalazi na web adresi www.zhr-ucr.ro, a na istoj će se adresi moći čitati i online izdanje novina "Hrvatska grančica". Stranica, dvojezično, nudi izbor rubrika – početna, novosti, multimedija, Karaševska zora, Hrvatska grančica i dokumenti – koje odsad omogućuju vrlo dobar uvid u raznorodna događanja i kulturne dosege Hrvata u Rumunjskoj. Procjenjuje se kako u Rumunjskoj živi oko 7 500 Hrvata, u najvećem broju u dvama općinskim središtima – Karaševu i Lupaku, koji su priznati kao posebna nacionalna manjina na temelju rumunjskog Ustava iz 1991. godine. (dšš)

ANTONU LEOPOLDU NOVOUTEMELJENA NAGRAĐA "METRON"

AUSTRIJA - Gradišćanskohrvatski centar u Beču utemeljio je kulturnu nagradu "Metron" koju će jedanput godišnje dodjeljivati zaslužnim Hrvatima u Beču. Prvi je dobitnik nagrade istaknuti gradišćanskohrvatski pjesnik Anton Leopold koji ove godine slavi svoj 80. rođendan. U sklopu svečanosti dodjele nagrade organiziran je u Hrvatskom centru tzv. Leopold-maraton. Riječ je o višesatnom programu kazivanja Leopoldovih pjesama. Riječ "Metron" odnosi se na krsno ime Metro kao kratki oblik imena Demetar dugogodišnjeg predsjednika Hrvatskoga gradišćanskoga kulturnoga društva u Beču, Demetra "Metra" Karalla (1924.-1991.). Nagrada u obliku obrađenoga sirovoga bloka kristal-stakla nastala je na prijedlog Trudice Domnanović, a logo za nagradu izradio je mladi grafičar Filip Hauck.

Jačom suradnjom do boljih rezultata

Osim predstavnika hrvatskih medija iz Mađarske, na konferenciji su sudjelovali Jasminka Dulić i Zvonimir Perušić iz Vojvodine, Petar Tyran iz Austrije i glavni urednik "Matice" Nenad Zakarija

Branka Pavić Blažetin otvara konferenciju u Klubu August Šenoa

U organizaciji poduzeća Croatica i Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj, a pod pokroviteljstvom Miše Heppa, predsjednika Hrvatske državne samouprave (HDS), 27. i 28. studenoga u Hrvatskom klubu "August Šenoa" u Pečuhu održana je međunarodna konferencija na temu *Europska unija i izazovi manjinskog informiranja* za predstavnike tiskanih glasila hrvatske nacionalne manjine u europskim zemljama i njihove medijske suradnike.

Osim suradnika "Hrvatskoga glasnika", Croaticina ravnatelja Čabe Horvatha, hrvatskih uredništava Mađarskog radija i Mađarske televizije, pozivu su se odazvali odgovorna urednica subotičkog tjednika "Hrvatska riječ" Jasminka Dulić i novinar Zvonimir Perušić, urednik gradišćanskohrvatskog tjednika "Hrvatskih novina" Petar Tyran, te glavni urednik "Matice" Nenad Zakarija.

Nakon dolaska u Pečuh sudionici konferencije posjetili su Uredništvo nacionalnih i etničkih manjina Mađarske televizije, gdje ih je primila Judit Klein, voditeljica uredništva, te urednica hrvatske emisije Timea Šakan. Nakon kratkog

upoznavanja i predstavljanja, Judit Klein okupljenima je ukratko predstavila uredništvo i ustrojstvo manjinskih emisija. Riječ je općenito o manjinskim emisijama brojčanih manjina u trajanju od 25 minuta. U Hrvatskom uredništvu zaposlena su tri novinara urednika.

Sudionici konferencije zatim su posjetili hrvatsku školu "Miroslav Krleža", gdje im je ravnatelj Gabor Győrfári predstavio potpuno obnovljeno školsko središte. Njima su se pridružili i predstavnici Generalnog konzulata RH u Pečuhu, koji je dao i materijalnu pomoć za održavanje konferencije, konzul gerant Vesna Njikoš Pečkaj i treća konzulica Katja Bakija. Učenicima hrvatske gimnazije predstavljeni su hrvatski tjednici u Mađarskoj, Austriji i Srbiji.

Idućeg dana konferencija je započela uz prigodnu izložbu Croaticinih izdanja i godišnjih izdanja "Hrvatskoga glasnika" koju je predstavio Čaba Horvath, upravitelj Croatice.

Petar Tyran u svojem izlaganju o uređivanju te izboru tema potaknuo je složenu problematiku manjinskog tiska koji je povezan s poviješću naroda, s područjima, politikom, identitetom itd.

O mogućnostima razvoja i problemima oko financiranja "Hrvatskoga glasnika" mogli smo čuti od glavne urednice.

Mišo Balaž, urednik TV Hrvatske kronike, u kratkim je crtama predstavio ustrojstvo i rad televizije i hrvatskog uredništva.

"Hrvatsku riječ" predstavila je Jasminka Dulić. List izdaje Novinsko-izdavačka ustanova "Hrvatska riječ", ima 56 stranica i izlazi u 1 500 primjeraka, a u njoj je zaposleno 17 osoba.

Milica Klaić Taradija, članica Medijske skupine pri Uredu premijera, izvijestila je skup o djelovanju Skupine, koja pokušava pomoći u popravljaju uvjeta djelovanja manjinskih glasila.

Na kraju skupa zaključeno je da manjinski mediji učinkovitije mogu djelovati samo zajedničkim istupom, dobrom međusobnom suradnjom, pa se stoga razmišlja o osnivanju manjinskoga novinarskog društva, no o konkretnostima još nije bilo riječi.

Predstavnici konzulata i predsjednik HDS-a obećali su pomoć u nastojanjima medija, a dogovoreno je da se napiše zaključak okruglog stola i da se on dostavi raznim organima.

Nakon konferencije sudionici skupa posjetili su hrvatsko naselje Kašad u nadi u skorom ponovnom sastanku. ■

(Opširnije u idućem broju)

ENG An international conference on the subject of the *European Union and Challenges to Minority Information* for representatives of Croatian minority print media was held in Pécs in late November, organised by the Croatica Company and *Hrvatski glasnik* (Croatian Herald), the weekly of Croatians in Hungary.

Branka Pavić Blažetin, Petar Tyran i Jasminka Dulić

Pripremio i snimio: **Nenad Zakarija**

Snaga i prepoznatljivost Hrvata katolika u Njemačkoj

Kardinal Josip Bozanić u svojoj propovijedi na poseban je način zahvalio fratriba Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita koji godinama vode ovu misiju

Misno slavlje predvodio je i propovijedao kardinal Josip Bozanić

Pedeseta obljetnica Hrvatske katoličke zajednice (HKZ) Stuttgart svečano je proslavljena u subotu 22. studenoga svečanim koncertom te u nedjelju 23. studenoga euharistijskim slavljem na svetkovinu Krista Kralja pod geslom "Vjerni Bogu, Crkvi i domovini 1958. - 2008.", koje je predvodio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić u punoj dvorani "Liederhalle" u Stuttgartu.

Uz kardinala Bozanića u koncelecijaciji su bili u ime biskupa biskupije Rottenburg-Stuttgart dr. Gebharda Fürsta mons. Rudolf Hagmann, ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleša, provincijal Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita dr. fra Željko Tolić, voditelj HKZ-a Stuttgart - Centar fra Nediljko Brečić,

Napisao i snimio: **Adolf Polegubić**

voditelj HKZ-a Stuttgart - Bad Cannstatt fra Jure Zebić te još 11 redovničkih i biskupijskih svećenika.

Misno je slavlje započelo ophodom kroz dvoranu tijekom kojeg je nošen lik Gospe velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta.

Pozdravnu riječ u ime hrvatskih katoličkih zajednica u Stuttgartu: bl. Alojzija Stepinca, sv. Martina, sv. Nikole Tavelića i sv. Ivana Krstitelja uputio je o. Brečić.

Prigodnu riječ uputio je i mons. Hagmann koji je istaknuo kako hrvatske katoličke zajednice u Njemačkoj posebno označuju vjerska životnost.

Kardinal Josip Bozanić u svojoj je propovijedi odao priznanje i zahvalnost svim dušobrižnicima koji su u Stuttgartu djelovali od početka misije do danas. Na poseban je način zahvalio fratriba Franjevačke provincije Presvetoga Otkupite-

lja iz Splita koji godinama vode spomenutu misiju, ali ne samo ovu nego i tolike misije u Njemačkoj. "Neka ovaj dan bude dan zahvale, ali i dan molitve za one koji su vodili, koji vode i koji će voditi naše hrvatske katoličke zajednice", kazao je u svojoj propovijedi kardinal Bozanić dodajući kako se toga dana zapravo slavi 50 godina svetih misa na hrvatskom jeziku, što je snaga i prepoznatljivost Hrvata katolika.

U prikaznim darovima HKZ Stuttgart - Centar prikazala je križ, HKM Esslingen Bibliju, HKZ Waiblingen svijeću, HKZ Sindelfingen kruh, HKZ Ludwigsburg vino, a HKZ Stuttgart - Bad Cannstatt cvijeće i kip bl. Alojzija Stepinca.

Misno su slavlje uveličali Zagrebački folklorni ansambl 'Dr. Ivan Ivančan' pod ravnanjem Marijana Makara, zborovi HKZ-a Stuttgart - Centar i Stuttgart -

Prigodnu riječ uputila je i ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Danira Bilić

Bad Cannstatt pod vodstvom s. Nevenke Tadić, sinjski alkari, te, među ostalima, Evelin Novak i Đani Stipaničev.

Dan prije, u subotu 22. Studenoga, u punoj dvorani "Liederhalle" održan je svečani koncert. Tijekom koncerta sve su

pozdravili o. Brečić, u ime Generalnog konzulata RH iz Stuttgarta konzulica savjetnica mr. Mijana Božić, u ime predsjednika Vlade RH dr. Ive Sanadera ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Petar Čobanko-

vić, predsjednica Hrvatske matice iseljenika Danira Bilić te povincijal Željko Tolić. U bogatom su programu nastupili Zagrebački folklorni ansambl, zborovi HKZ-a Stuttgart - Centar i Stuttgart - Bad Cannstatt, folklorne skupine katoličkih zajednica Stuttgart - Centar "Tomislav" pod vodstvom Marijane Grgić i Bad Cannstatt "Krešimir" pod vodstvom Ivanke Kamenšek i dr. Izveden je i dio povijesnog recitala fra Josipa Grbavca i "Vijenca od plača i smijeha" Malkice Dugeč. Kroz program je vodila Lejdi Oreb. U zabavnom je programu nastupio Miroslav Škoro.

Za jubilejsku prigodu tiskana je knjižica "Hrvatska katolička zajednica u Stuttgartu 1958.-2008." s CD-om. ■

ENG The fiftieth anniversary of the Croatian Catholic Community in Stuttgart was celebrated on 22 November with a gala concert, and on 23 November with a holy mass led by Zagreb Archbishop Cardinal Josip Bozanić.

ISELJENIČKE VIJESTI

Blagoslov kipa bl. Alojzija Stepinca u Chicagu

SAD - Dana 30. studenoga na prvu nedjelju Došašća u Hrvatskoj katoličkoj misiji blaženoga Alojzija Stepinca na sjeveru Chicaga blagoslovom novoga brončanog kipa svečano je završena proslava desete obljetnice proglašenja blaženim kardinala Stepinca i deseta obljetnica preimenovanja misije i stavljanja pod njegovu zaštitu. Proslava te obljetnice, pod geslom *Sjećamo se, slavimo i u vjeri rastemo*, započela je 8. studenoga svečanim župnim banketom u Hrvatskom kulturnom centru, gdje je obznanjena ideja projekta postavljanja brončanog kipa bl. Alojzija Stepinca ispred naše crkve.

Postavljanju i blagoslovu brončanoga kipa prethodila je trodnevna duhovna obnova koju je vodio fra Ante Ivanković.

Cjelomjesečna proslava završena je blagoslovom kipa i misnim slavljem prve nedjelje Došašća, kojima je nazočio velik broj vjernika koji su potpuno popunili našu velebnu crkvu. Dok je nebo blago rosilo, blaženikov kip blagoslovio je fra Marko Puljić – kustos Hrvatske franjevačke kustodije sv. Obitelji za Ameriku i Kanadu. Svečano misno slav-

lje predvodio je naš duhovnik fra Ante Ivanković. Liturgijsko pjevanje skladno je uljepšao zbor HKM-a, a svečanost su uveličali i mladi u hrvatskim narodnim nošnjama, članovi hrvatskih folklornih društava *Hrvatska loza i Kardinal Stepinac* iz Chicaga.

Voditelj HKM-a fra Ivica Majstorović zahvalio je svima na potpori i provođenju u djelo ovoga lijepog projekta. Autor

kipa je mladi hrvatski umjetnik Vid Vučak iz Donjeg Čuča kod Velike Gorice. Kip je izrađen u bronci i veličine je dva metra na postolju od visine osamdeset centimetara. Predočuje zatočenog Stepinca u Krašiću, koji šeće ograničenim prostorom i podiže ruku na blagoslov svima koji mu dolaze da ga susretnu, podrže, zatraže savjet i blagoslov. (fra Ivica Majstorović i fra Ante Ivanković)

Zagreb - veliko gradilište

Uz velik broj manjih objekata i povećanja stambenih kapaciteta, grade se ili planiraju izgraditi i dva "kapitalca" - Arena Zagreb i nova zračna luka

Nakon Univerzijade koja se u Zagrebu održala prije 21 godinu, hrvatska metropola do današnjih dana nije imala prigode doživjeti izgradnju nekoga kapitalnog objekta, ako se ne računa Maksimirski stadion koji do danas nije završen. Svjetsko prvenstvo u rukometu, ali i potrebe za modernizacijom i jačanjem infrastrukture u ovoj su godini rezultirali time da je Zagreb postao veliko gradilište. Uz velik broj manjih objekata i povećanja stambenih kapaciteta, grade se ili planiraju izgraditi i dva "kapitalca" - Arena Zagreb i nova zračna luka.

ARENA - NOVI SIMBOL GRADA

Arena Zagreb jedan je od najvećih projekata u Hrvatskoj vrijedan 87 milijuna kuna koji već više od godinu dana svojim velebnim zdanjem i svakim novim "detaljem" mijenja izgled zagrebačke četvrti Lanište i pretvara je u novo sportsko-zabavno središte metropole. Ovaj suvremeni sportski hram konačni je izgled dobio nedavno, a uskoro će se zakotrljati i prva lopta u sklopu Svjetskog rukometnog prvenstva. Blještavi reflektori, osim sportaša i navijača, obasjat će i mnoge glazbene velikane. Kako bi Zagreb, ali i Hrvatska, bio bogatiji za još jednu sportsku dvoranu koja će moći primiti oko 25 000 gledatelja, novčano su pomogle gradske vlasti i Vlada, a realizacija ovoga izuzetno odgovornog posla pripala je tvrtki Ingra.

Na gradilištu Arene svakodnevno je 750 radnika, a u Ingrid ističu kako su potrebni velika stručnost, napor i iskustvo da bi se svi dobro podijelili i na vrijeme napravili svoje poslove.

Najveći dio radova na vanjskom dijelu završen je početkom studenoga natkrivanjem objekta, a novi je naglasak stavljen na unutrašnje uređenje.

Grade se betonske i montiraju tele-

Arena Zagreb

skopske tribine. Boja je tribina plava, a potkraj listopada počelo je postavljanje 15 200 plastičnih stolica, u prosjeku 400 komada na dan. Od toga broja, 4 500 sjedećih mjesta nalazi se na pomičnim tribinama koje će se po potrebi moći sklopiti i uvući prema zidovima da bi se oslobodio veći dio parketa. Na sjevernoj strani dvorane ostavljeno je mjesto gdje će se za vrijeme koncerta postavljati pozornica za nastup, a igrom svjetla moći će se gornji dio tribina zatamniti ako je manja posjećenost, kako ne bi postojao efekt poluprazne dvorane.

Dvorana će biti opremljena i s 252 sigurnosne kamere, velikim brojem

sanitarnih čvorova, vip-ložama i najsuvremenijim press-centrom, a za praćenje najvjerojatnije će biti postavljen središnji monitor. Ispod dvorane završava se garaža za 980 vozila, a za potrebe Svjetskog prvenstva privremeno će se napraviti još 1 000 parkirnih mjesta. To će parkiralište ukloniti nakon gradnje novoga parkirališta za 3 500 vozila u sklopu trgovačkog centra, kojim će se moći koristiti i posjetitelji Arene. Za potrebe dvorane, a radi uštede električne energije, gradi se i "banka leda" u kojoj će se voda tijekom noći, kada je struja jeftinija, smrzavati te će se led po danu upotrebljavati za hlađenje i ventilaciju.

Na Laništu je niknuo i cijeli mali grad stambene zone

Napisao: **Luka Capar** Snimio: **Darko Plahtan**

Posljednjih se godina u Zagrebu gradi sve više novih stambenih zgrada

U PLANU I ZRAČNA LUKA

Drugi kapitalni objekt koji bi Zagrebu trebao omogućiti da postane raskrižje prometnih pravaca iz svih dijelova svijeta jest povećanje i izgradnja nove Zračne luke u Velikoj Gorici.

Za projekt se natjecalo 17 velikih arhitektonskih timova iz cijeloga svijeta, a pobijedili su Hrvati. Prva nagrada na natječaju za projekt nove zagrebačke zračne luke pripala je Institutu građevinarstva Hrvatske (IGH) i arhitektima Branku Kinclu i Velimiru Neidhardt.

Nakon dugogodišnjih priprema u odabiru najbolje lokacije, došlo se do rješenja koje dijelom obuhvaća vojnu bazu Pleso. Riječ je o parceli s oko 2 500 četvornih metara sjeveroistočno od postojećeg terminala koji je prošao sve procedure, tj. prihvaćena je Studija za zaštitu okoliša, te je izdana preliminarna lokacijska dozvola. Tu nije obuhvaćen prostor predviđen za drugu pistu. Na tom će se dijelu, naime, morati voditi velika briga o očuvanju prirodnih ekoloških sustava. Tu se nalazi zaštićena šuma, ali i vodocrpilište za jedan dio Zagreba. Gradnja novog terminala trebala bi trajati oko 30 mjeseci i planira se dovršenje do kraja 2011. godine. Gradnja će stajati više od 200 milijuna eura, a financirat će se kreditom banaka, sudjelovanjem vlasnika i novcem Zračne luke.

Želja je svih odgovornih da Zračna luka "Zagreb" postane jugoistočni "hub" Europe - križište putova - jer potencijali za takav razvoj zaista postoje. Prednosti su lokacije goleme, a udaljenost od Zagreba novom četverotračnom cestom preko Heinzelove ulice i Domovinskog mosta bit će kraća za pet kilometara. Sredinom te ceste ići će i željeznica. Sama

NOVI VAL STANOGRADNJE

Usporedo s velikim kapitalnim investicijama posebno Arenom Zagreb, na Laništu je niknuo i cijeli mali grad stambene zone, koja sad postaje vrlo atraktivna i tražena, za razliku od prije nekoliko godina, kad se radilo o perifernom području uz rotor. Velika stambena akcija još uvijek traje i na drugom kraju grada, u Sesvetama, gdje se također čeka završetak nekoliko tisuća stanova iz programa poticane stanogradnje, tako da se može reći kako izgradnja stanova raste paralelno s drugim građevinskim projektima.

Unatoč još uvijek visokoj prosječnoj cijeni četvornog metra grade se i manje stambene zgrade, a potražnja vlada i za starijim nekretninama.

Recimo i kako su starije izgrađene nekretnine u prednosti nad novoizgrađenima ponajprije zbog kvalitetne izvedbe radova, bolje prometne povezanosti, ali i lokacije. Isto tako starije nekretnine češće imaju deblje zidove, kvalitetniju izolaciju, vrlo često i bolji raspored prostorija, a njihova kvaliteta ovisi i o održavanju zgrade. Cijene su u najvećem broju niže od cijena novogradnje, iako se, upravo zbog brojnih slučajeva loše kvalitete novogradnje, ponegdje izjednačuju cijene kvadrata stare gradnje i novogradnje. S druge strane, novogradnja je primamljiva jer, osim toga što će biti prvi vlasnici, kupcima je osigurana garancija nad nekretninom, imaju osigurano parkirališno mjesto, a prostor i raspored prilagođeni su modernom načinu života. Lokacije često nisu toliko atraktivne kao u slučajevima starogradnje, a ako jesu, cijene su znatno više od prosječnih. U svakom slučaju, dok ima interesa, rast će i ponuda stanova u Zagrebu.

je pozicija Zračne luke savršena, Zagreb je sjecište autocesta prema Varaždinu i Mađarskoj, zatim pravaca prema Sloveniji i Srbiji, autocesti Zagreb-Split i autocesti Zagreb-Rijeka, a u budućnosti će se sagraditi i autocesta prema Sisku i BiH... Uz to, u blizini je Zračne luke i Ranžirni kolodvor s velikim brojem kolosijeka, koji će postati vrlo bitan za prijevoz tereta kada se sagradi nizinska željeznica do Rijeke.

Upravo je ta povezanost s Rijekom izuzetno važna, jer je pomorski put od Europe prema Aziji iz Rijeke kraći za pet do šest dana u odnosu na sjeverne luke, kao što je Rotterdam. Svemu tomu treba dodati i potencijal rijeke Save, odnosno njezine blizine novom aerodromu.

Cilj je definirati Zagreb kao prepoznatljivo odredište, a kroz novi putnički terminal i predstaviti cijelu Hrvatsku u

poslovnom, turističkom, kulturnom i sportskom svijetu.

Nova zračna luka bit će nešto po čemu bi cijela zemlja mogla biti prepoznatljiva u svijetu. Uz to, ne manje bitna jest činjenica da je iznimno važan prvi dojam putnika koji slete u Zagreb. Zrakoplovi su uglavnom slični, ali putnički su terminali oni koji ostavljaju prvi dojam o zemlji u koju se sleti.

Bit će to aerodrom visoke B-kategorije, što je najviši standard gradnje u Europi, a uz arhitekturu koja se očekuje, svi se nadaju kako ćemo se ponositi novom zračnom lukom. ■

ENG Besides a number of smaller commercial sites and increased residential building there are two major projects either under construction or in the planning phase in Zagreb, these being the Arena Zagreb indoor stadium and a new airport terminal.

Projekt nove zračne luke Zagreb

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA 1991. GODINE

VUKOVAR - Gotovo 20 000 hodočasnika iz 87 hrvatskih gradova i općina te 14 europskih zemalja došlo je odati počast žrtvi Vukovara 1991. godine, među njima i predsjednik RH Stjepan Mesić, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, predsjednik Vlade RH Ivo Sanader, potpredsjednica Vlade Ja-

dranka Kosor, ministar obrane Branko Vukelić i drugi visoki državni dužnosnici, kao i predstavnici HV-a i MUP-a. Obilježavanje "Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine" pod geslom "Vukovar je Lijepa naša, Vukovar je moja Hrvatska" započelo je u krugu Opće bolnice Vukovar, legendarnoga mjesta gdje je vukovarsko ratno medicinsko osoblje, njih 350, za tromjesečne blokade grada, liječničkoj etici dalo novo, još više značenje. "Tebi velika, časna prošlosti, tebi žrtvo krvi, vječna slava", poruka je izrečena nakon minute šutnje za žrtve Vukovara.

ZA PRIPREMU TURISTIČKE SEZONE 2009. STOTINU MILIJUNA KUNA

OPATIJA - "Turizam je strateška gospodarska grana Hrvatske, te će u pripremu turističke sezone 2009. biti utrošeno 105 milijuna kuna, što je 30 milijuna više nego u ovoj godini", rekao je ministar turizma Damir Bajs u Opatiji, gdje je nazočio otvaranju 21. kongresa ugostitelja i turističkih djelatnika Hrvatske. Ministar je naglasio da hrvatski turizam jednostavno mora biti još konkurentniji, jer 80 posto naših gostiju su stranci, koji mogu

za odmor birati i druga odredišta diljem svijeta. Bajs je ponovio da zbog svjetske recesije u idućoj godini Hrvatska očekuje povećanje turističkog prometa od najviše dva posto, a da bismo bili što konkurentniji, u hrvatski će se turizam u idućoj godini uložiti 7,5 milijardi kuna, od čega najveći dio u hotelske objekte.

OD RIBARENJA U HRVATSKOJ ŽIVI 250 000 LJUDI

ZADAR - Ako uzmemo u obzir sve one koji grade, opremaju i popravljaju brodove, zatim one koji love, uzgajaju i prerađuju ribu i školjkaše, pa one koji sve to prodaju te ostale u tom "ribljem" lancu, dolazimo do zaključka da u Hrvatskoj od ribarstva posredno i neposredno živi 250 000 ljudi, rekao je novi predsjednik Ceha za ribarstvo, akvakulturu i poljodjelstvo Hrvatske obrtničke komore. Ribarstvo je jedna od naših rijetkih gospodarskih grana u kojoj je izvoz veći od uvoza. Hrvatska već određeno vrijeme godišnje izvozi oko 30 000 tona ribe u vrijednosti 160 milijuna dolara, a uveze oko 50 000 tona za 100 milijuna dolara. Više od 90 posto svježe ribe izvozimo u Japan, Italiju te u zemlje bivše Jugoslavije. Hrvatska ima oko 300 velikih ribarskih brodova, najvećim dijelom plivara za ulov sitne plave ribe, oko 700 manjih brodova te 3 000 registriranih ribara.

PREPOLOVLJENE LISTE ČEKANJA

ZAGREB - Ministar zdravstva i socijalne skrbi Darko Milinović otvorio je u KBC-u Zagreb na Rebru prvu jedinicu za središnje naručivanje pacijenata u Hrvatskoj. Projekt "BoJCeN" (Bolnička jedinica za centralno naručivanje pacijenata) ostvarenje je ministarstva odluke otprije mjesec dana s ciljem da se osigura potpuna transparentnost u naručivanju pacijenata u bolnicama uz mogućnost sjedinjavanja listi čekanja za sve zdravstvene usluge na nacionalnoj razini. Time se središnje naručivanja povezuje s dvama drugim projektima - Nacionalnom listom čekanja i e-naručivanjem. Kako je izjavio ministar, liste čekanja u nekim su bolnicama u samo mjesec i pol dana od početka akcije smanjene 30 do 50 posto.

TUĐMANOVE ZASLUGE SU NEPRIJEPORNE

ZAGREB - Povodom devete godišnjice smrti prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana, 10. prosinca, izaslanstvo HDZ-a predvođeno predsjednikom stranke i premijerom Ivom Sanaderom položilo je vijenac i zapalilo svijeće na Tuđmanovom grobu na Mirogoju. Vijence su položila brojna izaslanstva gradskih i županijskih odbora HDZ-a, predstavnici udruga proizašlih iz Domovinskog rata, osnivači HDZ-a te brojni Tuđmanovi štovatelji iz cijele Hrvatske. U izjavi novinarima, Sanader je podsjetio da je Tuđman triput biran za hrvatskog predsjednika i da je pod njegovim vodstvom Hrvatska postala samostalna država, članica UN-a i Vijeća Europe, te da je pod njegovim vodstvom pružen otpor agresoru i stvorena snažna oružana sila koja je 1995. oslobodila zemlju nakon čega je diplomatskim metodama integriran ostatak okupiranih područja. Zadušnicu za Tuđmana u prepunoj crkvi svetog Marka služio je varaždinski biskup Josip Mrzljak koji je podsjetio na riječi kardinala Franje Kuharića da je posljednje desetljeće 20. stoljeća u povijesti hrvatskog naroda obilježeno mrakom agresivnog rata i svjetlom slobode koju je izborio Franjo Tuđman slogom hrvatskog naroda u domovini i inozemstvu.

MEĐUNARODNI SUD PRAVDE SUDIT ĆE SRBIJI ZBOG GENOCIDA U HRVATSKOJ

HAAG - Ovo je velik uspjeh Hrvatske nakon kojeg slijedi velik posao, ovo je tek prva runda, komentirao je Ivan Šimonović, ministar pravosuđa i glavni zastupnik Hrvatske, odluku kojom se Međunarodni sud pravde (ICJ) proglasio mjerodavnim za hrvatsku tužbu protiv Srbije za genocid. Na procesu koji bi se idućih nekoliko godina mogao voditi na ICJ-u, Srbiji će se suditi zbog povrede Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju genocida iz 1948. godine. Predsjednica Suda Rosalyn Higgins rekla je da postoje uvjeti za sudsku mjerodavnost, a za tu odluku u haaškoj Palači mira glasalo je 10 sudaca, a sedam ih je bilo protiv. Sud je odbacio sve prigovore Srbije.

Razvoj ljudske pokretljivosti

Hrvatska se transformira iz tradicionalno emigrantske u imigracijsku zemlju jer potreba za uvozom radne snage raste iz dana u dan, a Crkva u prigodi blagdana Božića svim useljenicima nudi dar svoje poruke mira i ljubavi, poštovanja, svakovrsne potpore i nade

U suvremenome svijetu, sve više globaliziranom i obilježenom uzajamnom ovisnošću, razvoj ljudske pokretljivosti postaje prigoda i poticaj za upoznavanje kultura i religija te za pokretanje dijaloga među raznim ljudima u svrhu poboljšanja suživota civilizacija. Tako ljudska pokretljivost može postati put istinskoga mira u svijetu. Danas više od dvije stotine milijuna selilaca živi izvan svoje domovine, i to ne samo zato što žele ostvariti bolji život nego i stoga što ih na to potiču bijeda, nasilje te ratovi i etnički sukobi. Iseljena Hrvatska oduvijek je dijelila sudbinu toga milijun-skoga mnoštva. Uz to, samo u prvom desetljeću 21. stoljeća, prije globalne financijske krize, pridružile su mu se stotine tisuća Hrvata iz Bosne i Hercegovine, koji su se nakon ratne kataklizme, nezadovoljni zaputili na svjetsko tržište rada. U akciju sprječavanja odlaska Hrvata iz njihove domovine BiH uključio se i Caritas kao dio planetarne dobrotvorne organizacije Katoličke crkve, koja suvremenim programima pravednije raspodjele dobara povezuje 154 zemlje u svijetu. Suradnja Hrvatskog Caritasa i Caritasa BK BiH, primjerice u svrhu povratka prognanih Hrvata u BiH, vrlo je uspješna. U prigodi blagdana Božića Crkva svim useljenicima nudi dar svoje poruke mira i ljubavi, svakovrsne potpore i nade.

Hrvatska je spremna, kao i dosad, nastaviti pomagati Hrvatima u Bosni i Hercegovini na gospodarskom i razvojnom planu, no oni, uz to, svakako trebaju veći angažman države u kojoj žive na području obnove i održivog razvoja, rekao je u Sarajevu ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva RH Petar Čobanković. Ministar je sudjelovao u radu rujanskoga Gospodarskog foruma koji je već peti put organizirao Caritas BK BiH radi daljnjeg povezivanja hrvatskih gospodarstvenika iz BiH i Hrvatske, te osmišljavanja projekata koji bi pomogli znatniji povratak prognanih Hrvata te gospodarski oporavak i kvalitetnije životne uvjete za one koji i sada žive u prijeratnim domovima. Sarajevski Gospodarski forum nastavak je ranijih uspješnih akcija Caritasa iz dviju susjednih zemalja, RH i BiH. Kontinuitet suradnje potvrđen je potpisom Ugovora za 32 odobrena ovogodišnja projekta iz područja obrazovanja, humanitarnih programa te gospodarstva između Hrvatskog Caritasa i Caritasa BK BiH, čime započinje drugi ciklus akcije *Tjedna solidarnosti s Hrvatima u BiH*, koji će trajati do rujna 2009.

Hrvati u pokretu iz BiH produžili su svoj boravak kako u zemljama EU, tako i u SAD-u, iako za svoje odredište često biraju i našu zemlju. Hrvatska se transformira iz tradicionalno emigrantske u imigracijsku zemlju tako da bi u skoro vrijeme

Piše: **Vesna Kukavica**

broj useljenika trebao premašiti broj onih koji emigriraju iz zemlje, jer potreba za uvozom radne snage raste iz dana u dan. Konstatcija je to s Međunarodne konferencije na temu *Useljenička politika u funkciji razvoja hrvatskog gospodarstva*, koju je potaknula Hrvatska gospodarska komora. Govoreći na toj konferenciji o kvotama radnih dozvola za useljenike, pomoćnik ministra unutarnjih poslova Žarko Katić naglasio je da su ove godine kvote povećane te iznose 8.397 dozvola, od čega je 5.897 za nova zapošljavanja, a 2.500 za već postojeća radna mjesta. Riječ je o devet sektora, od graditeljstva, brodogradnje, turizma i ugostiteljstva do prometa, zdravstva, znanosti i obrazovanja te informatike i kulture.

U Hrvatskoj trenutačno boravi 32.160 stranaca u privremenom i stalnom boravku, i to u podjednakom broju. Pritom je najviše boravaka vezano uz rad te spajanje obitelji (po 45 posto), a 2,5 posto radi obrazovanja i studiranja, 0,1 posto radi znanstvenih istraživanja, 0,2 posto zbog humanitarnih razloga te 8,4 posto ostalo, primjerice korištenje nekretninama, novinari i udruge. Najviše ih je iz zemalja bivše Jugoslavije (bez Slovenije), i to 63 posto (prevladavaju useljenici iz BiH i Srbije), a slijede ih došljaci iz Njemačke, Slovenije, Italije, Makedonije, Kine, Austrije i Rusije. Roko Mišetić s Instituta za migracije i narodnosti naglasio je da će se Hrvatska, prema sadašnjim kretanjima, godine 2050. po broju stanovnika vratiti na početak 20. stoljeća te imati milijun stanovnika manje nego što ih ima sada. No, promijenit će se struktura stanovništva te će prevladavati starija populacija. Prirodnim se putem godišnje gubi i do 9.000 (2006. godine) pa i do 12.000 stanovnika (2003. godine), a također i emigracijom.

Sunčanica Skupnjak-Kapić, projekt-menedžer International Organization for Migration (IOM-a), podržala je težnje stručnjaka okupljenih na prvoj Hrvatskoj useljeničkoj konferenciji u Zagrebu, jer su pitanja migracija već dulje vrijeme u Hrvatskoj na margini, a konferencijom će se povećati interes za tu temu, koja je vrlo složen fenomen. Kako je rekla, u svijetu je najviše ekonomskih migranata, slijedi devet milijuna izbjeglica, 20 milijuna raseljenih te od 30 do 40 milijuna neregularnih migranata. Najviše je migranata iz Kine – 35 milijuna, Indije te Filipina, a zemlje primatelji su SAD – 35 milijuna, Ruska Federacija te Njemačka. Europa je s 56 milijuna migranata na prvome mjestu. ■

ENG Croatia is transitioning from a traditionally emigrant society to a net immigrant country given its need to import labour. Immigration quotas have been increased this year to a figure of 8,397 permits in 9 sectors, from construction, shipbuilding, the tourism and hospitality industries, to transport, healthcare, science, education, information technology and culture.

Šestomjesečni Marijan Gabrijel u ulozi malog Isusa

“Svake godine dolazimo na zimski odmor ovamo u Proložac, gdje redovito slavimo Božić, dakako, gledajući i Žive jaslice. Kad sam lani bila trudna, muž mi je u šali rekao: *Ako bude muško, dogodine će glumiti malog Isusa.* Na našu veliku radost to se i obistinilo”

Andrea i Ivan Katić glume Mariju i Josipa u Živim jaslicama 2007.

Središnja blagdanska svečanost, održana protekle godine na Božić u predvečerje u presušenom koritu Suvaje podno starovjekovnog kamenog mosta u Proložcu pokraj Imotskog u prigodi uprizorenja osmih Živih jaslica, ostat će u trajnom sjećanju više od tri tisuće nazočnih, napose Ivana i Andreje Katić, koji su u tom igrokazu glumili svetu obitelj Josipa, Mariju, a njihov šestomjesečni sinčić Marijan Gabrijel malog Isusa. Iako su Katići rođeni u Njemačkoj, gdje i danas žive, ostali su posebno vezani za mjesto svog podrijetla Gornji Proložac.

Svi su hodočasnici baš kao velika obitelj u prološkome biblijskom Betlehemu, takav rijetko gdje viđen ne samo u Hrvatskoj, Božić doživjeli kao blagdan veselja, mira, sloge, te uz mnoštvo poruka. U izvođenju tog igrokaza goleme dramske kompozicije na otvorenome sudjelovalo je oko 200 glumaca amatera, članova HKUD-a i klape “Proložac”, te župnoga crkvenog zbora “Sveti Mihovil”.

SVI POGLEDI UPRTI U MALOG ISUSA

Osim toga što su nazočni mogli uživati u

ambijentu koji je ispunjen kolibama s pastirima uz vatru i domaćim životinjama, štalicama, improviziranom kovačnicom, stolarijom..., posebice su bili oduševljeni pjesmama raspjevanih anđela i inim biblijskim prizorima, dakako Marijinu dolasku na magarcu u pratnji Josipa i glasu anđela Gabrijela, koji je navijestio radostan trenutak – rođenje Isusa Krista. Upravo je taj prizor bio najuzbudljiviji u koji su bili uprti pogledi svih posjetitelja - u lik šestomjesečnog Marijana Gabrijela koji je glumio malog Isusa u jaslicama, dok su njegova majka Andrea i otac Ivan Katić glumili Mariju i Josipa. Zanimljivost ovogodišnjih proloških Živih jaslica jest i u tome što su se u uprizorenju Isusova rođenja poklopila dva ista imena: ime dječaka Marijana Gabrijela koji je glumio malog Isusa i ime anđela Gabrijela koji je navijestio najveći i najradosniji događaj.

NEOPISIVO UZBUĐENJE

Iako mlada, priča o obitelji Katić posve je izdašna, ispletena od svježih životnih niti, u svemu zanimljiva, ali i poučna kako se voli i poštuje domovina predaka, te njeguje hrvatska tradicija. “S mužem Ivanom i šestomjesečnim sinčićem Marijanom Gabrijelom živim u Njemačkoj kod Stuttgarta. Tu sam prije deset godina upoznala supruga, za njega se udala i iz sretnog braka imamo jedno zdravo dijete. Rodila sam se i odrasla u Njemačkoj, kao i moje dvije sestre, a naši su korijeni u Slavoniji, odakle su mi roditelji. U Njemačkoj sam završila osnovnu i srednju školu te studij jezika – engleskog i španjolskog. Po struci sam prevoditeljica engleskog i španjolskog jezika, a govorim i pišem još na dva strana jezika, dakako, s hrvatskog i na hrvatski. S mužem svake godine dolazim na zimski odmor ovamo u Proložac, gdje redo-

Gornji Proložac - akumulacija Ričice

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

vito slavimo Božić, dakako, gledajući i Žive jaslce. Kad sam lani bila trudna, muž mi je u šali rekao: 'Ako bude muško, dogodine će glumiti malog Isusa u Živim jaslicama'. Na našu veliku radost to se i obistinilo. Nema tih riječi kojima bih mogla opisati koliko sam uzbuđena i sretna što smo u jaslicama glumili svetu obitelj", iskreno će Andrea, a muž joj Ivan dodaje: "Bio sam presretan kad su mi priopćili da ćemo glumiti svetu obitelj u Živim jaslicama i to je za mene i moju obitelj najveća moguća čast. Od uzbuđenja nisam mogao spavati gotovo sve noći. To je trajalo do Božića navečer, uzbuđenje je nestalo tek nakon što smo odglumili svoje uloge u tihoj božićnoj noći. Sad mi je duša mirna nakon što sam i to doživio, posebice kad sam čuo kako je sve na sceni proteklo u najboljem redu, u duhu biblijske tradicije i poruke."

Njezin unuk Ivan, koji razmišlja o povratku u Hrvatsku tek kad mu sin pođe u školu, rekao nam je kako mu je pokojni otac Petar 40-ak godina radio u Njemačkoj, kao i njegova majka Desanka, koja je i sad u toj zemlji. Kazao je da je zaposlen u istoj cestovnoj tvrtki u kojoj je radio i njegov otac. "Popravljam ceste i na tom poslu radim 17 godina. Narod ovdje misli kako je u Njemačkoj super raditi, zarađivati, živjeti. Ali nama i te kako nešto nedostaje. Meni i mojoj ženi nedostaju domovina naših roditelja, upravo ova klima, sunce, čistoća krajolika. Ljuti krš nam ne smeta, dapače, godi nam. Iz Njemačke češće dolazimo u Bušanje. Imao sam tek dva mjeseca kad su me roditelji donijeli iz Njemačke ovamo, gdje me je podigla moja baka Matija kojoj sam doživotno zahvalan, u Prološcu sam završio osnovnu školu, a zanat u Imotskome. Još se ne kanim vratiti u Hrvatsku jer mi se ovdje teško zaposliti", priča nam 36-godišnji Ivan.

LJUDI SKROMNI, NESEBIČNI I PLEMENITI

"Od prvog sam dana s posebnom ljubavlju prihvatila ovaj kraj i nikada nisam zažalila što sam se udala za čovjeka čiji su korijeni u ovom ljutom kršu, u kojemu se također može lijepo i sretno živjeti. Kad bih imala kapital, uložila bih ga u ovaj kraj koji se odlikuje ljepotom, čistoćom i gdje su ljudi skromni, nesebični, plemeniti. Poručujem mladima neka ostanu u rodnome kraju, a onima koji su otišli iz svojih sela neka im se češće vraćaju. Neka češće posjećuju ognjišta svojih očeva, djedova i pradjedova. I moja će baka Matija jednog dana umrijeti, ali ću s mužem pokušati naše dijete svake godine dovesti ovamo te mu pokazati gdje mu je otac živio", poručuje Andrea, koja je nesebično prigrllila muževljev škrta dalmatinsko-zagorski krš, reklo bi se čak i jače nego svoje korijene u ravnoj Slavoniji. Kaže kako joj je drago,

Andrea, Ivan i Marijan Gabrijel Katić glume svetu obitelj u Živim jaslicama 2007.

baš kao i njezinu suprugu Ivanu, što se ne zaustavlja obnova starih napuštenih kuća i naselja u Gornjem Prološcu, od kojih se formiraju i etno-ekosela gdje se pokreće turizam.

Sa svojim unukom Ivanom i snahom Andrejom, te praunikom Marijanom Gabrijelom radost Živih jaslca, veselje i lijep doživljaj podijelila je i Ivanova baka Matija (92) koja je podigla svoga unuka: "Bila sam najuzbuđenija kad sam u tišini i sjaju u jaslicama na slami vidjela svoga praunika kako glumi Isusa. Činilo mi se kao da je na trenutak sve stalo u iščekivanju navještaja velike radosti, događaja – rođenja Isusa Krista", ukratko nam je ispričala dojmove baka Matija, kao da je satkana od kamene živice koja nadvisuje kanjon rijeke Suvaje. ■

ENG A living nativity scene is staged every Christmas in Proložac, near Imotski. Last year the Katić family out of Stuttgart played the roles.

Obitelj Katić u Bušanjama (Andreja, Ivan, i njihov sinčić Marijan Gabrijel s bakom Matijom)

Pola stoljeća hrvatske župe svetog Križa u Hamiltonu

KANADA - Svečanim misnim slavljem 22. studenoga započela je proslava 50. godišnjice osnivanja hrvatske katoličke župe svetog Križa u Hamiltonu u Kanadi. Svetu misu predvodio je hamiltonski biskup Antony Tonnos uz koncelebraciju vojnog biskupa mons. Jurja Jezerinca, župnika Marijana Mihokovića te

svećenika okolnih hrvatskih i kanadskih župa. Uz brojne vjernike, na misi je sudjelovala i veleposlanica RH u Ottawa Vesela Mrđen Korać i konzul gerant u GK RH u Mississauga Branka Pažin.

Nakon svečane mise, prisutni su pozvani u obnovljenu malu dvoranu, gdje su mladi iz župe postavili izložbu o povijesti crkve, na-

kon čega je uslijedila svečana večera. Hrvatska katolička župa svetog Križa utemeljena je davne, 1958. godine, ponajprije zalaganjem ondašnjeg župnika Stjepana Šprajca. Dana 17. lipnja 1959. postavljen je temeljni kamen za privremenu crkvu i župni stan, a današnja crkva započinje se graditi

1968. godine, te je na blagdan Uzvišenja sv. Križa 14. rujna 1969. svečano otvorena i posvećena. Crkva je sagrađena neumornim zalaganjem i dobrovoljnim priložima hrvatskih vjernika. Danas župa obuhvaća oko 1 500 hrvatskih obitelji. Pri župi djeluju hrvatska škola, Klub mladih, kao i župna folklorna grupa *Hrvatsko selo*. Uz njih, na proslavi ovoga velikog jubileja sudjelovali su folklorna društva *Draganići*, *Hrvatski narodni dom*, *Zlatni pajdaši*, grupa *Sv. Juraj*, *Napredak*, kao i *Živa grana Hrvatske*, koje sve djeluju u Hamiltonu. Svečana večera započela je pozdravnim govorima župnika vlč. Mihokovića i biskupa Jezerinca, a prisutne je potom pozdravila i veleposlanica RH u Ottawa Vesela Mrđen Korać. (Branka Pažin, foto: Frank Jankač)

VEČER U ČAST DRAGUTINA TADIJANOVIĆA U BERLINU

NJEMAČKA - Članovi Zavičajnoga kluba "Brođani" iz Berlina poetskim su druženjem obilježili 103. godišnjicu rođenja hrvatskoga pjesničkog velikana i svojeg sugrađanina, Dragutina Tadijanovića. Čitanjem detalja iz životopisa te proznih i poetskih radova podsjetili su se prelijepog i opsežnog Tadijina stvaralaštva nastalog tijekom njegova, spisateljski vrlo plodnog, 102 godine dugog života. Dragutin Tadijanović rođen je 4. studenoga 1905. u Rastušju kod Slavonskog Broda. Ljubiteljima poezije ostavio je na uživanje jednostavne, životne stihove kojima se utkao u hrvatsku književnu vječnost. Ne začuđuje stoga da se njegovi štovatelji, poput berlinskih "Brođana" o prigodnim datumima podsjetu svojega slavnog sugrađanina u čijim djelima zorno oživljava i zajednički, voljeni im zavičaj. (Sonja Breljak)

SMOTRA CRKVENIH ZBOROVA U BRUCHSALU

NJEMAČKA - Jedanaesta smotra crkvenih mješovitih zborova hrvatskih katoličkih misija i zajednica iz Njemačke održana je 16. studenoga u crkvi sv. Pavla u Bruchsalu, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurtu i HKM-a Srednji Baden sa sjedištem u Karlsruheu. Na smotri je nastupilo devet zborova: HKZ Wiesbaden, HKZ Göppingen-Geislingen, HKZ Düsseldorf, HKZ München, HKZ Frankfurt, HKZ Sindelfingen, HKZ Mainz, HKZ Main-Taunus/Hochtaunus i domaćin - zbor HKZ-a Pforzheim-Bruchsal pod vodstvom Dominika Spajića. Nakon podjele spomenica i cvijeća druženje je nastavljeno uz domjenak i pjesmu u dvorani župe sv. Pavla.

NAJVIŠE HRVATA STUDIRA NA HARVARDU I COLUMBIJI

SAD - Navisokoškolskim ustanovama u SAD-u svake godine studira oko 550 hrvatskih državljana - 52 posto na preddiplomskoj, a 48 posto na diplomskoj i poslijediplomskoj razini. Po podacima nevladine organizacije (*Institute for International Education*) 2007./2008., najviše je hrvatskih studenata studiralo na američkim sveučilištima Harvardu, Columbiju, Berkeleyu te Yaleu, a najtraženije područje studija bio je "Business and Management". Početak 21. stoljeća obilježilo je znatno povećanje broja mobilnih studenata na svjetskoj razini - 2005. više od 2,7 milijuna studenata studiralo je izvan domovine, što je u usporedbi s 1,74 milijuna 1999. porast od 55 posto. SAD je na prvome mjestu u međunarodnoj izobrazbi, jer privlači 28 posto svih mobilnih studenata u svijetu.

Djed Ivan naučio ih poštenju i radišnosti

Begich je rođen 1962. godine u Anchorageu na Aljasci, gdje trenutačno obnaša funkciju gradonačelnika. Novi je senator rođen kao četvrto od šestoro djece Pegge i Nicka Begicha, a njegovi korijeni potječu iz ličkog sela Podlapače

Mark Begich tijekom svoje predizborne kampanje

Novoizabrani senator najsjevernije američke savezne države Aljaske iz demokratskog tabora, Mark P. Begich, postao je potkraj studenoga prvi senator hrvatskog podrijetla. Begich je na izborima za Senat pobijedio 85-godišnjeg republikanca Teda Stevensa, rekordera s 40-godišnjim stažem u američkom Senatu. Time je nakon 27 godina Aljaska dobila predstavnička u Senatu iz Demokratske stranke.

Begich je rođen 31. ožujka 1962. u Anchorageu, gdje trenutačno obnaša funkciju gradonačelnika. Novi je senator rođen kao četvrto od šestoro djece Pegge i Nicka Begicha, a njegovi korijeni potječu iz Podlapače, ličkog sela na Krbavskom polju. Prvi iz Begicheve obitelji koji se trbuhom za kruhom našao u Americi bio je njegov djed Ivan koji je u SAD došao 1911. godine iz tadašnje Austro-Ugarske te je počeo raditi u rudnicima Minneso-

te, kao i brojni drugi Ličani. "Bio je rudar s grubim rukama, ali s velikim srcem! U gradu Evelethu u Minnesoti, gdje je živio, uzgajao je rajčicu, blitvu, povrće kakvo raste u Hrvatskoj. Tijekom Drugoga svjetskog rata izgubio je veliki dio rodbine, a bio je potom protivnik Titove Jugoslavije i uvijek je podržavao lobiranje za neovisnu Hrvatsku", kaže u razgovoru za "Večernji list" Mark P. Begich i nastavlja: "Moj se otac radišnosti i poštenju

Pokojni Nick Begich sa svojom obitelji

naučio od djeda koji je bio razuman, strpljiv čovjek. Tata se s mamom na Aljasku doselio 1957. jer je pozvan kao učitelj kojih je nedostajalo."

Markov otac Nick izabran je 1962. godine za najmlađeg člana Senata Aljaske. Nakon osmogodišnjeg staža u Senatu, Nick Begich postaje prvi kongresnik hrvatskog podrijetla, a 1972. godine poginuo je u zrakoplovnoj nesreći, zajedno s političarom Halom Boggsom. Novi je senator pak završio samo srednju školu, iako je neko vrijeme studirao na sveučilištu na kojemu je predavao njegov tragično poginuli otac. Napustivši sveučilište, Begich pokreće vlastite tvrtke koje uspješno djeluju u Anchorageu te čak postaje sponzor ugradnje tzv. fotoradara, posebnog semafora koji ima ugrađene kamere koje nadziru prekoračenja brzine. Budući senator se 1990. ženi s Deborah Bonito, bivšom visokopozicioniranom članicom aljaške Demokratske stranke, s kojom ima šestogodišnjeg sina Jacoba.

Iako ne govori hrvatski i nije nikad posjetio Hrvatsku, novi senator kani se u svojem radu zalagati i za hrvatske interese. "Najprije moram upoznati hrvatske diplomate i predstavnike zajednice. Želim od njih čuti što mogu napraviti za Hrvatsku. Znam da je turizam jedna od najjačih gospodarskih grana u Hrvatskoj i tu vidim potencijal za ulaganja i razmjenu iskustva s Aljaskom. Poznato mi je da su mnogi Hrvati pomogli kampanju Baracka Obame i to mi je drago. Vidim jedno pozitivno razdoblje u kojem ćemo se brzo dogovoriti za suradnju. Moram početi intenzivno učiti o Hrvatskoj", kaže Mark Begich. ■

ENG The newly elected Senator of Alaska, Mark Begich, is the first US senator of Croatian origin. He was born in Anchorage, Alaska in 1962 where he is currently serving as mayor. He has roots in the Lika region village of Polapača from whence his grandfather Ivan emigrated in 1911 to Minnesota.

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

Pokrenuta suradnja nagrađenih sela

Predstavnici NAJSELA su na skupu, koji je bio prigoda za bolje upoznavanje i uspostavljanje međusobne suradnje, raspravljali i o pitanju budućega načina dodjele nagrade NAJSELO

Nakon pozdrava ravnateljice HMI-a Danire Bilić skup je vodio novinar HTV-a Zvonko Božinović

U Zagrebu je 21. studenoga održan susret predstavnika svih "najsela", dobitnika Nagrade za kulturu, koju je HMI ustanovio 1996. godine. Idejni je začetnik nagrade izvršni urednik *Matice* Hrvoja Salopek, tadašnji voditelj Odjela za autohtone hrvatske manjine. Ove godine, umjesto dodjele nagrade, HMI je organizirao susret predstavnika svih dvanaest nagrađenih sela, a okupljeni su se imali prigodu upoznati, razmijeniti iskustva i razgovarati o međusobnim oblicima suradnje, što je bila tema skupa.

Tijekom proteklih godina nagrađena su sela Pinkovac, Mjenovo, Novo Selo (Austrija); Martinci, Petrovo Selo, Sumarton, Kukin (Mađarska); Tavankut, Bački Monoštor, Novi Slankamen (Srbija); te Karaševo i Klokotić (Rumunjska).

BUDUĆI ZAJEDNIČKI PROJEKTI

Susretu u Zagrebu nazočilo je sljedećih deset predstavnika "najsela": Leo Radaković iz Pinkovca, Milja Radan iz Karaše-

va, Mikloš Kohuth iz Petrova Sela, Hanzi Balogh iz Mjenova, Branko Horvat iz Tavankuta, Lajoš Vlašić iz Sumartona,

Marija Turkalj iz Bačkog Monoštora, Štefan Mikula iz Novog Sela, Milica Klaić-Taradija iz Kukinja, te Vlado Aleksić iz Novog Slankamena. Predstavnici Martinaca i Klokotića ispričali su svoj nedolazak.

U uvodnom dijelu sastanka voditeljica Odjela za manjine Marija Hećimović pročitala je pozdravno pismo odsutnoga Hrvoja Salopeka, inicijatora i kreatora nagrade NAJSELO.

Ravnateljica HMI-a Danira Bilić obratila se u uvodu skupa prisutnim sudionicima pozdravnim riječima. Među ostalim, istaknula je: "U nakani da vas podržimo u svim vašim daljnjim nastojanjima koja su i do sada bila temelj za dodjelu nagrade, pozvali smo vas u Zagreb kako bismo se međusobno upoznali i razmijenili iskustva. Također želimo potaknuti vašu međusobnu suradnju, odnosno buduće zajedničke projekte, pa bi stoga tema ovoga susreta i bila oblici suradnje nagrađenih sela. U nadi da će

Sudionici "Susreta NAJSELA" - Marija Turkalj iz Bačkog Monoštora drži skulpturu NAJSELO

Napisala: **Željka Lešić**, Snimio: **Zlatko Žužić**

ovaj susret biti pokretač vaših budućih susreta i dobre suradnje, želim vam u tome mnogo uspjeha.”

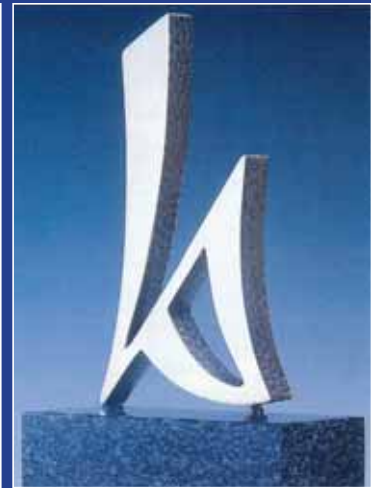
Moderiranje skupa vodio je novinar HTV-a i urednik emisije “Glas domovine” Zvonko Božinović.

Usljedila je rasprava u kojoj su čelnici sela predstavili svoje selo naglašavajući važnost koju je ova nagrada imala za njihovo selo. Aktualiziralo se i pitanje budućega načina dodjele nagrade NAJSELO, a razgovaralo se i o mogućim oblicima suradnje nagrađenih sela. Istodobno sudionici su imali prigodu za uzajamno bolje upoznavanje i informiranje te uspostavu međusobne suradnje.

GODIŠNJE OKUPLJANJE NAJSELO

Pri završetku sastanka doneseni su zaključci predstavnika nagrađenih sela iz Austrije, Mađarske, Rumunjske i Srbije, okupljenih na ovogodišnjemu zagrebačkom susretu. Prvo, nagrada NAJSELO neće se, kao do 2007., dodjeljivati svake godine, nego prigodno za iznimne doprinose nekoga sela. Drugo, kako bi uspješno čuvali i jačali hrvatske vrijednosti koje su nagrađene titulom NAJSELO, njihovi će se čelnici okupljati jednom godišnje u nekom od nagrađenih sela. Prvo okupljanje bit će 2009. godine. Hrvatska matica iseljenika bit će pokrovitelj takvih okupljanja i financijski će ih podupirati. Treće, NAJSELA će nastojati provoditi projekte namijenjene za prekograničnu suradnju koristeći se EU fondovima. ■

ENG A meeting of the representatives of all the Best Village Award winners, recipients of the culture award established by the CHF in 1996, was held in Zagreb on 21 November at which forms of mutual cooperation were discussed.

Hrvoje Salopek prigodom svečanosti proglašenja NAJSELA u Mjenovu (Gradišće) 2000. godine i nagradna skulptura NAJSELO (stilizirano glagoljsko slovo H) koju je kreirao

NAGRADA OD VELIKE VAŽNOSTI I UGLEDA

Hrvoje Salopek, inicijator i kreator nagrade NAJSELO, u svojem pozdravu ističe: “Tko bi rekao da je prošlo već više od 12 godina otkako smo utemeljili nagradu NAJSELO. Tada je to bila jedna u nizu pokrenutih godišnjih akcija Matičina Odjela za hrvatske autohtone manjine koji sam vodio od njegova osnutka 1993. pa sve do unatrag dvije godine. Podsjetio bih da smo tih, prvih godina Odjela, uz NAJSELO, pokrenuli i Tjedne hrvatskih manjina, Forume, Dane pučkog teatra, kao i razne druge oblike kulturne i obrazovne suradnje s dotad prilično zanemarenim hrvatskim manjinama. Tada nam očito nije nedostajalo entuzijazma. Kao da smo sve propušteno htjeli brzo nadoknaditi.

Kako je došlo do nagrade NAJSELO? Svatko tko se bavi našim manjinama uočiti će važnost hrvatskih sela u životu manjinskih zajednica. Možemo reći da na etnički jakim selima počiva cijela manjina. U takvim se selima na najbolji način čuvaju hrvatske vrijednosti - jezik, narodna svijest, baština... Zahvaljujući jakim hrvatskim selima naše su se manjine, unatoč višestoljetnoj odvojenosti od matičnoga naroda, dobro očuvale, za razliku od novijih iseljeničkih skupina koje uglavnom podliježu brzom asimilaciji i odnarođivanju.

Imajući sve to u vidu, smatrali smo da najbolja hrvatska sela treba nagraditi i time dati primjer i poticaj ostalima. Osmislili smo naziv nagrade NAJSELO, koji je, kako vidimo, postao općeprihvaćen i prepoznatljiv među našim manjincima. Kreirali smo nagradnu skulpturu – stilizirani oblik glagoljskog slova H – koji simbolizira čuvanje hrvatstva u nagrađenom selu. Odredili smo kriterije koje selo mora zadovoljiti da bi ušlo u uži izbor za nagradu. Oni su vrlo jasni. U seoskoj zajednici treba živjeti u većini stanovništvo hrvatske narodnosti. U selu se mora govoriti hrvatskim jezikom, i unutar obitelji i u društvenom životu. U seoskoj zajednici moraju djelovati čelnici i udruge kojima je cilj čuvanje i napredak naše etničke zajednice. U tom pogledu načelnici lokalne zajednice moraju razvijati suradnju s drugim hrvatskim selima i udrugama u domicilnoj državi, kao i u staroj domovini Hrvatskoj.

I krenulo je 1996. s prvom nagradom koju je dobio Pinkovac u južnom Gradišću. Iz godine u godinu, u jesenskom razdoblju, nagrada se selila iz države u državu iz jedne hrvatske regije u drugu. Uz prigodnu seosku feštu nagradu su s velikim zadovoljstvom i zahvalnošću prihvaćali ne samo aktivni Hrvati nego i cjelokupno dobronamjerno stanovništvo sela bez obzira na etničku pripadnost.

Nastojali smo pri nagrađivanju uzimati u obzir sve države u kojima postoje naše manjine, kao i sve glavne regije unutar država. Nadamo se da smo sve te kriterije zadovoljili u dosadašnjem nizu nagrađivanja. Zaključno se može reći da je nagrada NAJSELO, nedvojbeno, stekla veliku važnost i ugled u životu naših manjina. No, treba naglasiti da nam je već pri utemeljenju nagrade bilo jasno da je ograničen broj sela koja zadovoljavaju naše stroge kriterije te da će se kad-tad morati razmotriti što dalje s nagradom...”

Branko Horvat, Marija Turkalj, Stipa Šimunov i Marija Hećimović

UNATOČ KRIZI, NAŠI BRODARI GODINU ZAVRŠAVAJU U PLUSU
RIJEKA - Gospodarsku krizu, koja se već nekoliko mjeseci brzo širi svijetom, prvi su osjetili brodari. To se ponajprije odnosi na brodove za prijevoz rasutog tereta i brodove za prijevoz kontejnera, dok tankeri za prijevoz nafte, kemikalija i plina, te brodovi-hladnjače i dalje dobro posluju. Predsjednik Sindikata pomoraca Hrvatske Vladimir Svalina naglašava kako će usprkos gospodarskoj krizi svi naši brodari poslovnu

2008. godinu završiti pozitivno, i to s određenim financijskim rezervama. Napominje kako bi im to trebalo omogućiti da lakše dočekaju oporavak svjetskoga tržišta. Naime, naših 13 brodara s ukupnom flotom od 170 brodova u velikoj je mjeri iskoristilo konjunkturu na svjetskom tržištu od 2000. godine do sredine ove godine. Sindikat pomoraca Hrvatske (SPH) prije svega brine se za očuvanje sadašnje razine plaća pomoraca, te očuvanje radnih mjesta za domaće pomorce na domaćoj floti u 2009. godini.

HRVATSKA POTVRDILA POZICIJU REGIONALNOG LIDERA

OHRID - Na Petom regionalnom gospodarskom forumu jugoistočne Europe, održanom u Ohridu, Hrvatska je još jednom potvrdila lidersku poziciju u regiji. Naime, prema izvješću Svjetskoga gospodarskog foruma, Hrvatska zauzima prvo mjesto u regiji po stupnju konkurentnosti, a također je vodeća zemlja regije kada je u pitanju ispunjavanje lisabonskih kriterija. Te kriterije naša zemlja ispunjava u jednakoj mjeri kao Grčka, dok smo u ispunjavanju Lisabonske strategije čak bolji od Italije, Rumunjske, Poljske i Bugarske. Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić nije na Ohridu krio zadovoljstvo tim činjenicama, istaknuvši pritom kako posebno dobre rezultate ostvarujemo u kvaliteti zdravstvenog i obrazovnog sustava, te inovativnosti. No, postoje još brojna područja, rekao je, na kojima treba mijenjati stvari. Kao primjer naveo je efikasnost tržišta, robe i rada.

PRAVA BITKA NEĆE BITI ZA PLAĆE, VEĆ ZA RADNA MJESTA

ZAGREB - Ekonomska je situacija ozbiljna i tko zna kakvi je izazovi zbog nadolazeće krize čekaju pa je novoutemeljeno Ekonomsko vijeće koje će savjetovati predsjednika Vlade i Gospodarsko socijalno vijeće, odmah nakon konstituiranja održalo i prvu radnu sjednicu. Premijer Ivo Sanader, koji je ujedno i predsjednik Vijeća, kazao je da je zadovoljan razgovorima, jer su zastupljene različite ekonomske struje i različiti ekonomski pogledi što jamči da neće biti jednoglasja. Na sjednici je zauzeto stajalište kako se sad još uvijek ne znaju razmjeri krize koja će nas pogoditi. Ona može biti i teža, a izrečeno je i gledište da prava bitka neće biti za plaće, već za radna mjesta. Premijer Sanader zato je pozvao na odgovornost sve čimbenike u društvu. "Vlada zna koja je njena odgovornost i ne želi je prebaciti na druge, ali i svi ostali moraju se u ovoj situaciji ponašati odgovorno", kazao je premijer.

PRIHOD OD MANDARINA OKO MILIJARDU KUNA

OPUZEN - Voće po kojem se dolina Neretve prepoznaje, mandarina, sezonu završava rekordno. Proizvođači, među kojima se oni veći udružuju, ove su godine imali više od 50 000 tona ovih plodova zahvaljujući kojima su ostvarili, a podatak je objavljen u Poglavarstvu, financijski rezultat od oko milijarde kuna. Proizvođači mandarine, naime, još od 2006. posjeduju certifikat koji treba obnavljati svake godine, odnosno analizirati plodove na ostatke pesticida, a neretvanska je mandarina i prvi proizvod certificiran po "Globalgap" standardu kojim se zadovoljavaju uvjeti velikih trgovačkih lanaca EU-a. Prvi koraci s 28 proizvođača učinjeni su prije dvije godine, lani ih je certificirano još 38, dok je ove godine broj proizvođača zaokružen na 70 i danas neretvanska udruga voćara "Mandarina Opuzen" ima u "Globalgap" sustavu više od 6 000 tona proizvedene mandarine.

HRVATSKA U PROSINCU PREDSJEDA VIJEĆU SIGURNOSTI

NEW YORK - Hrvatski veleposlanik pri UN-u Neven Jurica 1. prosinca održao je bilateralne sastanke s veleposlanicima ostalih 14 članica Vijeća sigurnosti, kojemu tijekom prosinca predsjedava Hrvatska, pri čemu je načelno dogovoren mjesečni program rada. Tijekom predsjedanja Vijećem sigurnosti UN-a, Hrvatsku očekuje zgušnjati raspored rada. Stalna misija RH pri UN-u spremno dočekuje predsjedanje petnaesteročlanim izvršnim tijelom UN-a, zaduženim za pitanja mira i sigurnosti u svijetu. Njezini diplomati oslanjaju se na iskustvo 11-mjesečnog članstva u Vijeću, i iskustvo predsjedanja jednim od tijela Vijeća, Protuterorističkim odborom (CTC). Hrvatsku do sada prate visoke ocjene za doprinosu radu Vijeća sigurnosti UN-a od stalnih članica i drugih zemalja, što po riječima veleposlanika Jurice, treba zahvaliti njezinoj dosljednoj vanjskoj politici.

SLOVENIJA ZA SADA NE UVODI KRAĆE VINJETE

LJUBLJANA - Slovenija za sada neće uvesti vinjete na autocestama za kraća razdoblja, ali će se ta mogućnost ispitati u sklopu revizije sadašnjeg sustava naplate, objavio je novi ministar prometa Patrick Vlačič, dodajući da se time šalje pozitivan signal Europskoj komisiji koja je nepostojanje takvih vinjeta ocijenila diskriminiranjem stranih vozača u tranzitu. Vlačič je rekao da će vinjete kao način plaćanja cestarine ostati i dalje, ali će se formirati posebna skupina stručnjaka iz ministarstva prometa, gospodarstva i financija koji bi trebali predložiti promjene kako bi se prihodi od cestarine povećali. Pri tome Vlačič nije isključio ni uvođenje vinjeta za kraća razdoblja, koja je preporučila Europska komisija kako se ne bi diskriminirali putnici u tranzitu, ali nije naveo kada bi do toga moglo doći. Godišnja vinjeta koju će DARS početi prodavati ovih dana za iduću godinu, po staroj cijeni od 55 eura, vrijedit će već od 1. prosinca ove pa sve do 31. siječnja 2010. godine.

Samo sedam posto Hrvata želi napustiti svoju zemlju

Istraživanje je provedeno u rujnu i listopadu ove godine na kvalificiranom uzorku od najmanje po 1 000 ispitanika u Hrvatskoj, Srbiji, Makedoniji, Albaniji, Kosovu, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini

Gotovo dvije trećine Hrvata (65 posto) snažno se identificira sa svojom zemljom, a samo sedam posto želi ih napustiti zemlju, pokazuju rezultati prvog istraživanja *Gallup Balkan Monitora*, koji su nedavno predstavljeni u Bruxellesu.

Istraživanje je provedeno u rujnu i listopadu ove godine na kvalificiranom uzorku od najmanje po 1 000 ispitanika u Hrvatskoj, Srbiji, Makedoniji, Albaniji, Kosovu, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Obuhvatilo je poglede i razmišljanja žitelja tih zemalja o svim područjima njihovih života te omogućilo uvid u današnju socio-ekonomsku, socio-političku i multikulturalnu dimenziju regije.

Hrvati se najmanje od svih osjećaju Balkancima, njih 60 posto, slijedi Bosna i Hercegovina, gdje se njih 47 posto ne osjeća Balkancima, a zatim Srbija s 34 posto.

Hrvatski se građani snažno identificiraju sa svojom zemljom, njih 65 posto. U Bosni i Hercegovini takvih je 33 posto, međutim, u BiH entitetu Republici Srpskoj takav osjećaj ima samo 10 posto ispitanih, a u Federaciji BiH 51 posto. Unutar Federacije BiH nije istraživano koliko se Bošnjaci, a koliko Hrvati identificiraju sa zemljom. U Makedoniji se sa svojom zemljom snažno identificira 65 posto ispitanih, a i tu je velika razlika s obzirom na etničku pripadnost. Kod Makedonaca je taj osjećaj izražen u 79 posto ispitanih, a u pripadnika albanske nacionalne manjine 42 posto. U Srbiji se sa zemljom snažno identificira 58 posto ispitanih, na Kosovu 76 posto, u Crnoj Gori 52 posto i u Albaniji 61 posto.

Na upit biste li se željeli preseliti, privremeno ili trajno, u neku drugu zemlju,

88 posto Hrvata odgovorilo je niječno, a samo sedam posto potvrdno. Najviše bi se voljeli odseliti Albanci (31 posto), zatim Makedonci (25 posto), Srbijanci (22 posto), Bosanci i Hercegovci (21 posto), Crnogorci (20 posto) i Kosovari (15 posto).

Rad svoje vlade Hrvati su ocijenili na sljedeći način: 15 posto dalo je ocjenu dobar, 34 posto njezin rad smatra zadovoljavajućim, a 44 posto lošim. Najveću podršku uživa crnogorska vlada - 24 posto ih je dalo ocjenu odličan, a 31 posto dobar.

Manje od polovice Hrvata, 46 posto, smatra da Europska komisija želi Hrvatsku u Europskoj uniji. S druge strane, čak 82 posto Kosovara, 67 posto Albanaca i 57 posto Crnogoraca smatra da ih Komisija želi u EU.

Sličan je poredak i u odgovoru na pitanju što misle žele li građani EU ulazak njihove zemlje. Samo 42 posto Hrvata smatra da ih građani EU žele. Taj se podatak ne uklapa u istraživanja

Eurobarometra o stajalištima europskih građana prema članstvu zemalja iz regije, po kojima samo Hrvatska ima natpolovičnu većinu.

Hrvati su najviše skeptični i što se tiče pitanja koristi od ulaska u EU. Njih 29 posto ih smatra da je to dobra stvar, 26 posto da je loša, a 38 posto da je ni dobra ni loša. Najveći euroentuzijasti su Kosovari, čak 89 posto smatra da je članstvo u EU dobra stvar, slijede Albanci s 83 posto, Makedonci sa 66 posto, Srbijanci s 58 posto, Crnogorci s 57 posto i Bosanci i Hercegovci s 48 posto.

Čak 20 posto Hrvata smatra da će im se osobna financijska situacija ulaskom u EU snažno pogoršati, 40 smatra da će se "uglavnom pogoršati", dok ih 40 posto smatra da će se uglavnom ili snažno poboljšati. ■

ENG Almost two thirds of Croatians, 65 percent, identify strongly with their country, and only seven percent wish to leave, say the results of the first survey by the Gallup Balkan Monitor, recently presented in Brussels.

Pripremio: **Zlatko Tkalec**

Probudio se usnuli gospodarski div

Najnoviji podaci govore da se pozitivna kretanja iz protekle godine, koja je inače bila najuspješnija godina za šibensko gospodarstvo, nastavljaju, što je još jedan dokaz konačnoga snažnijeg oporavka

Pogled na povijesnu jezgru Šibenika

Svjetska banka svrstala je Šibensko-kninsku županiju na visoko treće mjesto u Hrvatskoj po poželjnosti ulaganja, što je svakako veliko priznanje ovdašnjim gospodarskim i svekolikim potencijalima. Nakon višegodišnje letargije u koju je nekadašnji gospodarski div posrnuo već s prvim godinama rata u kojem je grad stekao status "grada heroja", Šibenik se posljednjih godina ipak počeo buditi, o čemu svjedoče i podaci s "burze rada", ali i novi pogoni koji niču na poduzetničkim zonama.

Broj nezaposlenih drastično se smanjio, i to s 15 189, koliko ih je bilo početkom 2002. g. na 5 431 nezaposlenu osobu, koliko ih je trenutačno na burzi rada koja odavno ne pamti ovako "male" brojeve. Brojni poduzetnici već razmišljaju o uvozu radne snage, pogotovo one deficitarnih zanimanja, ali ističu i nedostatak stručnjaka različitih profila.

Napisala: **Jadranka Klisović**
Snimio: **Duško Jaramaz**

PODUZETNIČKA ZONA PODI

Samo u zadnju godinu-dvije na novoj poduzetničkoj zoni Podi koja se nalazi na samo četiri kilometra od Šibenika, već je niknulo desetak proizvodnih pogona, a još šezdesetak izgradit će se u iduće dvije godine. Da su Podi gospodarska uzdanica ne krije ni gradonačelnica Šibenika Neda Karić koja s ponosom ističe ulogu gradske uprave u razvoju ove zone na kojoj se zemljište prodaje po pet eura po kvadratu, a poduzetnici imaju i beneficije u plaćanju komunalnih obveza.

Podi se prostiru na čak 5,5 milijuna četvornih metara, od čega je 400 hektara u vlasništvu države koja je prije tri godine Gradu Šibeniku, uz simboličnu naknadu od jedne kune po hektaru, ustupila 138 hektara vrijednog zemljišta. Komunalno i infrastrukturno opremanje te površine pomogle su hrvatska Vlada i Europska unija putem pretpriputne fondove. Putem javnih natječaja već je prodano sedamdesetak parcela pa je gradonačelnica Klarić započela lobiranje kod Vlade za ustupanje još jednog mili-

juna kvadrata. Kada svih sedamdesetak pogona započnu s radom, zapošljavat će oko 2.200 radnika, što je za Šibenik velika stvar.

Poduzetnik Vlado Čović koji je na Podima kupio najveću parcelu od 22 000 kvadrata na kojoj je već sagradio novu tvornicu u kojoj proizvodi kamionske prikolice i elektrofiltre, najavljuje gradnju manjeg hotela na Podima s 250 ležaja, te novi proizvodni pogon na novoj parceli veličine čak 100 tisuća četvornih metara. Svjestan potencijala ove, nove zone u kojoj će proizvodna djelatnost činiti čak 90 posto ukupne djelatnosti, Čović najavljuje i gradnju stanova za "gastarbajtere", procjenjujući kako će se poduzetnici vrlo skoro suočiti s problemom nedostatne radne snage koju će morati uvoziti. U idućih pet godina Vlado Čović, inače većinski vlasnik i predsjednik NO Zagrebmontaže, kani samo na šibenskom području uložiti 210 milijuna eura u nekoliko zanimljivih projekata koje planira realizirati na području Drage, Podsolarskog, Zablaća, Ražina te Šubićevca.

OŽIVIO ALUMINIJSKI DIV

Na manjoj gospodarskoj zoni u Ražinama rade tri tvrtke koje zapošljavaju 80 djelatnika, a u neposrednoj blizini podignut je i Poduzetnički inkubator u kojem radi šest manjih tvrtki. Do 2012. g. Šibensko-kninska županija trebala bi raspolagati s čak 20, što većih, što ma-

Izgradnja gospodarsko-tehnološke ceste

Stari Pazar u novom ruhu

njih, poduzetničkih zona čije uređenje pomaže i država. Na ovaj će se način realizirati i Vladin program ravnomjernog razvoja Hrvatske.

Nakon višegodišnjih "povuci-potegni" napokon je privatizirana Tvornica lakih metala (TLM) koja zapošljava 1 400 radnika. Hrvatski konzorcij koji čine tvrtke Dalekovodi, Zagreb Montaža Grupa, Konstruktor inženjering, Alu Flex Pack i Feal, u prve tri godine u ovaj će nekadašnji aluminijski div koji je prije rata zapošljavao pet tisuća radnika, uložiti 107 milijuna eura.

Gašenjem TEF-a (Tvornice elektroda i ferolegura) oslobođeno je 28 hektara atraktivnog zemljišta uz more s kojeg se upravo uklanja i izvozi oko 800 tisuća tona otpadne troske. Na ovom prostoru Gradska uprava planira graditi stambeno-poslovne i turističke sadržaje.

Šibenik je u posljednje dvije godine realizirao više kapitalnih investicija od kojih je najznačajnija izgradnja gradskog kolektora, u što je uloženo više od 150 milijuna kuna. Izgrađena je i Tehnološka cesta čiji je sastavni dio umjetni 350 metara dugi tunel koji je poveznica s obalnim dijelom Šibenika. Na gornjoj etaži tunela upravo je započela gradnja trgovačko-poslovnih prostora koje će Grad Šibenik dati u zakup ili prodati zainteresiranim poduzetnicima i obrtnicima. Investicija je vrijedna 7,5 milijuna kuna.

Na potezu od bivše tvornice TEF-a do Veslačkog kluba uređena je lijepa kamenom popločana šetnica uz more, a potkraj rujna jedan od atraktivnijih dijelova starog dijela grada Stari Pazar osvanuo je u novom ruhu, u što su Grad Šibenik i Ministarstvo mora uložili 7,5 milijuna kuna. Na području Šubićevca i Jamnjaka sagrađena su dva nova stambena naselja s tristotinjak stanova u urbanim vilama, a u tijeku je i gradnja novih stambenih jedinica na istim područjima.

TURISTIČKI RAZVOJ

Svoj turistički razvoj Grad Šibenik temelji na dvama velikim projektima koji bi se trebali realizirati na otoku Obonjanu i na poluotoku Mandaliniju. Na Obonjanu će

Gradonačelnica Šibenika Nedjeljka Klarić

Pozitivne bilance

Najnoviji podaci o poslovanju šibenskih tvrtki govore da se pozitivna kretanja iz protekle godine koja je, inače bila najuspješnija godina za šibensko gospodarstvo, nastavljaju što je još jedan dokaz konačnoga snažnijeg oporavka. Na šibenskom je području 1 542 poduzetnika koji zapošljavaju 13 tisuća radnika, a trećina njih, iz godine u godinu, ostvaruje sve veće prihode. U prošloj godini zabilježena je i pozitivna bilanca prihoda nad rashodima, što se odavno ne pamti. Podaci govore o stalnom rastu broja zaposlenih i smanjenju broja nezaposlenih. Industrijska proizvodnja također raste, i to sedam posto, a najveći je porast zabilježen u djelatnosti reciklaže. U prošloj je godini šibensko gospodarstvo zabilježilo izvoz "težak" 236 milijardi američkih dolara, što je za 22,5 posto više nego godinu dana prije.

se, po *green field* modelu, graditi hoteli, luksuzne vile i marina ukupne vrijednosti oko 100 milijuna eura. Na području bivšega vojnog kompleksa Kuline u Mandalini kreće izgradnja hotela, vila, pratećih turističkih sadržaja i marine za mega jahte, prve takve vrste na Jadranu. Investicija gradnje marine za luksuzne megajahte iznosi 20 milijuna eura, a u izgradnju turističkog kompleksa uložiti će se između 80 i 90 milijuna eura.

U prvome tromjesečju iduće godine započet će rekonstrukcija i dogradnja gata Vrulje, u što će se uložiti oko 25 milijuna eura. Riječ je o kapitalnoj investiciji koja će, kako nam kaže Marijan Petković, ravnatelj Državne lučke uprave, omogućiti kvalitetniji pomorski, putnički i trajektni promet i omogućiti prihvat kruzera do 260 metara dužine.

Da Šibenik i cijela županija sve turističkije dišu, svjedoče i ovogodišnji brojevi o dolascima i noćenjima turista kojih je u prvih devet mjeseci bilo 796 tisuća, a ostvarili su 5 posto više noćenja nego lani. Sve je veći i broj uplovljavanja velikih kruzera koji će do kraja godine dovesti oko 10 tisuća turista iz cijeloga svijeta. U tijeku je gradnja dvaju obiteljska hotela, na Lozovcu i u Srimi. ■

ENG The latest economic data shows that the positive trends in this year, the best year ever for the Šibenik economy, are continuing, which is one more indicator of the strong economic revival of the city of Šibenik and its environs.

Sastanak Povjerenstva HNS-a s predstavnicima hrvatskih manjina

ZAGREB - U prostorijama Hrvatskoga nogometnog saveza 23. studenoga održana je sjednica Povjerenstva za suradnju s hrvatskim klubovima izvan domovine s predstavnicima hrvatskih nacionalnih manjina. Na dnevnom su redu bila njihova izvješća o radu, osvrt

na 1. Europsko prvenstvo nacionalnih manjina i dogovor o mjestu i datumu održavanja 2. prvenstva, razmatranje i usvajanje Propozicija za natjecanje te izbor predsjednika i dopredsjednika.

Sastanku su nazočili predstavnici deset zemalja: Austrije (Mate Kliković i Ivica Heršić), Crne Gore (Miroslav Marić), Italije (Antonio Sammartino), Kosova, tj. Hrvata (Juraj Palić), Mađarske (Ivan Guban, Jozo Solga), Makedonije (Franc Gulija), Rumunjske (Slobodan Gera), Slovačke (Eduard Maasz i Ondrej Štefanšich), Slovenije (Tomislav Sumić i Saša Miškulin), te na kraju pokrajine Vojvodine (Petar Kuntić). Iz Povjerenstva nazočili su Pero Šarić, predsjednik, Marijan Rogić, tajnik, Ante Pavlović, savjetnik, te članovi Hrvoje Mrkša, Drago Knežević i Nenad Zakarija. Nakon pozdravne riječi predsjedni-

ka Šarića i izvješća delegata o klupskom radu, najviše se vremena provelo u odlučivanju o mjestu i datumu odigravanja idućeg prvenstva, jer je bilo teško uskladiti rasporede igranja u raznim zemljama. Na kraju je predloženo nekoliko mogućnosti. Ljetni termini: 12.-14. ili 19.-21. lipnja u kontinentalnoj Hrvatskoj ili zimski termin: prvi vikend u prosincu, na moru (najvjerojatnije Split).

Povjerenstvo će provesti dopisnu anketu sa svih 10 članica-manjina i istražiti operativne i financijske mogućnosti, te na kraju na idućoj sjednici Povjerenstva (najvjerojatnije do kraja prosinca) prihvatiti odluku većine članica. Sjednica je bila svijetli primjer hrvatskog zajedništva u različitosti zahvaljujući nesebičnom volonterskom radu ljudi okupljenih oko zajedničkog cilja. (Nenad Zakarija)

HRVATSKI PJESNICI IZ BIH POSJETILI BOKU KOTORSKU

CRNA GORA - Hrvatsko građansko društvo Crne Gore (HGD CG) primilo je potkraj studenoga članove Društva hrvatskih književnika Herceg-Bosne (DHK HB) u dvodnevni posjet. Kotor su posjetili: Marina Kljajo-Radić, predsjednica, te članovi Iva Nuić, Krešimir Šego, Petar Milić i Miljenko Stojić, kao i tajnica Mira Jezeročić. Pjesnici iz BiH nastupili su u dvorani Glazbene škole u Kotoru govoreći svoje pjesničke ostvare. Predsjednica DHK HB predstavila je cjelokupnu Nakladu Društva. Program su obogatili kotorski hrvatski pjesnici Desanka Matijević i Miroslav Sindik. O Nakladi HGD CG govorila je Tina Brajić, a časopis Hrvatski glasnik predstavila je Tamara Popović, glavna urednica. Na kraju programa nastupio je učenik gimnazije Tripo Grgurević, predstavnik mladog naraštaja kotorskih pjesnika. Glazbeno su program obogatili učenici Glazbene škole "Vid Matijan".

DAN HRVATA U BAJI

MAĐARSKA - U suorganizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, a pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića i Republike Mađarske Lászla Sólyoma, u subotu 15. studenoga u Baji je priređen već tradicionalni Dan Hrvata u Mađarskoj. Svečanost u povodu obilježavanja obljetnice utemeljenja samostalnog Saveza Hrvata u Mađarskoj, u studenome 1990. godine u Sambotelu, okupljanjem hrvatske zajednice iz svih šest regija, održana je deveti put zaredom, a drugi put u Baji. Već po običaju, Dan Hrvata započeo je misnim slavljem na hrvatskom jeziku, koje je u prepunoj župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskog predvodio mons. Vladimir Stanković, prelat, kanonik prvostolnoga kaptola zagrebačkog. Nakon mise je u Gradskome kazalištu održana svečana kulturna priredba na kojoj su nastupila ponajbolja hrvatska kulturno-umjetnička društva iz cijele Mađarske. U sklopu priredbe veleposlanik RH u Budimpešti Ivan Bandić uručio je Angeli Šokac Marković i Stipanu Vujiću Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića, za njihove osobite zasluge na području hrvatske kulture.

GRADIŠĆANSKI HRVATI POSJETILI PULU I ISTRU

PULA - Članovi Hrvatskog kulturnog društva u Gradišću - sekcije Trajštof i Uzlop boravili su sredinom listopada na trodnevnom izletu po Istri, koji je realiziran u suradnji s pulskom podružnicom HMI. Gosti iz Austrije predvođeni Milanom Kornfeindom posjetili su i razgledali Pulu, Žminj, Rovinj i Novigrad. Domaćica i voditeljica gradišćanskohrvatskim izletnicima bila je Ana Bedrina.

“Neću zaboraviti svoj gradišćanskohrvatski rod”

Možda nije slučajno što oba ministra dolaze iz dobro očuvane hrvatske zajednice srednjeg Gradišća, Daraboš iz Mjenova (*Kroatisch Minihof*), a Berlaković iz Šuševe (*Nebersdorf*), dvaju sela jedno od drugog udaljenih samo desetak kilometara

Norbert Daraboš

Koalicijska vlada austrijske Socijaldemokratske stranke (SPÖ) i Narodne stranke (ÖVP), predvođena novim kancelarom Wernerom Faymannom, čelnikom socijaldemokrata koji su na prošlim općim izborima ostali najjača politička snaga u zemlji, prisegnula je 2. prosinca pred austrijskim predsjednikom Heinzom Fischerom.

Nije to bio samo važan politički događaj za prijateljsku nam Austriju nego i povijesni dan za naše sunarodnjake iz Gradišća jer su dva ministarska mjesta u novoj austrijskoj vladi pripala gradišćanskim Hrvatima. Uz ministra obrane, socijaldemokrata Norberta Daraboša, rođenog 1964., koji je tu dužnost obnašao i u prošlom mandatu, u novoj je vladi još jedan gradišćanski Hrvat, član Narodne stranke Nikolaus Berlaković, rođenog

Pripremio: Hrvoje Salopek

1961., na čelu austrijskog Ministarstva poljoprivrede i okoliša.

Iako je u novijoj austrijskoj povijesti bilo istaknutih političara gradišćanskohrvatskog podrijetla, od kojih je najistaknutiji Fred Sinovac (Sinowatz), austrijski kancelar od 1983. do 1987., oni nisu isticali svoju manjinsku pripadnost. Za razliku od svojih prethodnika mladi ministarski dvojac nema problema s hrvatskim korijenima.

Tako je primjerice Daraboš, nakon što je u siječnju 2007. godine prvi put imenovan ministrom obrane u kabinetu kancelara Alfreda Gusenbauera, na *lipom gradišćanskohrvatskom* izjavio da se ponosi time što je kao Hrvat postao austrijskim ministrom. “Ja sam gizdav Hrvat”, kazao je. Tu su Daraboševu izjavu, i to na hrvatskom, prenijeli tada gotovo svi austrijski mediji. Zanimljiva je i činjenica kako je Daraboš hrvatski naučio tek kad je odrastao te da je diplomirao na temu gradišćanskih Hrvata.

Niki Berlaković svoju je političku karijeru gradio kao lokalni političar hrvatskih naselja u srednjem Gradišću. U svojem radu uvijek se zalagao za boljitak hrvatske manjine. Bio je i predsjednik radne zajednice hrvatskih komunalnih političara u Gradišću. Nakon što je do-

Zadovoljstvo izborom gradišćanskih Hrvata za ministre

Na skupu Austrijske narodne stranke (ÖVP) održanom potkraj studenoga u austrijskom Welsu sudjelovao je i hrvatski premijer Ivo Sanader koji je tom prigodom izrazio posebno zadovoljstvo što su dva austrijska ministra gradišćanski Hrvati. Premijer je u šali kazao kako bi Hrvati mogli uskoro preuzeti austrijsku vladu.

Niki Berlaković

znao da će biti imenovan za ministra, Berlaković je kazao: “Ja sam dušom i tijelom radio za naše ljude u Gradišću i teškoga srca napuštam Gradišće i odlazim u Beč.” Što se tiče gradišćanskih Hrvata, istaknuo je da “nikada neće zaboraviti svoje korijene i svoj gradišćanskohrvatski rod”.

Možda nije slučajno što oba ministra dolaze iz dobro očuvane hrvatske zajednice srednjeg Gradišća, Daraboš iz Mjenova (*Kroatisch Minihof*), a Berlaković iz Šuševe (*Nebersdorf*), dvaju sela jedno od drugog udaljenih samo desetak kilometara. ■

ENG There are two Burgenland Croats serving as ministers in the new Austrian government. Along with the defence minister, social democrat Norbert Daraboš (1964), who also served at the post in the previous administration, the new cabinet also includes People's Party member Nikolaus Berlaković (1961), at the helm of the Austrian Ministry of Agriculture and the Environment.

Hoće li Hrvati opet biti svoji na svome u gradu podno Vlašića?

Da nije danas sve tako crno, potvrđuje i ponovno uspostavljanje Isusovačke gimnazije, koja je 1999. nakon 54 godine ustanovljena kao Katolički školski centar i sjemenište *Petar Barbarić*

Pogled na grad Travnik

Usamome središtu Bosne i Hercegovine ispod Vlašića, jedne od najviših planina u BiH, smjestio se grad Travnik. Iako se prvi put spominje u pisanim dokumentima tek 1463. godine, pronađeni ostatci različitih kultura od prapovijesnog doba, antičkog perioda i srednjeg vijeka potvrđuju o ranoj naseljenosti pitome Lašvanske doline u kojoj se nalazi i grad Travnik.

Dobro očuvana srednjovjekovna utvrda za obranu od Turaka, sagrađena u doba bosanske samostalnosti, danas je jedan od značajnijih povijesnih spomenika u gradu. U neposrednoj blizini grada nalazilo se i sjedište župe Lašva kao teritorijalne jedinice srednjovjekovne Bosne. Dolaskom turskih osvajača, za katoličku sirotinju u travničkoj regiji kao i u cijeloj

Bosni nastaju teška vremena. Franjevački samostani i crkve se ruše, nestaju župe, nastaje islamizacija, a velik broj kršćana bježi.

Nakon za bosanskohercegovačke Hrvate pogubnoga ratnog pohoda austrijskog princa Eugena Savojskog na Bosnu potkraj 17. stoljeća i velikog požara koji je u Sarajevu izazvao, turska se vezirska stolica iz Sarajeva prenosi u Travnik te će tamo ostati sljedećih 150 godina. Katolici su pri njegovu povlačenju masovno napuštali Bosnu. U travničkoj regiji od Turbeta do Zenice ostalo je samo četiri stotine katolika. Oni koji su ostali bili su izloženi osveti turskih osvajača.

Za vrijeme stolovanja turskih namjesnika, Travnik se ekonomski i teritorijalno razvio i postao važan obrtnički i trgovački centar. Početkom 19. stoljeća u Travniku je otvoreno francusko i austrijsko veleposlanstvo. Osim različitih nedaća koje su Turci nametali bosanskim

katolicima, ovo je područje pogodila i nezapamćena katastrofa o kojoj je ljetopisac, franjevac i Travničanin fra Jako Baltić zapisao 1815. godine: "Tri biča Božja kuga, glad i vojska slidiše tri godine. Dosti mrtvih od gladi, ali ne oko Travnika, nego po Dobretićim i Kotoru. Kuga u župi travanjskoj pomori četiri hi-

Katolički školski centar i sjemenište "Petar Barbarić" u Travniku

Napisao i snimio: Ivo Aščić

ljade duša, oli bolje rekav, osoba. Europa sva u ratu. (...) Velika je žalost gledati, gdi čeljad u najliepšoj snazi i dobi hospice u kratko vrijeme metu, i čitavo groblje napune (...) a koji priboliše nagrđiše ih.”

SLAVNA ISUSOVAČKA GIMNAZIJA

Nakon ulaska austrougarske vojske u BiH u ljeto 1878. godine Travnik je profitirao i naglo se počeo preoblikovati od orijentalnog prema zapadnjačkom gradu u svim sferama života. Unaprijeđeni su školstvo i zdravstvo. Gradi se župna crkva sv. Ivana Krstitelja, grad dobiva željeznicu, električnu energiju, grade se tvornice, uređuju parkovi... Izgrađena je Velika nadbiskupska gimnazija u kojoj neko vrijeme radi i Teološki fakultet – prva visoka škola u BiH.

Gimnazija je službeno otvorena 1882. godine. Odgoj i upravu u školi i sjemeništu prvi je vrhbosanski nadbiskup dr. Josip Stadler povjerio isusovcima, koji su u ono vrijeme bili na glasu zbog svoje učenosti i vrsnog odgoja. Zahvaljujući gimnaziji grad se razvijao u jako središte Katoličke crkve i hrvatstva. Gimnazija je odgojila generacije hrvatskih intelektualaca. Zanimljivo je spomenuti kako je zgrada sjemeništa i gimnazije tada bila najveća u cijeloj Bosni i Hercegovini. Uz sjemeništare, školu su pohađali i vanjski učenici svih vjeroispovijesti i djelovala je do gotovo samoga kraja Drugoga svjetskog rata, kada je rad zabranjen, a zgrada nacionalizirana.

RATOW I RATNA STRADANJA

S obzirom na to da je Travnik do samog kraja Drugoga svjetskog rata bio pod kontrolom vlasti NDH, posljedice za ovdašnje Hrvate bile su katastrofalne. Političko zlostavljanje, nametnuti veliki porezi te nemogućnost zaposlenja primorala je brojne Hrvate s ovih prostora da zauvijek napuste svoju rodnu grudu. Velik se broj njih odselio u preokooceanske zemlje.

I ovaj, zadnji rat, kao i svi prethodni, odnio je sa sobom živote i rušio ono što se teškom mukom desetljećima gradilo. Da su to bila vrlo teška vremena za travničke Hrvate, potvrđuje i podatak da je od ukupnoga broja poginulih Hrvata u BiH tijekom Domovinskoga rata najviše njih poginulo iz Travnika, i to čak 512 osoba, a od toga 446 vojnika.

Tijekom rata velika je većina Hrvata

prognana i izbjegla pretežito o Hercegovinu i Hrvatsku. Također, značajan broj njih u zapadnoeuropske i skandinavske zemlje, a nije rijedak slučaj da su izbjegli i u Australiju. Teško je reći gdje ih danas sve nema i odakle sve ne pitaju kako je u rodnome kraju. Muslimanski ekstremisti nisu poštjedjeli ni vjerske katoličke građevine i obiteljske kuće.

BUDI SE NADA

No, da nije sve tako crno, potvrđuje i ponovno uspostavljanje Isusovačke gimnazije, koja je 1999. nakon 54 godine ustanovljena kao Katolički školski centar i sjemenište *Petar Barbarić*. No, cijela zgrada gimnazije još uvijek nije vraćena vlasniku, pa škola djeluje u skučenom prostoru, tj. u dvije trećine zgrade. Katolički školski centar nosi ime po najznačajnijem učeniku gimnazije, sluzi Božjem Petru Barbariću. Danas više od tisuću učenika pohađa osnovnu i srednju školu unutar Katoličkog centra. One uvelike pridonose uspješnom povratku i opstanku Hrvata, ne samo u grad Travnik već i u okolne katoličke župe Brajkovići, Dolac, Guču Goru, Korićane, Novu Bilu, Ovčarevo, Podkraj i Turbe. Zna li se da svaka župa obuhvaća više sela, onda je jasno kolika je to snaga i moć ovdašnjih Hrvata. Svako ono u svojim njedrima nosi neku svoju priču, i upravo zato travnički Hrvati ne odustaju od njih. Primjerice, franjevački sv. Franje u Gučoj Gori dogodne obilježava 150. godina postojanja. Koliko je puta rušen i pljačkan u vrlo kratkom vremenu, pa ipak ponosno prkosi vremenu u povoljnim i nepovoljnim uvjetima.

Za Travnik ne vrijedi često zločesto postavljano pitanje u Bosni: “Hoće li i ovi otići?”. Velika se većina izbjeglih Hrvata vratila. Na ovome području danas živi

Rodna kuća Ive Andrića, rekonstruirana u obliku starih bosanskih kuća danas je muzej

Iako rođeni i žive u Sydney-u, mnogobrojna obitelj Kričančić i ove godine je posjetila Travnik, rodno mjesto svojih roditelja

oko 15 tisuća od prijeratnih 26 tisuća Hrvata s tendencijom stalnog porasta. Kao i u cijeloj Bosni najveću zaslugu u povratku imaju svećenici.

Hrvati s područja Travnika pretežito žive u ruralnim sredinama. U gradu ih živi samo 13 posto. Ta je navika ostala od zlih turskih vremena kada su se Hrvati skrivali i gradili nastambe po nepristupačnim bosanskim vrletima, daleko od pogleda i turskih vlasti. Dobar primjer tomu jest župna crkva u Ovčarevu nedaleko od Travnika koja se može vidjeti samo iz zraka ili iz neposredne blizine.

Svakako najsvjetlija osoba s ovoga područja jest sluga Božji Petar Barbarić. Iako se rodio i odrastao u Hercegovini, pohađao je travničko sjemenište u kojemu je 1887. godine umro na glasu svetosti. Godine 1935. zemni su mu ostaci s gradskog groblja *Bojna* preneseni u sjemenišnu crkvu i ovdje se razvila prava pobožnost prema njemu. Nakon dolaska komunističke vlasti, njegovo je tijelo zakopano u blato i zazidano kako bi ga se sakrilo od naroda. Pri obnovi dijela Gimnazije koji služi za vjerske potrebe, ono je pronađeno, a oko njegova se groba vjernici ponovno skupljaju na molitvu. U ovome se gradu rodio i hrvatski nobelovac Ivo Andrić. Osim romana “Na Drini ćuprija” za koji je dobio Nobelovu nagradu za književnost, njegovo najčitanije djelo jest “Travnička hronika” u kojemu opisuje “veleposlanički” grad Travnik početkom 19. stoljeća. ■

ENG Croatian refugees are gradually returning to the historic Bosnian town of Travnik and the entire Lašvanska dolina region. Local priests and the activities of the Catholic School Centre are playing an important role in the return.

Donatorska večer DORE

ZAGREB - U Kristalnoj dvorani hotela Westin 27. studenoga, u sklopu akcije "Želim biti...", održana je tradicionalna svečana donatorska večera Humanitarne organizacije DORA. Pokrovitelji akcije bili su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa te Poglavarstvo Grada Zagreba.

Na toj tradicionalnoj humanitarnoj priredbi više od 400 uglednika iz poslovnog, javnog i političkog života dalo je podršku DORINOM programu stipendiranja. Na samoj je večeri od plaćenih ulaznica, tombole i aukcije prikupljeno više od 275 000 kuna, što će omogućiti pedesetak godišnjih stipendija ove akademske godine.

Za uzvanike nastupile su naše estradne zvijezde Nina Badrić i Jacques Houdek te sopranistica Antonela Malis.

U svojem obraćanju nazočnima ravnateljica DORE Ana Pavlović istaknula je kako je DORA prošle godine stipendirala 150 učenika i studenata, a ovogodišnji je cilj podijeliti 170 godišnjih stipendija od po 5 000 kn.

Podsjetimo, Dora djeluje od godine 1991. kao jedna od prvih nevladinih udruga posvećenih skrbi za djecu i mlade. U ratnim godinama njezini su štićenici uglavnom bili djeca ratni stradalnici. Danas su to iznimno marljivi, ali, nažalost, siromašni srednjoškolci i studenti, koji unatoč činjenici kako dolaze iz obitelji nagriženih egzistencijalnim, socijalnim i zdravstvenim problemima, ostvaruju natprosječne rezultate. (Hrvoje Salopek)

OSLOBOĐEN KAPETAN KRISTO LAPTALO

PATRAS - Dubrovački kapetan Kristo Laptalo oslobođen je svih optužbi za šverc 52 kilograma kokaina i pušten na slobodu. Odluka je to drugostupanjskog, prizivnog suda u grčkom gradu Patrasu, koju je sud donio na zahtjev tužitelja. Laptalo je bio osuđen na 14 godina zatvora, a tužitelj je tijekom posljednje rasprave odustao od svih optužbi. Podsjećamo, Laptalo je uhićen u srpnju 2007., u luci Egion, nakon što je na brodu "Coral Sea", kojim je zapovijedao, u teretu banana pronađen kokain. Dubrovački je kapetan u grčkim zatvorima proveo 16 mjeseci, a velike napore za njegovo oslobađanje uložile su međunarodne pomorske organizacije, posebice Sindikat pomoraca Hrvatske, kao i hrvatska diplomacija. Nakon povratka u Dubrovnik Laptalu u čast priređena je velika "festa" dobrodošlice na Stradunu kojoj je nazočilo nekoliko tisuća Dubrovčana.

IZGRADNJA AUTOCESTE ZAGREB-SISAK IDE PUNIM INTENZITETOM

SISAK - Ministar financija Ivan Šuker u prigodi posjeta Sisku izjavio je da, usprkos financijskoj i gospodarskoj krizi, projekt izgradnje autoceste Zagreb-Sisak sigurno ide punim intenzitetom. "Kada se ishodi građevinska dozvola, započet će radovi na dionici od Siska prema Zagrebu", rekao je Šuker te dodao da se nastavlja modernizacija Inine Rafinerije nafte u Sisku. "Ovo nisu nikakva prazna obećanja, ovo je nešto realno što će se raditi", rekao je Šuker. "Mi znamo što je ključno za građane Siska i ove županije, znamo da bez autoceste nema gospodarskog razvoja ni Siska ni Banovine i sigurno ćemo te projekte podupirati", rekao je Šuker.

MANJINAMA TROSTRUKO VIŠE NOVCA NEGO PRIJE ČETIRI GODINE

ZAGREB - Potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor, svečano otvarajući seminar o provedbi *Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina*, istaknula je da se mnogo toga pozitivnog napravilo od 2000. godine do danas te da Vlada osobitu pažnju posvećuje ostvarenju prava nacionalnih manjina na svim područjima. "Od podnošenja prvog izvješća 2004. do danas broj organizacija nacionalnih manjina koje financira država povećao se sa 16 na 19 te je znatno veći broj udruga nacionalnih manjina, kojih je danas već 330", istaknula je Kosor. Povećana su i financijska sredstva za programe nacionalnih manjina s 22 milijuna kuna iz 2004. na 42 milijuna ove godine. U istom su razdoblju povećana i sredstva za programe obrazovanja, zaštite kulturne baštine i ostvarivanje vjerskih prava s 40 milijuna kuna na 132 milijuna kuna što je povećanje u četiri godine od gotovo 330 posto.

“Mi smo kao jedna velika obitelj”

Našim ljudima u inozemstvu, koji žele ulagati u gospodarski razvoj Hrvatske, Mara poručuje da se što prije na to odluče i vrate u domovinu

Nakon petnaest godina rada u švicarskome gradu Zugu Mara Čorić se sa suprugom Ivanom i djecom vratila u Vrliku. Ondje je u obiteljskoj kući otvorila pekara “Marija” za proizvodnju kruha, peciva, svježe tjestenine, kolača, dvopeka i keksa, bureka... te zaposlila ukupno 11 radnika, uglavnom s vrličkog područja. Osim pogona, u kojemu se svakodnevno proizvodi više od tisuću komada kruha i peciva, ta je poduzetnica u Vrlici i Kninu otvorila i dvije prodavaonice.

Ističe kako je svu ušteđevinu, koju je s mužem Ivanom zaradila u Švicarskoj, unijela u Hrvatsku te da je samo u pekari uložila oko 150 tisuća bivših njemačkih maraka, ne računajući sredstva za izgradnju velike obiteljske katnice. Inače, Marijina pekara ima certifikat, a od Grada Vrlike dobila je nagradu i priznanje kao uspješna tvrtka. Priča nam kako je u Švicarskoj sa svojim suprugom imala mogućnost vidjeti i upoznati mnoge poduzetnike, gotovo iz cijeloga svijeta, vlasnike velikih kompanija, od kojih je mnogo i naučila.

Riječ je o uglednoj poduzetnici ne samo u vrličkome kraju, čiji je pekarski obrt značajna karika u razvoju gospodarstva toga najsjevernijeg područja Splitsko-dalmatinske županije. Marijina je pekara jedina ne samo u vrličkome kraju i iz nje se kruhom i pecivom opskrbljuje većina stanovnika i u općini Kijevo, te u gradu Kninu i okolici, dakako i putnika namjernika, iz nje se burecima, pecivima, krafnama, kolačima... slade i učenici tog dijela Zagore, iz kojeg su ponikli Filip Grabovac te Begovićev i Gotovčev ‘Ero s onoga svijeta’.

“Moja je tvrtka specijalizirana, proizvodnja je automatizirana. U pekari se radi isključivo noću, sve se proizvodi prema zahtjevima suvremene tehnologije te na modernim strojevima. Svakog jutra svježi kruh i peciva dopremamo na pro-

Mara Čorić u svojoj pekari

dajna mjesta u Vrlici, Kijevu i Kninu. Na dan proizvedemo oko 600 komada kruha i do 400 komada peciva, pa to govori kako je riječ o maloj tvrtki čiji je godišnji bruto-prihod oko 1,5 milijuna kuna. Prije početka rada nas svih 11 radnika (5 žena i 6 muškaraca) svaki put za jednim stolom popijemo kavu, a zatim krećemo svatko na svoj zadatak. I svi su zadovoljni radnim mjestom, odnosom i plaćama. Znae, mi smo kao jedna velika obitelj koja na svaki Božić ima i zajedničku večeru”, optimistična je Mara Čorić.

Mara Čorić se nakon petnaest godina rada u švicarskome gradu Zugu s obitelji vratila u Vrliku

Najlakše joj je kada radnici uredno dobiju svoje zarađene plaće i kada podmiri sve obveze, te da joj tek nakon toga bude lakše, iako sve traje kratko. Našim ljudima u inozemstvu koji žele ulagati u gospodarski razvoj Hrvatske poručuje da se što prije na to odluče i vrate u domovinu. “Bolje je da oni budu u svojoj djedovini. Naša bi država mogla više poraditi na nekim stvarima, primjerice malo olakšati ishodovanje lokacijskih, građevinskih, radnih dozvola”, zaključila je Mara Čorić.

Osim toga što je uspješna poduzetnica i marljiva kućanica, za tu Vrličanku mještani kažu kako je uzorna supruga i ponosna majka s četvero djece iz zajedničkoga sretnog braka. Marina i Ivanova kći Kristina u Beču studira egiptologiju i engleski jezik, a sinovi Luka, Josip i Ante pohađaju osnovnu i srednju školu u Vrlici i Sinju. Često s mužem i djecom odlazi na ranč u Vinaliću pokraj Vrlike, gdje su na dijelu zemljišta ove godine zasadili 4 000 čokota vinove loze i podigli vikendicu. ■

ENG After fifteen successful years working in the Swiss town of Zug, Mara Čorić, her husband Ivan and children have returned to Vrlika where they run a successful baker's shop.

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

U vihoru zračne bitke

Činjenica da su u zrakoplovnoj komponenti rata istaknutu ulogu imala dva argentinska pilota hrvatskog podrijetla, poručnik Daniel Antonio Jukić i kapetan korvete Roberto Čurilović, u nas je potpuno nepoznata

Obitelj Jukić u sretnijim vremenima, majka, otac mlađi sin Alex i stariji Daniel (u prvom planu)

Sukob na "zaboravljenom otočju" južnog Atlantika, Argentincima poznatog kao *Islas Malvinas*, a Britancima kao *Falkland Islands* (u daljnjem tekstu: Malvini) započeo je od 2. travnja 1982. napadom argentinske vojske na malobrojnu britansku vojnu posadu. Nakon predaje Britanaca i kratkotrajnog preuzimanja otočja, snage britanske vojske uspjele su vojno poraziti Argentine i ponovno uspostaviti nadzor nad otočjem, 8 000 milja udaljenom od Velike Britanije. Rat je nakon 74 dana završen kapitulacijom argentinskih snaga 20. lipnja 1982. U zrakoplovnoj komponenti rata istaknutu ulogu imala su dva pilota hrvatskog podrijetla, a to su poručnik Daniel Antonio Jukić i kapetan korvete Roberto Čurilović.

Napisao: **Mario Raguž**
Snimke: **Zbirka M. Raguža**

KOBNI 1. SVIBNJA ZA DANIELA

Daniel Antonio Jukić rođen je 1955. godine u Buenos Airesu. Obitelj Jukić vuče podrijetlo iz Hrvaca kod Sinja, odakle se Danielov djed doselio u Argentinu 1928. godine. Danielov otac Ante (Tonći) kao dijete se zajedno s majkom i sestrom odselio k ocu u Argentinu 1938. godine. Daniel je nakon školovanja pristupio Argentinskim zračnim snagama (Fuerza Aerea Argentina - FAA) 1973. godine. Sudbina je htjela da Daniel bude jedan od prvih argentinskih pilota koji su nakon osvajanja otočja prebačeni onamo. Danielova postrojba "Grupo 3 de Ataque", naoružana avionima domaće proizvodnje IA-58 "Pucara", bila je stacionirana na uzletištu Port Stanley nedaleko od istoimenog glavnog grada Malvinasa a potom prebačena na travnatu pistu na lokaciji Goose Green.

Dana 1. svibnja 1982. otpočela je ofenziva britanskih snaga radi preuzimanja nadzora nad otočjem. Među prvim napadnutim ciljevima bio je i Danielov aerodrom. Tri britanska zrakoplova bacila su svoj smrtonosni teret od devet bombi. U trenutku napada Daniel je bio

pripravan za uzlijetanje. Vidjevši nalet neprijateljskih zrakoplova Daniel se pokušao skloniti, ali u tom naumu nije uspio. Poginuo je od sile detonacije koja ga je odbacila od njegova potpuno uništenog i gorućeg zrakoplova. Kako je za predstojeću akciju Jukićev zrakoplov bio naoružan, požar na avionu uzrokovao je aktiviranje cjelokupnoga borbenog kompleta, što je spriječilo spašavanje pilota. S njim je poginulo i sedam članova zemaljskog osoblja, među njima i oružar Andres Brashich, također argentinski Hrvat podrijetlom s poluotoka Pelješca, iz sela Pijavičino.

Dva dana prije svoje pogibije Daniel je poslao svoje zadnje pismo roditeljima u kojem piše i ovo: "Ovih dana očekujemo da će stvari postati ozbiljne i teške, ali ćemo sve izdržati jer smo se svih ovih godina pripremali za takav posao. Nemojte se brinuti, sve će biti dobro i uskoro ćemo svi zajedno slaviti. Volim vas puno."

U cijelom slučaju Jukić tragična je i činjenica da je njegovu pogibiju na neprijemljen način pokušala iskoristiti propaganda tadašnje argentinske vojne hunte.

Daniel Jukić (stoji prvi s lijeva) s grupom suboraca tijekom rata na Malvinima

Ostaci Jukićevog zrakoplova nedugo nakon britanskog napada

Jukićev grob na argentinskom vojnom groblju na Malvinima

Plasirali su neistinu da je Jukić "junački poginuo" obrušivši se zajedno sa svojim teško oštećenim zrakoplovom na britanski nosač aviona HERMES. Preživjeli pripadnici Jukićeve postrojbe zgražali su se nad ovim neistinama.

Daniel Antonio Jukić pokopan je na argentinskom vojnom groblju na Malvinima. Ocu Anti posjet sinovljevu grobu britanske su vlasti dopustile prvi put 1998. godine. Daniel je posthumno odlikovan, a jedna ulica u vojnoj bazi u gradu Reconquisti nosi njegovo ime.

ČURILOVIĆEV PRECIZNI POGODAK

Pogibija pilota Jukića zasigurno je jedna od pojedinačno najtragičnijih epizoda rata za Malvine. Drugom pilotu hrvatskog podrijetla Čuriloviću sudbina je namijenila potpuno drukčiju ulogu. Roberto Čurilović rođen je 1947. godine U Buenos Airesu. Njegov otac Roko, rodom iz sela Pećurkova Brda nedaleko od Duge Rese, emigrirao je u Argentinu 1926. godine. Zaposlio se u brodogradili-

štu čiji je vlasnik bio Mihanović, također naš čovjek. Roko Čurilović umro je 1966. godine.

Roberto Čurilović bio je pripadnik pomorskog zrakoplovstva Republike Argentine (Comando de Aviacion Naval Argentina - COAN). Letio je u elitnoj postrojbi "2. Escuadrilla Aeronaval de Caza y Ataque" koja je imala samo deset pilota. Oni su bili uvježbani za let i borbu na avionima francuske proizvodnje "Super Etendard".

U povijest rata za Malvine Čurilović je ušao kao pilot koji je sudjelovao u potapanju britanskoga broda ATLANTIC CONVEYOR. Potapanje, koje je izvršeno

na sam dan argentinske neovisnosti, 25. svibnja, najveći je i najvredniji pojedinačni uspjeh argentinske vojske u tom ratu, a potopljeni brod bio je najveći u ratu potopljeni britanski brod od kraja Drugoga svjetskog rata. Za svoje vojne zasluge Čurilović je odlikovan nizom visokih argentinskih odličja.

U godinama nakon rata Čurilović ostvaruje sjajnu vojnu i civilnu karijeru, uzdižući se i do mjesta tajnika za mornarička pitanja u uredu ministra obrane. Visokoodlikovani bivši časnik danas djeluje kao poznati stručnjak za civilni zračni promet u tvrtki "Aeropuertos Argentina 2000 S.A." Roberto je oženjen Edithom Radalj, kćerkom argentinskih Hrvata, s kojom ima troje djece. Ponosan je i što mu je sin Roberto Martin 2007. godine postao hrvatski državljanin. ■

ENG The fact that two Argentinean pilots of Croatian extraction, Daniel Antonio Jukić and Roberto Čurilović, played a prominent role in the airborne part of the Falkland Islands War, is completely unknown in Croatia.

Poziv na suradnju i pomoć

Autor ovoga priloga, mladi Dubrovčanin Mario Raguz, veliki je zaljubljenik u zrakoplovstvo. Proučavajući zrakoplovnu komponentu Malvinskog rata otkrio je spomenute pilote hrvatskog podrijetla. To ga je otkriće potaknulo na iscrpna istraživanja u sklopu kojih je stupio u vezu s nadležnim ustanovama i stručnjacima u Argentini i Velikoj Britaniji, kao i sa sudionicima i njihovom rodbinom u Argentini. Nedavno se vratio sa studijskog putovanja po Argentini. Priloge o životnim i ratnim putovima naših argentinskih sunarodnjaka objavljuje u stručnim časopisima, a trenutačno je u izradi i dokumentarni film. Budući da je ovaj projekt povezan s velikim troškovima koje autor nije kadar sam pokriti, prisiljen je potražiti pomoć. Stoga poziva na suradnju sve koji su u mogućnosti da mu pomognu u ostvarenju tog cilja. Zainteresirani se mogu javiti na: marraguz@inet.hr (H. S.)

Roberto Čurilović nakon uspješno obavljenog borbenog leta

Danielov otac Ante-Tonči Jukić, Mario Raguz i Roberto Čurilović kod centralnog spomenika poginulim vojnicima u ratu za Malvine

Dobrotvorni program za crkvu u Udbini

NJEMAČKA - Hrvatska katolička misija Düsseldorf organizirala je u suradnji s Generalnim konzulatom RH u Düsseldorfu i hrvatskim katoličkim misijama regije Gornja Rajna i Vestfalija u petak 7. studenoga u Stadthalle Hilden u Hildenu organizirala je dobrotvorni kulturno-zabavni program za crkvu hrvatskih mučenika u Udbini.

U uvodnom dijelu programa najprije je je voditelj HKM-a Düsseldorf fra Josip Kulović sve pozdravio istaknuvši kako se ideja za takav humanitarni skup za crkvu hrvatskih mučenika na Udbini rodila prije dvije godine. Pozdravnu su riječ uputili i opunomoćeni ministar konzul gerant u Generalnom konzulatu RH u Düsseldorfu Vjekoslav Križanec koji je sudjelovao sa svojim suradnicima. Sve je pozdravio i ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleša. Pozdravnu su riječ uputili i gradonačelnik Hildena Günter Scheib te urednik inozemnog izdanja "Večernjeg lista" Stipe Puđa. Gospičko-senjski biskup mons. Mile Bogović kazao je kako gradnja crkve napre-

duje. "Što se tiče ove crkve i financiranja njezine gradnje, zaključili smo da nećemo ići na moćnike, nego da ćemo graditi s narodom i udovičkim novcem. Ne želimo pokazati ekonomsku, nego duhovnu moć kako bismo mogli častiti naše hrvatske mučenike, one koji su živjeli i umirali da bismo mi mogli danas živjeti." Potom je govorio o rađanju ideje o gradnji crkve hrvatskih mučenika u Udbini u Lici, koja je važna za opstojnost Hrvatske, a željelo se Hrvatsku presjeći upravo na tom području gdje je najtanja.

U programu su, uz mješoviti i dječji misijski zbor, nastupile i folklorne skupine iz hrvatskih katoličkih misija Wuppertal, Essen, Duisburg, Köln, Mühlheim i Düsseldorf te guslar Slavko Milardović. U zabavnom je programu bez novčane nadoknade nastupio Mate Bulić uz pratnju "Bruno band" iz Kölna. (Adolf Polegubić)

MARIN ALAGIĆ (1919. – 2008.)

Marin Alagić rodio se u Kotoru 1919. u obitelji podrijetlom iz makarskoga primorja, koja je u vrijeme između dvaju ratova otišla u Australiju. U početku su živjeli u rudarskom Broken Hillu. Marin je uvijek bio borac za radnička prava i vrlo aktivan u radničkom pokretu, kao i u prikupljanju pomoći domovini nakon Drugoga svjetskog rata. Bio je jedan od organizatora prve turneje NK "Hajduk" iz Splita u Australiju 1949. godine. Živio je u Sydneyu sa suprugom Rinom. Skupljao je materijale o povijesti doseljavanja Hrvata u Australiju i bio je jedan od autora povijesnoga priloga o hrvatskim iseljenicima, objavljenog u enciklopediji australske nacije, naroda i njihova podrijetla "The Australian People", objavljene 1988. godine. Preminuo je u Sydneyu početkom studenoga 2008. i pokopan je u nazočnosti brojnih poštovatelja i predstavnika hrvatske diplomacije.

28. SMOTRA HRVATSKE KULTURE U ŠVEDSKOJ

ŠVEDSKA - Potkraj listopada održana je 28. po redu godišnja Smotra hrvatske kulture u Švedskoj. Ova najveća manifestacija Hrvata u Švedskoj održava se pod pokroviteljstvom Saveza hrvatskih društava u Švedskoj (HS), krovne hrvatske organizacije. Ujedno se slavila i 30. obljetnica postojanja Hrvatskog saveza.

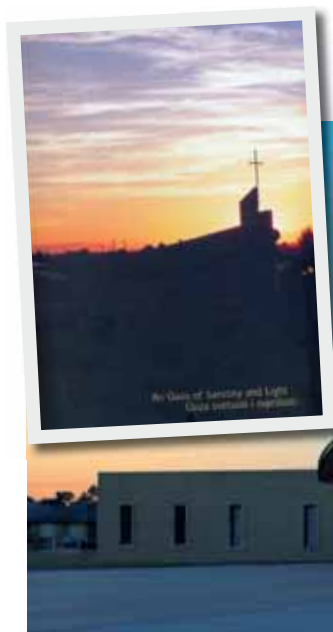
Ravnateljica HMI-a Danira Bilić posredništvom Veleposlanstva RH u Švedskoj dodijelila je HS-u plaketu priznanja za 30-godišnji rad dostojnoga predstavljanja nacionalnog naslijeđa i očuvanja nacionalnog identiteta Hrvata u Švedskoj. HS je osnovan 1978., a u njega je učlanjeno 27 hrvatskih kulturno-umjetničkih i športskih društava iz Švedske, gdje živi oko 65 000 Hrvata. Nazočnima se obratio i veleposlanik RH u Švedskoj dr. Svjetlan Berković. U folklornom dijelu programa nastupila su brojna društva: HD "Velebit" iz Göteborga, gosti iz Hrvatske HKUD "Prigorec" iz Zagreba, HKD "Jadran" iz Malmöa, HFS "Katarina Zrinski" iz Göteborga, crkveni zbor "Alojzije Stepinac" iz Göteborga, HD "Šokadija" iz Göteborga, HKŠD "Croatia" iz Helsingborga i HD "Marko Marulić" iz Halmstada.

DRUGI DOMOVINSKI SUSRET HKM-a ST. GALLEN

ŠVICARSKA - Hrvatska katolička misija St. Gallen organizirala je 15. studenoga svoj drugi Domovinski susret u dvorani MZA Breiti u Oberuzwilu. Više od tisuću Hrvata iz Švicarske, Austrije i Njemačke došlo je na humanitarnu zabavu. Program su vodili mladi Lovrana Garrić i Darko Blažević, a započela ga je misijska suradnica Dragica Bošnjak pjevajući hrvatsku himnu zajedno sa svim prisutnim posjetiteljima. Voditelj HKM-a St Gallen fra Mičo Pinjuh prigodnim se riječima obratio prisutnima, a potom je predstavio mladoga glazbenika, budućeg profesora glazbenog odgoja, Ivana Šarca iz Čitluka. Program je nastavljen nastupom KUD-a "Posavina" iz Züricha. O organizaciji Društva brine se predsjednik Pero Suvalj, a voditeljica i koreografinja je njegova supruga Mara Suvalj. Zvijezda večeri bila je Jelena Rozga, koja je izvodila stare hitove "Magazina". (www.croatia.ch)

Oaza svetosti i svjetlosti

“Ova je crkva ključna točka duhovnosti hrvatske zajednice u Melbourneu i jedno od ishodišta kulturnog identiteta hrvatskog iseljeničtva u Australiji”

U zagrebačkom Muzeju Mimara 27. studenoga javnosti je predstavljena dvojezična monografija “Oaza svetosti i svjetlosti – crkva sv. Leopolda Bogdana Mandića u Melbourneu”. Raskošna knjiga izašla je u nakladi Hrvatske katoličke zajednice Sunshine Melbourne u Australiji, pod vodstvom župnika Josipa Vranješa, te uredništvom dr. Krune Martinca, znanstvenog istražitelja i komunikologa.

Predstavljanju knjige nazočili su predsjednik Hrvatskoga sabora Luka Bebić, mons. Vladimir Stanković, Dražen Budiša i drugi uglednici, a o knjizi i crkvi govorili su don Anton Šuljić, glavni urednik monografije Kruno Marinac, povjesničarka umjetnosti Željka Čorak i župnik crkve sv. Leopolda Bogdana Mandića Josip Vranješ. Šuljić je tom prigodom istaknuo kako melbournska crkva ima bitne značajke sakralnoga prostora, a sakralnost se, kako je rekao, očituje u unutarnjoj povezanosti onoga tko stvara s onim što stvara.

“Ova je crkva ključna točka duhovnosti hrvatske zajednice u Sunshineu, zapadnoj četvrti Melbournea i jedno od

ishodišta kulturnog identiteta hrvatskog iseljeničtva u Australiji. Sakralna građevina potvrđuje svijest da su vjera i religioznost u središtu ljudske egzistencije. Crkva potvrđuje identitet kao ključni sudionik povijesti, težnje i stvaranja kulture zajednice u kojoj djeluje i u kojoj održava cjelovitost”, istaknuo je Kruno Martinac.

Nakon Martinca, mnogobrojnim nazočnima nadahnutim riječima obratila se povjesničarka umjetnosti Željka Čorak. “Crkva je mjesto memorije, a investicija u sveti prostor jest ulaganje u naše ljudsko”, rekla je Željka Čorak i dodala – crkva je sinteza pojedinca i zajednice oko žrtve i stola u njihovu odnosu na onostrano. Istaknula je kako ju je posebno ganuo popis donatora na kraju knjige.

Monografiju “Oaza svetosti i svjetlosti” objavila je HKM Sunshine iz Australije, a u knjizi su objavljeni tekstovi pomoćnoga biskupa vrhbosanskog Pere Sudara, Josipa Vranješa, Kennetha Wachha i Krune Martinca.

Riječ je o hrvatskoj crkvi sv. Leopolda Bogdana Mandića u četvrti Sunshine, koja je svečano otvorena i blagoslovljena 17. studenoga 2001. Osim same impresivne građevine, izraziti dojam ostavljaju djela hrvatskih umjetnika. Josip Botteri Dini izradio je mozaik i vitraje, od čega mozaik

zauzima stotinjak četvornih metara, a vitraji s nacionalno-sakralnim hrvatskim motivima, koji se odnose na hrvatsko primanje kršćanstva i ugovore hrvatskih kraljeva s Rimom, zauzimaju 250 četvornih metara. Petar Barišić izradio je oltar, krstionicu, ambon, svetohranište i kip Leopolda Bogdana Mandića, dok je Ante Mamuša izradio Kristovo raspelo, a Charles Bilić dojmljivih 14 postaja Križnoga puta. Kuzma Kovačić izradio je “Gospin” brončani kip, smješten između pokrajnje kapelice i glavnoga prostora crkve. Vatroslav Kuliš izradio je figurativni mozaik u pokrajnjoj kapelici: “Isus smiruje oluju na moru” i na drugoj strani crkve “Isus izlazi iz groba”. Crkva je površine oko 1 400 četvornih metara, s predvorjem, glavnom dvoranom, kapelicom i sakristijom te s pomoćnim prostorijama, a vrijednost cijeloga projekta teško je izračunati jer se plaćao uglavnom samo materijal, a radnu snagu, znanje i slične vrijednosti Hrvati su uložili dragovoljno. ■

ENG An Oasis Of Divinity And Light – Melbourne's St. Leopold Bogdan Mandić Church, a bilingual monograph was presented at Zagreb's Mimara Museum. The lavish monograph was published by the Croatian Catholic Community Sunshine Melbourne in Australia, led by parish priest Josip Vranješ.

Napisala: **Željka Lešić**

Točno na Božić prije tri godine...

Knjiga koja sadržava Britvićeve stihove napisane od 1957. do 2005. vraćanje je višestrukoga duga tomu pjesniku, novinaru, uredniku, pokretaču festivala, posthumnom dobitniku Porina za životno djelo, najnagrađivanijem autoru stihova na glazbenim festivalima

Iskaznica đaka "vlakaša" za Viroviticu (gimnazija)

Točno na Božić navršavaju se tri godine otkako je Drago Britvić, vjerojatno najuglavljeniji i najizvođeniji hrvatski pjesnik, u svojoj sedamdesetoj godini otišao preko one Dizdarove *modre rijeke*... Književnik Nedjeljko Fabrio obećao je tada da će se potruditi ukoritići to obilje stihova rasutih na pločama i nosačima zvuka naših šansonjera, klapa, zborova, skupiti kazališne songove, stihove za filmsku glazbu, mjuzikle, stihove za djecu... Knjiga "Mirno teku rijeke" (stihovi 1957.-2005.) naslovljena prema jednoj od poznatijih Britvićevih pjesama, koju je, kako je i obećao, priredio Fabrio, a objavio zagrebački nakladnik VBZ, vraćanje je višestrukoga duga tomu pjesniku, novinaru, uredniku, suosnivaču 2. programa Radio Zagreba, pokretaču festivala, posthumnom dobitniku Porina za životno djelo, najnagrađivanijem autoru stihova na glazbenim festivalima. I lijepa prigoda da se nakon tri godine na stranicama *Matice* s ponosom i poštovanjem opet prisjetimo Drage Britvića.

Napisala: **Ksenija Erceg**
Snimke: **Zbirka obitelji Britvić**

PJESNIK ZA PISANJE I PJEVANJE

Sad bi se Dragina dobroćudna, autoironična primjedba "bolje da su me otpjevali nego otpisali" mogla i preformulirati – konačno su ga i zapisali, ukoritičili, katalogizirali, skupili na tristotinjak stranica. I sad je, ovako na jednome mjestu znatno lakše sagledati njegov dragocjeni udio u našoj pjevanoj i nepjevanoj poeziji, premda su zapravo svi njegovi stihovi, kajkavski, čakavski i štokavski, primarno u sebi nosili glazbu, i tada kada ih nisu pratile note. Lakše je iščitati taj poseban metar za slogove i rime kakav imaju samo malobrojni, dar poetiziranja svakodnevice ma kako obična i nepo-

Sa sinom Sašom, danas poznatim dirigentom (rane sedamdesete)

etična bila, umijeće da se u naše ime i našim riječima izgovori sve što bismo i sami rekli – kad bismo reći znali. Kad se, stranicu po stranicu, izlistaju strofe, Britvić se razlista u glasnogovornika "naše slave, našeg jada", u slikara podravskih, zagorskih i dalmatinskih krajolika, u pronicljiva kroničara naše intime – ljubavne, socijalne, zavičajne... Doduše, i 1993. godine objavljena mu je knjiga odabranih pjesama "Bože čuvaj Hrvatsku", a tih je godina tiskana i zavičajna poetsko-grafička mapa "Pušlek domovine" s Britvićevim stihovima i grafikama Ivana Lackovića Croate. I 1995. izišla je pjesničko-grafička mapa "Za falu kaj smo bili skup" sa slikama Branka Bahuneka i povjesnicama dr. Lelje Dobronić. No, tada je to imalo i drugu nakanu, i drugu namjenu, jer drukčija su bila i vremena.

Knjiga "Mirno teku rijeke" najobiljnije je i najcjelovitije sabiranje Britvićeve ostavštine dosad. Iskreno rečeno, i ugodno iznenađenje čak i nama koji se neskromno smatramo velikim poštovateljima i poznavateljima Britvićeva opusa jer pokazuje da ima još stihova općepoznatih i općeprihvaćenih koje znamo napamet, a ipak nismo znali da su i oni iz Britvićeve majstorske radionice. Primjerice, poznati refren "Pjesme zadrugara" iz filma "Vlak u snijegu" – *Kad se male ruke slože / Sve se može, sve se može meni osobno jedno je takvo malo, ugodno iznenađenje.*

Božić na pragu doma

*Kad prođe sve to što nas muči
i mir kad bude nadohvat,
kad Lucija u staroj kući
zasadi prvu žitnu vlat,
u dom će bijeli Božić ući
k'o da i nije bio rat.*

*Ozvijezdit ćemo bor, nek blista,
i izmisliti blaga sva,
i slamica će biti ista
da namjerniku konak da
za dijete, što se s križom Krista
potucalo do nedraga.*

*Kad prođe sve to što nas kida,
i vratimo se u svoj dvor,
pred cigle porušenog zida,
da suzom okitimo bor,
podijelit ćemo kruh bez stida
i to će biti odgovor.*

*Ozvijezdit ćemo bor, nek blista
i izmisliti blaga sva,
i slamica će biti ista
da namjerniku konak da
za dijete, što se s križom Krista
potucalo do nedraga.*

*A naša suza bit će čista,
k'o da je radost plakala.*

JEDAN OD NAS

I sad, kad je konačno dostupno na jednom mjestu to dragocjeno obilje Britvićevih stihova, mnogo je lakše shvatiti i zašto su toliko prihvaćene, prepoznatljive, primjenjive i toliko zajedničke pjesme koje je ispisivao pola stoljeća, a ostat će za cijela stoljeća poslije njega i poslije nas. Zato što je u njima kao nigdje drugdje skupljena sva toplina, snaga, muke i nevolje, radosti i veselja nas običnog, anonimnog življa koji je baš u Britvićevu rukopisu našao svoj najvjerodostojniji izričaj svoga pjesnika-kazivača. Kad se, redak po redak, spomen po spomen sva ta dvorišta i vrtovi malih kuća, rublje na žici, ulični pjevači i ponoćni svirači, stare kavane i stari fijakeri, tramvaji, vlakovi i nadvožnjaci, jabuke i dunje, potkrovlja i kuće za ptice, trešnjevačka balada, dubrovačka zvona, leuti i skalini, neobrane masline, klaunovi, kockari, cirkusi, baustelci... kad se 'prođu' od korica do kori-

ca, skupi se dovoljno za obveznu lektiru svagdašnjice. Iz Britvićevih će se stihova mnogo preciznije i mnogo dojmljivije iščitati kruh naš svagdanji i sve njegove kore nego u novinskim člancima i televizijskim dnevnicima, naši strahovi i noćne more, naše nade i uzdanja i praštanja. Drago Britvić jedan je od nas, tako je i živio i pisao, takvoga ga pamtimo i iznova prepoznajemo na stranicama knjige "Mirno teku rijeke".

OD SONETA DO SATIRE

Britvićevo je raznoliko pjesničko umijeće podijeljeno u 11 manjih tematskih i(li) jezičnih cjelina i obogaćeno s desetak stranica pripadajuće fotodokumentacije. Uz ostale, priređivač je kao poseban temat izdvojio poglavlje "Soneti" s nekoliko Britvićevih soneta pisanih na zavičajnoj kajkavštini, zatim "Dječje pjesme", "Kazališne stihove", "Stihove za muzičku scenu i za film", a jedno poglavlje u knjizi naslovljeno je "Satirični stihovi". Moram priznati da mi je potonji dio Dragina stvaralaštva do ovog čitanja bio potpuno nepoznat. "Iz Najnovijeg zavjeta" obuhvaća sedam pjesničkih "obračunavanja" s davnom prošlošću (Rajske jabuke, Posljednja večera, Pilat pere ruke...), ali i novijom poviješću (Ak' bi ja bil promatrač, Van den Bruka...) u kojima Britvić progovara o mukama i poniženjima što smo ih u Domovinskoj ratu otpjeli s

Sa svečanog koncerta u čast Majčina dana 1998., HNK: kardinal Franjo Kuharić, biskup Juraj Jezerinac i župnik Josip Frkin u razgovoru s pjesnikom Dragom Britvićem

raznoraznim 'promatračima'. Međutim, i kad je satiričan, on je gospodin koji se kloni kletve, psovke i svake gorčine, tek diskretno poručuje *Puno prsti ni još ruka / tak ste vi i vaš EZ / jena velka van den Bruka / človeku se zgadi se*. Britvić jednostavno nije gnjevan čovjek s pjennom ustima, čak ni tada kada mu buku i gnjev nitko ne bi zamjerio. Osobito je to primjetno u posljednjem tematu "Pjesme Domovinskog rata", iz kojega je i pjesma *Božić na pragu doma*. Nešto pacifističnije, kršćanskije i milosrdnije u savim nemilosrdnim ratnim godinama jedva da je moguće i zamisliti, a kamoli napisati! Isti su takvi i drugi naslovi iz ovoga temata - *Molitva za Dubrovnik*, *Kad zazvone dubrovačka zvona*, *Bum zemlicu grejal*, *Ne bum ti došel na rođendan* (*Listek od Tam*), himnična *Bože, čuvaj Hrvatsku...*

Koliko bi Drago Britviću bilo drago da vidi ovu knjigu, teško je reći znajući da uopće nije mario za formu, titulare, priznanja i javna ukazanja, ali ne bi mu, sigurno, bilo krivo. Makar joj nedostaje kvalitetan predgovor ili pogovor, "Mirno teku rijeke" dostojan je dug pjesniku, ispunjen, doduše, posthumno, ali tako Hrvati i inače čine sa svojim najboljim sinovima. Dečec Dragec, onakav kakav je na iskaznici đaka "vlakša" za Viroviticu, ne bi im niš zameril... ■

ENG *Mirno teku rijeke* (*Peaceful Flow the Rivers*), a book of verse by Drago Britvić, containing the songs he wrote from 1957 to 2005 repays a manifold debt to this poet, journalist, editor, festival-maker and posthumous recipient of the Porin Lifetime Achievement Award, the most award-winning music festival text writer

Volimo li hrvatski jezik?

Danas nije lako učiteljicama i nastavnicama hrvatskoga jezika u hrvatskim školama jer različiti televizijski programi danomice potkopavaju njihov napor da djecu i mlade nauče pravilno govoriti i pisati hrvatskim književnim jezikom

Pitanje *volimo li hrvatski jezik* možda se u prvi mah čini nepotrebnim jer je očekivani odgovor da hrvatski narod voli svoj jezik. Ako pak nešto volimo, onda je opet logično očekivati da se prema tome odnosimo odgovorno i s ljubavlju, a takav odnos prema hrvatskome jeziku često izostaje. Dovoljno je prošetati hrvatskim gradovima, pa i manjim naseljima i odmah primijetiti kako je hrvatskih imena trgovina, različitih tvrtki i proizvoda iz godine u godinu, iz mjeseca u mjesec sve manje. Uglavnom ih zamjenjuju engleska, a u primorskim predjelima i talijanska imena. Istodobno se na dvama televizijskim kanalima (Nova i RTL) koji emitiraju program na hrvatskom jeziku, gotovo uopće ne obraća pozornost na jezičnu kulturu. Tako se sve češće u emisijama tih programa, u različitim prigodama, umjesno hrvatske riječi *promet* rabi *saobraćaj*, umjesto *sudjelovati* i *sudionik* čuje se *učestvovati* i *učesnik*. Glagoli *primorati* i *pomjerati* gotovo su potisnuli hrvatske glagole *prisiliti* i *pomicati*, a postupno se pojavljuje i riječ *takmičenje* umjesto *natjecanje*. Takvim izborom leksika televizijski programi sve više podsjećaju na one iz razdoblja SFRJ, kad su mnoge hrvatske riječi sustavno zanemarivane.

Kad je pak riječ o gramatici i pravopisu, stanje je i gore nego prije. Nije samo ugrožen hrvatski leksik nego je nemaran odnos i prema gramatičkomu sustavu. Zanemaruje se tako činjenica da u svojemu padežnom sustavu imamo i vokativ, pa, na primjer voditeljica jedne emisije Nove TV svoje goste oslovljava isključivo u nominativu (Dragan, Zvonimir itd.). Osobito je pak na zastrašujuće niskoj razini jezična kultura promidžbenoga progra-

Piše: **Sanja Vulić**

ma, a vrhunac (naravno, u negativnome smislu) ovih je dana reklama jedne mobilne telekomunikacijske mreže jer je ne samo izgovoreno nego i velikim slovima na ekranu napisano OŠ SE KLADIT? (što bi trebalo značiti *hoćeš li se kladiti?*). Istodobno u jednoj drugoj reklamama Djed Božićnjak svadljivo govori *moš mislit* itd. Na taj se način tvorcima reklama dodvoravaju mladima te poništavanjem pravopisnih pravila i književnoga jezika, tj. svega onoga za što je potrebno uložiti napor da bi se svladalo, nastoje pridobiti njihovu naklonost te tako što bolje prodati svoj proizvod. Zaista danas nije lako učiteljicama i nastavnicama hrvatskoga jezika u hrvatskim školama jer različiti televizijski programi danomice potkopavaju njihov napor da djecu i mlade nauče pravilno govoriti i pisati hrvatskim književnim jezikom.

Propusta ima i na nacionalnoj, Hrvatskoj televiziji, no nedvojbeno kao izrazito pozitivan primjer valja istaknuti jezični natječaj Hrvatske televizije nazvan *Volim hrvatski*. Cilj je toga jezičnoga natječaja razviti drukčiji odnos prema hrvatskome jeziku u mladim naraštajima, osobito svijest o važnosti njegovanja hrvatskoga književnoga jezika u govornom i pisanom izražavanju. Dosadašnji rezultati toga natječaja ostavljaju nam nadu da će se mladi ljudi, osobito budući hrvatski intelektualci s mnogo više odgovornosti odnositi prema svome jeziku. Zahvaljujući jezičnomu natječaju Hrvatske televizije mnogi su mladi postali svjesni vlastitih pogrešaka u izražavanju. Istodobno su pronašli i zabrinjavajuće velik broj pogrešaka i propusta u jeziku svih vrsta medija, ali i inače. Svjesni su da je jezična svijest većine hrvatskih građana danas vrlo loša, no upravo sustavan rad s mladima može to stanje promijeniti nabolje. ■

MANJINSKE VIJESTI

Hrvatski dani za djecu, mladež i učitelje u Makedoniji

MAKEDONIJA - U zajedničkom projektu ZHRM-a i HMI - Odjela za školstvo, znanost i šport od 7. do 9. studenoga u sklopu projekta

Hrvatski dani, umjesto redovite nastave hrvatskoga jezika, održale su se vrlo uspješne radionice u Skoplju, Štipu i Bitoli. Djeca su sudjelovala u jezičnoj radionici, radionici hrvatske kulturne i prirodne

baštine i dramskoj radionici. Uz početni strah, posebno najmlađih, kada im je komunikacija bila samo klimanje glavom, pod stručnim vodstvom prof. Lidije Civić, djeca su se opustila te pričala, pisala i čitala bez većih problema. U radionici hrvatske kulturne i prirodne baštine koju je vodila Lada Kanajet Šimić, voditeljica Odjela za školstvo, znanost i šport HMI, djeca su se, uz igru i čavrljanje, upoznala s hrvatskom kulturnom i prirodnom baštinom, tradicijom, običajima, jelima. Uz cijeli niz aktivnosti (asocijacije, memo, pronađi skriveni predmet, pri-

čam ti priču itd.) i ova je radionica prošla u trenu. No najglasnije, ispunjene čudnim zvucima i salvama smijeha bile su dramske radionice pod vodstvom iskusnog glumca i dramskog pedagoga Zvonka Novosela. Ovakav način učenja i približavanja hrvatskog jezika dao je već na prvom koraku izvrsne rezultate. Djeca su s radionica otišla zadovoljna i sretna. Nadamo se da će Zajednica Hrvata u Republici Makedoniji i sljedeće godine biti dio projekta "Hrvatski dani" i uključiti u njega nove gradove i nove učenike. (Snježana Trojačanec)

Svi imaju neku “hrvatsku vezu”

“Da vam djecu ne bi dopala ovakva sudbina učenja hrvatskog kao stranog jezika u kasnijim godinama, govorite doma hrvatski i požurite s njima do učitelja Hrvatske dopunske nastave”, kaže Davorka Popadić-Schleicher

Napredna grupa polaznika tečaja hrvatskog jezika

Dok u Berlinu i drugdje po njemačkim gradovima traje rasprava pa i zabrinutost zbog konstantnog smanjenja broja djece u Hrvatskim dopunskim školama i sve slabijeg poznavanja hrvatskog jezika kod mladih, pripadnika treće iseljeničke generacije Hrvata, organiziran je i istodobno traje i tečaj hrvatskoga kao stranog jezika za odrasle u prostorima berlinskog Süd-Ost Europa Zentrums. Zanimalo nas je tko uči i tko podučava hrvatski kao strani jezik u njemačkoj prijestolnici. Polaznike smo zatekli pri obradi narodne bajke “Labud djevojka” i u stanci, na hrvatskome jeziku, priupitali za razloge interesa za spomenuti tečaj.

— Ja sam Lisa Groß. Iz Berlina sam, imam 25 godina. Studentica sam politologije. Hrvatski jezik učim zato što sam jednu godinu živjela u Sarajevu. Imam tamo prijatelje pa želim komunicirati i dalje s njima.

— Zovem se Sara Fanboeckhoot. Ja sam iz Belgije. Imam 24 godine. U Berlinu studiram istočnoeuropsku politiku na Freie Universitaet. Kako moram učiti jedan istočnoeuropski jezik, odabrala sam hrvatski jer imam i prijatelje u Zagrebu. Bila sam tamo više puta. Jezik je

težak. Gramatika ide, ali pričati, to je još veliki problem.

— Ja sam Stefan Beluzi. Prije je to bilo Belužić. Moj je tata bio iz Hrvatske, iz Hrvatskog zagorja, blizu Krapine. Došao je u Njemačku 1942. godine. Ja sam rođen u Berlinu. Imam još dvije tete u Zagrebu i nekoliko bratića. Kod kuće smo govorili samo njemačkim jezikom. U Hrvatskoj sam bio više puta, u Krapini, Zagrebu i u Dalmaciji. Jezik učim dvije godine. Učiteljica je izvrsna, ali hrvatska gramatika je teška.

— Moje ime je Marko Sladić. Imam 31 godinu. Rodio sam se u Berlinu. Moja mama je Hrvatica iz Šibenika. Završio sam ekonomiju, radim kao menadžer. Doma nismo govorili mnogo hrvatski, jer je otac Nijemac. Sada mi ide sve bolje i bolje. Dvije godine učim jezik. U Hr-

Davorka Popadić-Schleicher vodi tečajeve hrvatskog kao stranog jezika

vatsku idem svake godine. Najteža mi je gramatika, deklinacije.

— Zovem se David Zovko. Ja sam iz Münchena, tamo sam i rođen. Moji su roditelji iz Hercegovine, iz Širokog Brijega. Imam 34 godine, taksist sam i došao sam u Berlin raditi. Doma nisam govorio mnogo hrvatskim jezikom. Roditelji su sa mnom razgovarali hrvatski ili njemački, a ja sam odgovarao na njemačkom jeziku. Imam tri sestre. Mi smo između sebe uvijek govorili njemačkim jezikom.

Eto, to smo, na razumljivom, ali još uvijek ne tečnom hrvatskom jeziku čuli od grupe naprednih polaznika tečaja hrvatskoga kao stranog jezika. Tečaj vodi Davorka Popadić-Schleicher, bivša učiteljica Hrvatske dopunske škole, koja ističe važnost toga da djeca odmalena nauče hrvatski. — Ako roditelji ne nauče svoju djecu materinski jezik, morat će ga učiti kao odrasli ljudi. I kada bude problema s gramatikom, reći će: *E, tata moj!*. Ideja da podučavam hrvatski kao strani jezik pala mi je na pamet još u dopunskoj nastavi, gdje mnoga djeca uopće ne znaju hrvatski jezik. S idejom o tečaju za odrasle došla sam u Süd-Ost Europa Zentrum i tako je to krenulo. Sada imam četiri grupe, dvadesetak odraslih polaznika. Svi oni većinom imaju neku, kako bismo rekli, “hrvatsku vezu”. Netko ima rodbinu, prijatelje u Hrvatskoj, netko kuću na Jadranu itd., rekla je Davorka Popadić-Schleicher. Na kraju je naglasila: — Da vam djecu ne bi dopala ovakva sudbina učenja hrvatskog kao stranog jezika u kasnijim godinama, poučeni ovim primjerima, govorite doma hrvatski jezik i požurite s njima do učitelja Hrvatske dopunske nastave. Privilegij je imati tu mogućnost pa je treba i iskoristiti. ■

ENG We visited the attendees of a Croatian as a foreign language course for adults at Berlin's Süd-Ost Europa Zentrum (South-East Europe Centre). We were interested in finding out who was attending and who was teaching Croatian as a foreign language in the German capital.

Napisala i snimila: **Sonja Breljak**

Božićni običaji ogulinskoga kraja

Ukrašavanje božićnoga drvca te unošnje slame, svijeće i božićnjaka u kuću, seljani su počinjali obavljati odmah nakon što se oglasilo večernje crkveno zvono na Badnjak

Unošenje Božićnjaka (KUD Klek – Ogulin)

Običaji božićnog razdoblja po broju različitih obreda i folklornih sadržaja, ali i po značenju za narod, zauzimaju najznačajnije mjesto u okviru godišnjih običaja ogulinskoga kraja. Božićno razdoblje započinje Adventom u tijeku kojega su posebice značajni blagdan Svetog Nikole (6. prosinca) i blagdan Svete Lucije (13. prosinca). Na blagdan Svetog Nikole, na tragu europskoga kulturnog miljea, u gotovo svim selima, te osobito u građanskoj sredini, bio je običaj darivanja djece. Ipak, mnogo značajniji od dana Svetoga Nikole, za ogulinski je puk bio blagdan Svete Lucije. Tog su dana žene sijale pšenicu čijim se zelenilom prizivala plodnost i obilje u nadolazećoj godini, a neudane djevojke gatale za kojeg će se momka udati.

BADNJAK

Badnjak je dan završnih priprema za predstojeće božićne blagdane u tijeku kojega se uz niz uobičajenih, svakodnevnih,

moralo obaviti i mnoštvo dodatnih poslova i obreda kojima se obilježavao Božić. Tog je dana vladala posebna užurbanost i zaposlenost jer je sve poslove trebalo završiti do kasnih poslijepodnevni sati, odnosno do *Večernje Zdravomarije*, kada je bilo uobičajeno da se cijela obitelj okupi te zajedno provede Badnju večer. Najveći dio poslova obavljale su žene; pripremale su obilje hrane, i to nemrsne za Badnjak i mrsne za sutrašnji Božić. Klale su živad za božićni ručak, nosile vodu sa zdenca ili korita i pospremale po kući. Muški poslovi tog dana vezani su pretežito za hranjenje stoke, cijepanje

drva te nabavu i pripremanje božićnoga drvca. U ranim jutarnjim satima sa svakodnevnim poslovima isprepletale su se neke obredne radnje koje su većini Ogulinaca vrlo malo ili nimalo u sjećanju. To su unošnje bukove grane - *badnjaka* u kuću i njegovo paljenje na ognjištu, te čestitanje Badnjeg dana koje pamte jedino kazivačice iz sela Desmerice.

U osobite događaje Badnje večeri ubrajaju se različiti običaji i obredi te zajednička obiteljska večera i odlazak na misu polnočku. U pravilu, tradicijske običaje i obrede koji imaju estetsku i magijsku funkciju: ukrašavanje božićnoga drvca te unošnje slame, svijeće i božićnjaka u kuću, seljani su počinjali obavljati odmah nakon što se oglasilo večernje crkveno zvono. Ove pomalo ceremonijalne radnje prethodile su obiteljskoj večeri u tijeku koje, uz blagovanje hrane, i molitva ima vrlo bitnu ulogu. Vrijeme nakon večere bilo je ispunjeno neobveznim razgovorom i pjevanjem prigodnih pjesama u tijeku kojega su s velikom nestrpljenjem stariji ukućani očekivali rođenje sina Božjega, a mladi odlazak na polnočku na kojoj će taj jedinstveni događaj proslaviti.

BOŽIĆ

U ogulinskom kraju bdijenje u iščekivanju Božića te sudjelovanje na misi polnočki upućuje na opću svijest o svetosti i privlačnosti otajstva Božića, čija je glavna tradicijska značajka božićno čestitanje

Posna jela za Badnji dan

Napisala: **Nikolina Luketić**

Na ognjištu se nekad palio panj Badnjak

kao izraz prihvaćanja kršćanske poruku o miru. Čestitanje Božića je osebujno duhovno darivanje koje je u ogulinskome kraju imalo nekoliko oblika: ljudi su si međusobno čestitali Božić poslije mise polnočke, kada bi se vratili kućama, čestit Božić su si poželjeli međusobno ukućani, rano ujutro bi dolazio dobre želje ukućanima uputiti gost, a nakon njega i skupina mladih muškaraca - *koledvara*. Vezanost za kuću završavala je u poslijepodnevnom satima, kada su isključivo muški ukućani odlazili Božić čestitati bližoj rodbini i kumovima.

Razdoblje između Božića i blagdana Sveta tri kralja protjecalo je u obavljanju svakodnevnih poslova, ali i običaja kojima se utjecalo na blagostanje u idućoj godini. Monotoniju i ustaljenost obiteljskog života narušavali su rodaci i susjedi koji su na dan Svetog Stjepana i Svetog Ivana, dolazili u obitelji koje imaju ukućana po imenu Stjepan ili Ivan da im čestitaju imendan.

Na Ivanje uvečer selo su obilazili mladi muškarci - *tepeškari* koji su od kuće do kuće čestitali Božić. Po uzoru na njih, na Dan nevine dječice ukućane su u ranim jutarnjim satima budili dječaci upućujući im dobre želje, a domaćini bi ih zauzvrat darivali jabukama i orasima.

Stara godina nije obilovala nekim običajima i folklornim sadržajima. Možemo je usporediti s Badnjim danom utoliko što su na Staru godinu žene pripremale malo bolju hranu u koju, za razliku od Božića, nije spadala pečena kokoš jer su ljudi vjerovali da *kokoš će*

prka nazad, odnosno da konzumiranje pečenoga kokošnjeg mesa na Staru i Novu godinu neće pridonijeti cjelokupnom poboljšanju obiteljskog gospodarstva u idućoj godini.

SVETA TRI KRALJA

Među božićnim običajima ogulinskoga kraja, blagdan *Sveta tri kralja* zauzima vrlo značajno mjesto. Uoči blagdana *Sveta tri kralja*, žene su u ranim popodnevnim satima, u župnu crkvu svetoga Križa, donosile na blagoslov vodu kojom će blagoslivljati ukućane i cijelo imanje. S blagoslovom vode povezan je i običaj da su nakon bogoslužja, na kome se voda blagoslovlja, žene odlaze na pice u obližnju ili seosku gostionicu. Za vrijeme nji-

Svečani Božićni stol: vrtanj, Božićnjak, kolači...

hove odsutnosti muški su ukućani, ispred kuće ili na seoskom raskrižju, pripremali krijes, kojega su u ranim večernjim satima, uz prisutnost cijele obiteljske ili seoske zajednice, zapalili i preskakali.

Na sam blagdan Sveta tri kralja počinjao je blagoslov kuća. Svećenik je sa svojim pomoćnikom - *mežnarom* od tog dana pa najčešće do kraja siječnja, obilazio i blagoslivljao kuće, a na odlasku ga je domaćin darivao novcem. Blagdanom Sveta tri kralja zaključuje se središnji skup božićnih običaja pa je bilo uobičajeno da se tog dana skidaju božićni ukrasi i u kući završava obiteljski božićni ugođaj. ■

ENG At this time of the year we traditionally present feature articles on Croatian folk heritage related to Christmas customs, this time from the Ogulin region, situated in the western part of Karlovac County.

Poslije polnočke u Ogulinu se zapleše starinsko Alaj-kolo

Zagreb je lijep, ali srce je u Studencima

Američkoj vojsci Jure je dao 20 najboljih godina svog života. Osim toga što je sudjelovao u Korejskom ratu, prošao je i strahote Vijetnamskog rata. I danas s ponosom nosi kapu veterana američke vojske

Vinka i Jure ispred ulaza u Maticu

Američki Hrvat Jure Ereš proživio je u svojim 79 godina života velik dio burne iseljeničke povijesti hrvatske zajednice u Pennsylvaniji. Otac mu Ivan, rodnom iz Hercegovine, dolazi 1911. u Ameriku, a majka Ličanka Zora Ladišić stiže još kao dijete s roditeljima 1905. Riječ je o tipičnoj hrvatskoj doseljeničkoj obitelji. Otac radi kao rudar u rudnicima crnog ugljena nedaleko od grada Pittsburgha, ponajviše u Adams Hillu. Težak i naporan radni vijek dokončava tragičnom pogibijom duboko pod zemljom 1938. godine. Majka Zora prisiljena je sama u teškim uvjetima podizati sedmero malodobne djece, među njima i tada devetogodišnjeg Juru.

Izbija Drugi svjetski rat i Jurin stariji

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **H. Salopek** i foto-album **J. Ereša**

brat odlazi na pacifičko bojište, a maloljetni Jure ostaje doma u ulozi "glave obitelji". Ali ni Jure neće dugo ostati civil. Uvojačen je 1948. i ubrzo zatim odlazi u Korejski rat. Američkoj je vojsci Jure dao 20 najboljih godina svog života. Osim spomenutog Korejskog rata, prošao je i strahote Vijetnamskog rata. I danas s ponosom nosi kapu veterana američke vojske. Iako se 1954. oženio Amerikanском Betty, kaže kako je profesionalnom vojniku zapravo prava supruga vojska. "Kad se primi poziv u rat, tada se mora ostaviti i ženu i djecu", pojašnjava naš sugovornik. Supruga Betty rodila mu je dvije kćeri i jednog sina. Nakon zaslužnog vojnog umirovljenja 1969. godine radi još dvadesetak godina kao poštari.

PRONAŠAO ROĐAKE U HERCEGOVINI

Jure govori ponešto hrvatski, a kaže da gotovo sve razumije. "Zadnjih godina

pokušavam što više poboljšati znanje hrvatskoga. Dobro sam naučio i čitati hrvatski. U našoj obitelji roditelji su samo međusobno govorili hrvatski, a s nama djecom razgovarali bi na engleskom. Otac je govorio s akcentom engleski, a majka je govorila perfektno jer je kao malo dijete došla u Ameriku." Kaže kako su u to doba doseljenici od Amerikanaca često trpjeli pogrd: "Govorili bi nam da smo *hunkies* – to je vrlo ružna riječ. Roditelji su smatrali, ako s nama govore engleski, da ćemo brže naučiti engleski. Tako bismo se lakše uklopili u američko društvo i nitko nas više ne bi tretirao kao došljake. Tu treba naglasiti da su se hrvatski doseljenici izuzetno hrabro borili u Drugome svjetskom ratu za svoju novu domovinu SAD. Često srčanije od domicilnih Amerikanaca koji su im se rugali da su došljaci." Jure je bio i ostao ponosan na svoje podrijetlo. Kaže kako je dugogodišnji član Hrvatske bratske zajednice te da je kao mladić svirao na tamburici.

Kao mnogi naši iseljenici koji su potkraj 19. i početkom 20. st. emigrirali u SAD, i Erešovi su izgubili vezu s rodbinom u staroj domovini. To stanje kopkalo je Juru koji nije ostao imun na zov "korijena". Znao je da je otac rodnom iz Hercegovine, ali ništa više. Počeo se raspitivati i jednom je prigodom dobio informaciju da prezime Ereš postoji u selu Radišiću kod Ljubuškog. Odlučio je posjetiti taj kraj i 1982. uputio se prvi put u staru domovinu. Preko Dubrovnika autobusom je stigao u Ljubuški, a zatim u Radišiće. "Ondje sam izuzetno lijepo primljen. Tamošnji su mi Ereši pomogli da pregledam matične knjige. Nismo mogli pronaći podatke mogega oca. Zaključili su da mi je otac vjerojatno iz Studenaca, sela koje leži između Ljubuškog i Čapljine, gdje također ima dosta Ereša. Odoh tamo i jedna žena odmah reče da sam 'njihov' jer jako sličim njezinu pokojnom ocu. Tako je i bilo. Ubrzo smo ustanovili da smo rod, tj. da je moj otac uistinu

Na groblju u Studencima ispred grobnice obitelji Ereš u kojoj je pokopan i Jurin nećak Željko koji je poginuo kao hrvatski branitelj na dubrovačkom ratištu

Na terasi kuće obitelji Ereš u Studencima u kojoj je rođen Jurin otac Ivan (Mila Mucić, Vinka Ereš, unuka Stephanie i Jure)

gospodin stric", priča nam Jure o svom prvom susretu s rođacima.

NA PRVOJ CRTI BOJIŠNICE

Od tada Jure redovito održava veze s rođacima u Studencima. Ukupno ih je već šest puta posjećivao. Razlog dolaska najčešće su bile svadbe, kaže naš sugovornik. Dolazio je i tijekom Domovinskog rata. "Moj nećak Željko Ereš odveo me je 1993. i na prvu crtu bojišnice kod Stolca. Kao bivšeg vojnika jako me zani-

mala ta ratna situacija. Nažalost, Željko je poginuo nedugo zatim oslobađajući Dubrovnik. Nakon njegove smrti ostao sam blisko povezan sa Željkovom udovicom Vinkom." S Jurom je ovaj put iz Amerike doputovala i njegova unuka Stephanie s kojom je, kako kaže, vrlo povezan. "Stephanie je oduvijek htjela vidjeti našu staru domovinu. Ovaj put joj se ta želja napokon ispunila", pojašnjava naš sugovornik. Prije rastanka vitalni i bistroumni senior propitkuje se za političko i gospodarsko

stanje u Hrvatskoj. Zabrinjava ga zašto mnoge njive u Slavoniji nisu obrađene. Kaže kako se čudi zašto Hrvatska još nije primljena u NATO i u Europsku uniju. Napominje kako mu se jako sviđa i grad Zagreb, ali na kraju ističe: "Zagreb je lijep, ali srce mi je ostalo u Studencima!" ■

ENG Jure Ereš, a 79-year-old American Croatian from Pittsburgh recently visited the homeland with his granddaughter Stephanie. As he does each time, he also visited his relatives in the village of Studenci in Herzegovina.

ISELJENIČKE VIJESTI

SV. NIKOLA STIGAO U HKM BERN

ŠVICARSKA - Iako rano, 22. studenoga, ali vremenski idealno jer je padao snijeg, proslava Sv. Nikole u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Bernu prošla je u najboljem redu. Članovi Misijskog vijeća zajedno s članicama udruge Hrvatska zajednica žena odlično su odradili organizacijski dio posla, a djeca, njih više od 180-ero, zasigurno dugo neće zaboraviti ovaj događaj. Učitelji Hrvatske dopunske škole Irena Đurčević-Fluckiger i Ivan Brnadić zajedno s djecom priredili su izvrсни program - od recitacija pa do igrokaza. Osim programa HDS-a, na priredbi su nastupili i članovi dječjega misijskog glazbenog zbora koji su, pod dirigentskom palicom Franka Bandere, izveli sedam glazbenih točaka. Djecu i roditelje hrvatskom je glazbom zabavljala grupu iz Thuna Trio Leutar. Na kraju priredbe stigao je, na radost djece, i sv. Nikola s darovima.

ŠIBENSKA IZLOŽBA KAREN OREMUŠ

ŠIBENIK - Muzej grada Šibenika otvorio je 18. studenoga vrata svog galerijskog prostora grafikama Kanađanke hrvatskog podrijetla Karen Oremuš. Nakon Zagreba, Sarajeva, Ogulina, Splita, Pule i Vinkovaca bilo je to sedmo predstavljanje putujuće izložbe *Dekonstrukcija/Rekonstrukcija* ove mlade umjetnice koja zadnjih nekoliko godine predaje likovnu umjetnost i dizajn u Abu Dabiju. Ljubazni domaćini, s ravnateljem Gojkom Lambašom na čelu, nisu skrivali zadovoljstvo zbog suradnje s Hrvatskom maticom iseljenika. Povjesničarka umjetnosti Marina Lambaša pozdravila je u ime Muzeja prisutne i dala osvrt na izložene slike. Organizatorica izložbe Nives Antoljak pozdravila je prisutne u ime HMI-a i, prije no što je službeno otvorila izložbu, pročitala pozdravno pismo koje je poslala autorica.

“Razriješila sam u sebi sukob identiteta”

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika Jagoda Marinić je na Interliberu predstavila svoj roman “Die Namenlose” (Bezimena) koji je Spiegel svrstao među najznačajnija nova izdanja

Jagoda Marinić

dosta izražen taj konflikt te sam se njime bavila u svojoj prvoj knjizi “U biti bračna ponuda”, a i u svojoj drugoj knjizi “Ruske knjige” ima priča u kojoj blizanci, sestra i brat, tragaju za svojim djetinjstvom. To je bila i moja potraga za djetinjstvom u Hrvatskoj koje nisam imala. Nakon tih dviju knjiga za mene to više nije bio bitan konflikt, jer sam ga u sebi razriješila i tu tematiku iscrpila. Shvatila sam da u Hrvatskoj neću živjeti i da je moj jezik njemački.

Slijedila je u svom životu faze putovanja. Na neki sam način tražila gradove koje vole emigranti, čiji su građani ljudi iz različitih kultura. Sad me zanimaju neke opširnije teme, a kada govorimo o emigraciji, zanimaju me ne samo hrvatski emigranti, njemački gastarbajteri, nego emigranti uopće, Indijci, Kinezi i ostali premješteni sa svojega prvotnog teritorija.

A što je sa stilom? Kako se on gradio i mijenjao?

— U svim knjigama, naravno, postoji element koji je samo moj. Što se stila tiče, u prvoj sam se knjizi više igrala i eksperimentirala na razini forme. Riječ je o vrlo kratkim pričama ili fragmentima. Druga

Jagoda Marinić mlada je njemačka književnica hrvatskih korijena koja je u organizaciji Hrvatske matice iseljenika na ovogodišnjem Interliberu predstavila svoj roman “Die Namenlose” (Bezimena). Tjednik *Spiegel* ga je nakon predstavljanja na Frankfurtskom sajmu knjiga svrstao među najznačajnija nova izdanja na toj najvećoj svjetskoj smotri knjiga. Ta mlada i simpatična spisateljica studirala je političke znanosti, germanistiku i anglistiku u Heidelbergu, a sad djeluje kao književnica, dramaturginja i novinarka. “Bezimena” je njezina treća knjiga i do sljedećega Interlibera bit

će prevedena na hrvatski jezik. U bučnoj interliberskoj atmosferi s Jagodom Marinić na hrvatskom smo jeziku porazgovarali o poziciji pisca između dviju domovina i o njezinu romanu “Bezimena”.

Tri su knjige iza Vas. Kako su se kroz njih razvili Vaši motivi i književni svjetovi?

— Kada sam počela pisati, s dvadesetak godina, osjećala sam dva identiteta u sebi. Moje podrijetlo i moji roditelji pripadali su hrvatskom dijelu mojeg identiteta, a moje obrazovanje i odrastanje njemačkomu. Hrvatski identitet nikad nije bio potpuno moj jer sam bila u Njemačkoj, a opet je bio više moj nego Njemačka u kojoj sam živjela. Osjećala sam

Jagoda na promociji svog novog romana

Razgovarala: **Ines Kotarac**
Snimio: **Ratko Mavar**

je knjiga malo klasičnija, a s "Bezimenom" sam se ponovno zaigrala.

Pozicija čovjeka koji misli i postoji u dvama jezicima, pripada dvama narodima i svojata dvije zemlje može se doživjeti kao nesigurna, izgobljena ili kao bogatstvo. Kako je Vi vidite?

— Ne volim kad je čovjek stavljen u poziciju da mora odlučiti je li jedno ili drugo, odabrati samo jednu poziciju. Okolina kao da nas uvijek pritišće da izaberemo. Kod mene su se stvari slagale jedne preko drugih, poput slojeva. Za mene je to bogatstvo. Sretna sam što sam imala život koji sam imala, iako je bilo i teških trenutaka. Naravno da se pitam kako je biti čovjek urastao u jedan teritorij na kojem odživi čitav svoj život.

Vaša treća knjiga, roman "Bezimena" bit će prevedena na hrvatski jezik. Što čitatelji mogu očekivati od nje?

— Nadam se da će u njoj naći nešto što do sada nisu čitali. U Njemačkoj imam svoju poziciju i mogućnost da kao pisac dosta riskiram. Boris Perić, koji će prevesti roman na hrvatski jezik, bio je sposobniji od Nijemaca razumjeti i artikulirati moj roman. Dio romana "Bezimena" za Nijemce je bio previše poetičan i figurativan. Trenutačno je kod njih popularan realizam. Neke emocije i stil pisanja koji sam donijela oni cijene, ali teško razumiju. Mislim da ću ovdje biti razumljivija čitateljima nego u Njemačkoj.

Kakav je lik Bezimena i što sugerira gubitak ili neimanje imena?

— Bezimena ima dva lica. Jedan je noćno, njezino poetično lice, a drugo je danje, puno sarkazma, crnog humora i podcjenjivački nastrojeno prema svijetu oko sebe. Meni je draga jer ima čudan pogled na svijet i odnos s ljudima. Ona iznevjerava sve ono što bi danas trebala biti. Trebala bi paziti na svoj izgled, biti obrazovana, simpatična drugim ljudima i ići na kulturna događanja. Sve to ona odbija, iako je privlači. Taj mi je konflikt bio zanimljiv. Ima gotovo autističan pogled na svijet jer se gubi u detaljima koje drugi ljudi uopće ne primjećuju. To što se zove Bezimena moja je poetička postavka. Osoba koja ne zna tko je u biti nema svoje ime. Toliko ljudi danas ne zna ni tko su ni što doista žele i osjećaju.

Promocija na zagrebačkom Interliberu

Pišete i za kazalište. Možete li nam nešto reći o tome?

— Objavila sam jedan komad i to je djelo svrstano među šest najboljih komada mladih ljudi, ali u zadnje vrijeme ne radim toliko za kazalište jer je kazalište vrlo zahtjevno i smeta mi u radu na pro-

Živjeti u nekoj trećoj zemlji

Emigranti često u svojim glavama i srcima čuvaju sliku zemlje koja oduvara od stvarnosti. Stvarna zemlja u tom slučaju iznevjerava imaginarnu. Jeste li to doživjeli na svojoj koži?

— Nije to slučaj samo s emigrantima. Može se ista stvar dogoditi i s djetinjstvom. Ljudska je čežnja tražiti neko mjesto na svijetu gdje se može biti siguran. Za emigrante neka daleka domovina funkcionira kao raj. Kada sam nakon fakulteta došla živjeti u Hrvatsku, bila sam jednim dijelom sretna, jer sam se osjećala da tu pripadam. Ljudi su napokon moje ime izgovarali pravilno, što je sitnica, ali čovjeku može biti vrlo važno. Sad bih, vjerujem, lakše mogla živjeti u nekoj trećoj zemlji nego se odlučila između Njemačke i Hrvatske. Mogla bi to biti Španjolska jer tamo vidim neke stvari koje volim, obožavam Barcelonu i poznajem jezik.

zi. To je ipak svijet koji volim i umjetnost koju jako cijenim.

Kako vidite svoj daljnji angažman vezan uz Hrvatsku?

— Na kazališnom festivalu u Heidelbergu u svibnju zemlja partner bila je Hrvatska, a ja sam bila zadužena da odaberem predstave i tekstove hrvatskih kazalištaraca. Htjela se pokazati panoramu hrvatskog kazališta, a publika je bila impresionirana. Gostovali su Rene Medvešek, Nataša Rajković, Bobo Jelčić, Tena Štivičić, Elvis Bošnjak, Mate Matišić, Mala scena s "Padobrancima". Mislim da će se na tom tragu nastaviti suradnja s Goetheovim institutom, ali ne volim planirati, već uskakati kad su stvari isplanirane.

Čitate li hrvatske pisce i na kojem jeziku?

— Moram priznati da sam malo čitala hrvatsku prozu. Pročitala sam Julijanu Matanović "Zašto sam vam lagala", Slavenku Drakulić "Cafe Europa" i "Mramornu kožu", Dubravku Ugrešić "Muzej bezuvjetne predaje" i Krležu. I čitala sam ih na njemačkom jeziku. ■

ENG An interview with prominent German writer of Croatian roots Jagoda Marinić. She presented her latest novel *Die Namenlose* (*The Nameless*) at Zagreb's Interliber book fair with the help of the Croatian Heritage Foundation as organiser.

“Još uvijek čeznem za Hrvatskom”

Jasna Matulić-Carević rođena je u Boliviji, djetinjstvo i mladenačke dane provodi u Zagrebu, a zatim se ponovno 1947. vraća u daleku zemlju svog rođenja

Obitelj Matulić: otac Jerko, mama Franica, Ljubina žena Alice, (prvi red), u drugom redu Jasna, brat Žarko, sestra Marija i brat Ljubo

Nedavno nas je posjetila naša pretplatnica Maticе, draga gospođa Jasna Matulić-Carević, vitalna 80-godišnjakinja iz Bolivije. U Matici je prvi put i bila je jako radosna što nas je uspjela posjetiti zahvaljujući gospođi Dubravki Ferić, kćeri njezine najbolje prijateljice Ankice Vince Turčin, koja ju je dovela u HMI. Gospođa Jasna posjetila je našu kuću kako bi obnovila pretplatu na časopis Matica, čija je pretplatnica od 13. ožujka 1992.

TIBET JUŽNE AMERIKE

- Jako sam zadovoljna i sretna svaki put kada čitam Maticu, jer preko nje doznajem o Hrvatima diljem svijeta. Uvijek u časopisu nađem kvalitetnih i zanimljivih tekstova. Posebno volim čitati priče o našim iseljenicima i reportaže iz svih krajeva Lijepe naše - naglasila je naša sugovornica.

Jasna Matulić-Carević rođena je u

Boliviji, gdje je s obitelji živjela sve do majčine smrti. Nakon toga otac Jerko zajedno s četvero djece: Jasnom, Marijom, Žarkom i Ljubom, dolazi u Zagreb, vjerujući kako će mu ovdje biti lakše podići djecu na noge. No nastupila su teška vremena i otac se nakon boravka u Zagrebu, 1947. godine ponovno vraća u Boliviju, zemlju raznolikog krajolika. Nastanjuju se u gradu Cochabambi smješte-

Prigodom intervjua u Matici

nom na 2 600 metara nadmorske visine, koji se nalazi u središtu Bolivije u kojemu je stanovništvo većinom indijanskog podrijetla. Ova najsiromašnija, najtradicionalnija zemlja Južne Amerike gotovo je površinom 20 puta veća od Hrvatske, a ima samo osam milijuna stanovnika. Zbog svoje visine nazivaju je Tibetom Južne Amerike i u njoj se nalazi najviši glavni grad na svijetu, La Plaza (3660 m). Najstarije hrvatske kolonije su Oruno, Potosi, Ujuni, La Plaz i Cochabamba.

Zbog ljepote krajolika i simpatičnih ljudi nije ni čudno što su u Boliviji utočište našli mnogi hrvatski emigranti. Doznajem kako je prvi naš iseljenik, prema predaji, u Boliviji bio Ivan Ivanović iz Sutivana na Braču, kojega su slijedili Bračani, Hvarani i iseljenici iz Kvarnerskog primorja. Početkom 20. stoljeća već su postojale male nastambe iseljenih Hrvata u La Plazu i Santa Cruzu u kojima je obitavalo oko tisuću doseljenih Hrvata. - Uoči Prvoga svjetskog rata u Boliviji je živjelo oko 1 500 naših iseljenika, a nakon Drugoga svjetskog rata ovamo pristiže skupina političkih izbjeglica, ali i nekoliko hrvatskih svećenika - pojašnjava nam naša sugovornica napominjući kako su 1971. naše iseljenike posjetili ravnatelj inozemne pastve mons. Vladimir Staneković i splitski nadbiskup Frane Franić, koji su u Cochabambi služili hrvatsku misu. Napomenula je kako ondje naši Hrvati svoja prezimena pišu isključivo hrvatskim slovima. U razgovoru je naša sugovornica napomenula kako je u Cochabambi suprug Juan imao hotel, te kako je rođen u Čileu i da je potomak Hrvata iz Selca na Braču.

Kćer Katju naučili su hrvatski jezik, te prenijeli ljubav prema voljenoj Hrvatskoj. I unuke Adriana (20 godina) i Rebeka (12 godina) govore naš jezik, za što je najviše zaslužna baka Jasna. Sada su zajedno s bakom i mamom došle u posjet pradomovini. Odsjeli su kod Jasnine najbolje prijateljice Ankice Vince-Turčin zahvaljujući kojoj je gospođa Jasna 1997. godine u Zagreb došla na proslavu 50.

Napisala: **Željka Lešić**

Foto: **Žorži Paro** i iz obiteljskog albuma **Jasne Matulić-Carević**

godišnjice mature. Prvi put je domovinu posjetila nakon 35 godina. O dojmovima sadašnjeg posjeta Zagrebu veli kako je Zagreb mnogo izgrađeniji i ljepši nego prije dvije godine, kada je bila ovdje. Spomenula je kako je njezin otac bio prvi bolivijski počasni konzul u Zagrebu, te kako mu je ured bio u Šubićevoj ulici na broju 20.

ČEŽNJA ZA ZAGREBOM

— U Zagrebu sam provela djetinjstvo i ranu mladost, zato čežnem za Zagrebom i Hrvatskom - veli gospođa Jasna i dodaje kako za hrvatskom čežnu i njezina braća Ljubomir i Žarko Matulić u Americi, kao i sestra Marija Strmečki. S ponosom se prisjeća kako je Marijin suprug Joško zdušno radio na pomoći za Hrvatsku tijekom Domovinskog rata, te kako je njihov sin Ivan svećenik i sada je župni vikar u župi sv. Jeronima u Chicagu.

— Ivan je zaređen za svećenika u svibnju 2005. u hrvatskoj župnoj crkvi Srca Isusova u južnom Chicagu. Nakon

Gospođa Jasna s kćerkom i unukama, te prijateljima iz Zagreba i Splita

proslave u srpnju je fra Ivan pošao u Postire, gdje su mu djedovi korijeni. Ondje je služio svetu misu kako bi i ovdje u pradomovini podijelio radost ređenja s rođacima, subračom i prijateljima. Bilo je jako lijepo i dirljivo - iskreno će Jasna Matulić-Carević.

Životopis joj je ispisan u knjizi znakovita naslova "Između dvije ljubavi", između Hrvatske i Bolivije, domovina koje su obilježile njezin život. Sa suzama

u očima priča kako joj je uvijek teško otići iz Hrvatske, te da je o emocijama i ne pitam jer su goleme. Nakon ugodnog razgovora i upoznavanja, otišla je gospođa Jasna sa žarkom željom da još koji put posjeti svoju veliku ljubav - domovinu Hrvatsku. ■

ENG 80-year-old Jasna Matulić-Carević was born in Bolivia, spent her childhood and youth in Zagreb, and then, in 1947, returned to the distant land of her birth.

*Posjetite li Zagreb ili pak živite u njemu,
ne propustite posjetiti središte ugostiteljstva*

*Organizacija svadbenih svečanosti - obiteljskih i poslovnih domjenaka, catering usluge
Event management*

GASTRO
GL GLOBUS
RESTAURANT LP CATERING

Restaurant catering Gastro Globus
Avenija Dubrovnik 15, 10020 Zagreb - HR
Tel. 01 655 43 77, 659 02 11
Fax. 01 650 34 65
E-mail: info@gastro-globus.hr
www.gastro-globus.hr

S domovinom u srcu ostvario mladenačke snove

U hrvatsku zajednicu Toronta uključio sam se odmah nakon dolaska u Kanadu. Bio sam predsjednik Društva hrvatskih privrednika i intelektualaca, Nogometnog kluba Croatia i Zaklade za hrvatski studij u Kanadi

Ove je godine sudionik Susreta pjesnika iz dijas-pore koji se već 11 godina zaredom organizira u Rešetarima pokraj Nove Gradiške bio i kanadski Hrvat Antun Kikaš, svima poznat kao domoljub kojega je 1991. u zagrebačkoj zračnoj luci uhitila tzv. JNA, oduzela zrakoplov pun oružja za obranu Domovine, a njega odvela u zatvor u Batajnicu. Kikaš je rodom iz bosanskog gradića Kaknja, a uspješnu poslovnu karijeru ostvario je u Mississaugi, gradu nadomak Torontu. Rado je pristao odgovarati na pitanja i predstaviti se čitateljima *Matice*.

Otkuda Vi u Rešetarima?

— Dobio sam poziv i rado se odazvao, iako nisam točno znao što me ovdje očekuje. Ovdje sam prvi put. Oduševljen sam što sam sudionik ovoga hvalevrijednog pothvata koji organizira jedna mala zajednica kao što su Rešetari, očito plemenite duše, koja godinama okuplja hrvatske pjesnike iz iseljeničtva.

Kada ste došli u Kanadu i zašto?

— Nakon završetka Geodetskog fakulteta u Zagrebu prije 40 godina, u želji da nađem slobodu rada i govora koju nisam imao u bivšoj Jugoslaviji, krenuo sam u svijet. Hvala Kanadi koja mi je pružila ruku i omogućila da ostvarim svoje snove. Prije 35 godina osnovao sam svoj projektni biro. Bavim se urbanizmom, građevinom i geodezijom.

Kada ste se uključili u aktivnosti hrvatske zajednice u Kanadi?

— U hrvatsku sam se zajednicu uključio odmah nakon dolaska u Kanadu. Osamdesetih godina prošloga

stoljeća bio sam predsjednik Društva hrvatskih privrednika i intelektualaca te predsjednik Nogometnog kluba Croatia. Dvadeset godina predsjednik sam Zaklade za hrvatski studij u Kanadi. Prije 19 godina na sveučilištu smo osnovali Katedru hrvatskog jezika. Bio sam taj koji je prikupio milijun dolara, jer je Sveučilište kao polog tražilo upravo taj iznos za osnivanje Katedre. Organizirao sam dva banketa i prikupio novac. U to vrijeme bila je to prava senzacija.

Kako ste dočekali vijesti da je domovina Hrvatska napadnuta?

— Kada je u Hrvatskoj počeo rat, osjetio sam da je došao trenutak da se upitam što mogu učiniti za svoj narod koji se našao napadnut od stranog agresora, u situaciji u kojoj nije imao ništa čime bi se mogao braniti. Zapitao sam se

što mogu učiniti ja i hrvatska zajednica u Torontu, koju sam predstavljao. Odlučili smo da umjesto novca, koje smo davali, damo ono što je najviše trebalo našim braniteljima. Odlučili smo pokloniti oružje. Meni je pripala zadaća da obavim tu misiju. Dobio sam zadatak da ga dopremim u Hrvatsku. Završio sam u Južnoj Africi, a potom sam avionom ugandske kompanije punim oružja, umjesto u Ljubljanu, sletio u Zagreb, gdje je JNA zarobila i avion i mene. Tu su me istukli do iznemoglosti. Isti dan su me prebacili helikopterom do Bihaća, gdje je bio vojni aerodrom, a onda u Batajnicu. U vojnom zatvoru u Beogradu bio sam tri mjeseca. Tri mjeseca poslije, 13. rujna, Hrvati su imali sreću da uhvate generala JNA Aksentijevića. Sreću sam imao i ja pa sam na dan Svete Katarine 25. studenoga razmijenjen u Zagrebu i ponovno

Razgovarao: **Franjo Samardžić**

ugledao slobodu. Oružje je, nažalost, završilo u rukama JNA.

Kakav ste tretman imali u zarobljeništvu?

— Čim sam u zagrebačkoj zračnoj luci došao u ruke JNA, nastala je prava tortura. Počeli su me maltretirati i tući. Slomili su mi rebra i zglobove te nanijeli druge tjelesne ozljede. U Beogradu je u prva dva dana saslušavanja bilo neugodnih postupaka. U ćeliji vojnoga beogradskog zatvora tretman je bio dobar, koliko se to može tako smatrati, u ćeliji s otvorenom WC školjkom iz koje su noću izlazili štakori.

Kakvim ocjenjujete doprinos Hrvata iz dijaspore u Domovinskom ratu?

— Velik je doprinos Hrvata iz dijaspore u Domovinskom ratu. Nema dvojbe da je hrvatski narod, u trenutku kada se Hrvatska našla napadnuta od agresora, to duboko dirnulo u duši. Hrvati u dijaspori otvorili su svoju dušu i srce i pomagali na svaki mogući način. Hrvatska zajednica u Torontu, koja je i prije rata bila vrlo aktivna, uključila se u prikupljanje pomoći za domovinu u raznim oblicima. Upravo se prisjećam Nove Gradiške i Rešetara. Kada sam 3. kolovoza 1991. došao u Zagreb na dogovor s čelnicima Hrvatske u vezi s donacijom oružja, donio sam nekoliko pušaka i predao ih Zdravku Sokiću, gradonačelniku Nove Gradiške. Poklonio ih je Marijan Petrović, kojeg li slučaja, rođen u Rešetarima, gdje se sada nalazim.

Hrvati su diljem svijeta s ponosom dali svoj doprinos u Domovinskom ratu.

Ne znam postoji li neka nacija kao što je hrvatska. U jednom sam trenutku napisao stihove:

*Sve do neba nek se čuje,
neka svijetom odjekuje
Hrvatska je samo jedna,
nema zlata tako vrijedna.*

I zaista nema naroda koji voli svoju domovinu više nego Hrvati. Mi smo to dokazali cijelom svijetu. Goloruki hrvatski narod pobijedio je neprijatelja okupatora koji je bio naoružan do "krova".

Kakav je danas odnos dijaspore prema domovini Hrvatskoj?

— Nažalost, moram reći da su ti odnosi iz dana u dan sve lošiji. Interes Hrvata u Torontu i okolici sve je manji i manji. Vrlo mi je žao što nakon završetka rata nije bio prepoznat doprinos koji smo dali i nije došlo do pravog priznanja, a nije trebalo mnogo učiniti. Trebalo je samo da netko dođe i zahvali se tim ljudima za ono što su učinili. Došlo je jedno razočarenje i priča koja je zaista tužna i koja se i danas provlači u dijaspori: 'znaš, oni nas ne žele, niti nas vole niti nas hoće'. Kao hrvatskom domoljubu meni je teško to čuti i pomiriti se s tim. Nažalost, to je stvarnost koja je već godinama prisutna, pa i danas. To nije stvar hrvatskog naroda u Hrvatskoj, nego političara. Malo je trebalo lijepih riječi i sluha da netko prepozna da treba doći k nama, javno zahvaliti i održavati dobre donose jer još uvijek možemo mnogo pomoći. Potencijali su ljudi u dijaspori u gospodarstvu, znanosti i na ostalim područjima veliki. Sjećam se kada je još prije rata stvarana neovisna hrvatska

Oduševljen pjesničkim susretom
Antun Kikaš zahvalio je organizatorima

država. Rekao sam gospodinu Franji Tuđmanu, s kojim sam bio vrlo dobar, u Torontu davne, 1985. godine: 'Franjo, ti dobro znaš da je hrvatska dijaspora nepresušno vrela bogatstva i najvećih kapaciteta. Morate to bogatstvo iskoristiti za dobrobit Lijepe naše'. Nažalost, do toga nije došlo. Zašto se primjerice nitko nije sjetio da jednog Antu Kikaša, koji je u Torontu projektirao i izgradio nekoliko stotina novih naselja i bavi se urbanizmom, građevinom i geodezijom, pozvao da dođe i održi predavanje o tome kako se to projektiraju i grade naselja u zapadnome svijetu. Rado bih došao, ne bi mi trebalo platiti ni avionsku kartu. Ostavljam ljudima koji ovo budu pročitali na razmišljanje kako je nešto moglo biti i zašto nije bilo.

Vratimo se Rešetarima i pjesnicima. Otkud Ante Kikaš među pjesnicima?

— Kriva je ljubav. U avionu na letu od New Yorka do Karipskih otoka upoznao sam jednu djevojku, zaljubio se i rodila se inspiracija za prvu pjesmu. Tako je počelo moje pjesništvo. U nekoliko sam godina napisao stotine pjesama. I u zatvoru u Beogradu napisao sam dvadesetak pjesama i tako do današnjeg dana. ■

ENG An interview with Antun Kikaš, a prominent Croatian emigrant from Canada, who became a part of the history of the Homeland War as the organiser of the delivery of weapons to embattled Croatia. The Yugoslav Army arrested him at Zagreb Airport in 1991.

Kikaš je najavio ponovni dolazak u Rešetare i susret s hrvatskim pjesnicima iz iseljeničtva

UVIJEK U PRAVO VRIJEME...

transfer novca s Western Unionom®

S uslugom Western Uniona, brzo i pouzdano slanje i primanje novca moguće je u svakoj prilici - bilo da je riječ o hitnom slučaju bilo razlogu za slavlje - uvijek u pravo vrijeme!

**WESTERN
UNION®**

© 2008 WESTERN UNION HOLDINGS, INC. All rights reserved. WU HAS A SHOP

Brz i pouzdan transfer novca diljem svijeta.

 Hrvatska pošta d.d.

Info: 01/4839-166, www.posta.hr

Od Bjelovara do Utrechta i natrag

Predstavljamo umjetnicu koja se bavi slikarstvom, videom, animacijom, plesom, pjevanjem, sviranjem... koja živi u Nizozemskoj, ali rado se vraća u Hrvatsku

Nena Šešić-Fišer u svom ateljeu

Već samom svojom pojavom Nena Šešić-Fišer pokazuje svoju predanost umjetnosti: kosa joj je vrlo kovrčava i skupljena u nemarnu pundu, nakit je vrlo pomno biran, odjeća je u slojevima, originalna, pomalo barokna i starinska. Gestikulira rukama, temperamentna je i iz nje izlazi životna i stvaralačka energija kojom osvaja. A osvojila je Nena najprije Nizozemsku, pa se zatim vratila u Hrvatsku i tijekom ove godine imala čak tri velike izložbe. U Čakovcu, Osijeku i u rodnom Bjelovaru.

Kad smo već spomenuli Bjelovar, vratimo se na trenutak s Nenom njezinu djetinjstvu koje je provela u tom gradu. Nadarena djevojčica pleše u folkloru i odlično crta. U Zagrebu studira pravo, a zatim u Sarajevu diplomira na Akademiji likovnih umjetnosti te studira komparativnu književnost. Tamo je upoznala i supruga, a on je po struci filozof i u mnogim joj stvarima pomaže. Oboje su, kad

je počeo strašni rat početkom 90-ih, otišli u Nizozemsku i tamo je suprug počeo predavati filozofiju, a Nena je izgradila zavidnu umjetničku karijeru.

Nena Šešić-Fišer do sada je sudjelovala na više od 40 skupnih izložbi diljem Europe i svijeta, a priredila je i brojne samostalne izložbe. Umjetnički radovi Nene Šešić-Fišer najprije su bili okrenuti povijesti, mitologiji i književnosti, ali su se njezine teme primjetno promijenile nakon što je napustila Bjelovar, a zatim i Zagreb te Sarajevo, te počela živjeti u Nizozemskoj, gdje i danas živi i stvara.

Spomenimo ovdje i njezinu svestranost koja je doista neobično bogata, raznovrsna, pomalo renesansna: ona, naime, znalački i rado pleše flamenco, a nastupa čak kao instruktora toga plesa, pa i na brodovima koji plove svijetom! Pitamo je kako je do toga došlo, a ona kaže: "Volim plesati, pa zašto ne bih svoje znanje prenijela i drugima? Osim toga, rado sviram, posebno harmoniku i gitaru, a volim i pjevati, pa sam tako pjevala u filmu nazvanom 'Pjevam ti pjesmu'

koji se može naći i na DVD-u. A kad je riječ o podučavanju plesa: događa se to na japanskome brodu koji krstari svijetom. Ja im se obično pridružim po Sredozemlju i to je izvrstan doživljaj. Riječ je o golemom brodu s 8 katova i 1 200 ljudi. Među mojim su učenicima stariji ljudi, a ni ja nisam više mlada, ali volimo zabavu i ples i to nas povezuje. A, brod se zove *Peace* i svi mi na njemu uživamo..."

Ovdje nije kraj Neninih talentima. Moramo spomenuti da ona zna vrlo dobro plesati i orijentalne plesove, pa sa svojom grupom nastupa po kazalištima širom Nizozemske. I flamenco predaje u svojoj novoj domovini, a fotografijom i filmom bavila se još u Hrvatskoj pa se time bavi i danas u Nizozemskoj. Također voli prirodu i svjesna je svih ekoloških problema današnjice, pa ih promišlja u svim oblicima svojega umjetničkoga stvaranja... Sve to odredilo ju je kao osobu koja živi za danas, ne opterećuje se mislima o budućnosti, kako i sama voli reći. A mi koji je poznajemo moramo istaknuti da svestrana umjetnica iza sebe, to je sasvim razvidno, ostavlja duboki umjetnički trag. ■

ENG A feature article on versatile artist Nena Šešić-Fišer, active in painting, video, animation, dance, singing and playing instruments... she lives in The Netherlands, but enjoys coming home to Croatia.

Vesela plesna škola na brodu

Napisala: Anči Fabijanović

Jesu li Hrvati sretni?

“Zadovoljstvo obiteljskim odnosima i odnosima s prijateljima u nas je veće nego u mnogim europskim zemljama. To je, rekla bih, naše nacionalno blago koje bismo trebali negovati”

Naša sugovornica je voditeljica Centra za istraživanje kvalitete života Instituta “Ivo Pilar”

Psihologija, otkako postoji, daje prednost bolestima, mentalnim problemima, nesrećama, žalosti. Potpuno zanemaruje pozitivne strane čovjeka i ljudske vrline – hrabrost, samouvjerenost, prodornost, sreću, životno zadovoljstvo. Martin Seligman i njegova spoznaja pokrenuli su val istraživanja i gotovo nevjerojatna otkrića i zaključke – kaže dr. Ljiljana Kaliterna Lipovčan, voditeljica Centra za istraživanje kvalitete života Instituta društvenih znanosti “Ivo Pilar” i pročelnica Odjela za psihologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

Što je sreća?

— Osjećaj pozitivnih emocija. Koliko ste sretni, koliko vremena osjećate pozi-

tivne emocije, pitanje je što se postavlja u izravnom kontaktu, odgovori također, jer nitko, osim ispitanika, ne može to procijeniti. Životno zadovoljstvo procjena je ukupnih životnih prilika i odgovora na pitanje koliko ste zadovoljni životom. Primjenjujući ljestvicu od 1 do 10, ispitanik to sam procjenjuje i priopćuje anketaru.

Nije li malo čudno istraživati sreću?

— Nije, jer radimo, udajemo se, ženimo, da bismo bili sretni. Sreća je zapravo smisao našeg života. To su već znanstveno standardizirane kategorije, istražuju ih svi psiholozi u svijetu. Naš nacionalni uzorak radi se na 1 200 ljudi. Agencije Eurobarometar, Gallup, Eurofound pri EU još od 2003. ispituju kvalitetu življenja u 28 europskih zemalja. Od prošle smo godine i mi uključeni. Objavljen je

sažetak, slijede komentari pojedinih dionica, a ključni su koncepti sreća i životno zadovoljstvo.

U tijeku je vaš projekt “Razvoj nacionalnih indikatora kvalitete življenja”. Traje pet godina, financira ga Ministarstvo znanosti. Kako komentirate dosadašnje znanstveno iskustvo?

— Godine 2003. osjećaj sreće dijelimo s Mađarskom, na 19. smo mjestu od 28 europskih zemalja. Među tranzicijskih smo zemljama prvi, pa možemo zaključiti da smo sretni. Nešto smo sretniji 2005. godine, a 2007. nešto manje sretni, no ipak više nego 2003. Zaključujem da je hrvatski narod zadovoljan životom i to iskazuje. Ovogodišnje je istraživanje na razini prošlogodišnjeg: na 12. smo mjestu, 20. država od njih 28.

Što nam je najvažnije za osjećaj sreće?

— Konstantno zadovoljstvo obiteljskim odnosima i odnosima s prijateljima u nas je veće nego u mnogim europskim zemljama. To je, rekla bih, naše nacionalno blago koje bismo trebali negovati. Zdravlje i obiteljski odnosi prava su sreća i uzrok dužeg života.

Prednjačimo u emocionalno jakim odnosima. A kvaliteta života?

— Ljudi su nezadovoljni životnim standardom, ali i to do određene granice. Kada imate 3 500 kn po članu kućanstva, a to ste ostvarili stvarajući obitelj, prihod iznad toga ne čini vas bitno sretnijim. U drugim zemljama riječ je o 13 tisuća američkih dolara godišnjeg bruto-domaćeg proizvoda. Nije to neki veliki novac, dostupan je većini. Zato se i govori da se sreća ne može kupiti: ne morate imati više da biste bili sretniji.

Tko nema po članu kućanstva 3 500 kn, ugrožena je skupina za koju vrijede drugi kriteriji?

— Nije nužno, no osvojiti taj iznos, doći do njega, povećava zadovoljstvo. I

Razgovarala: **Klara Kovačić**

najmanja povišica čini vas životno zadovoljnijim, znatno više nego porast plaće s 3 500 na 4 000 kuna. Kod umirovljenika je dobro što imaju dobre odnose s obiteljima, no u Hrvatskoj su oni ipak manje sretni od stanovništva srednjih godina. U europskim malo bogatijim zemljama stariji su sretniji nego mlađi, a u nas su to oni stariji od 80 godina. Blagodat starosti. Ljudi maksimiziraju pozitivno, prestaju misliti na negativne aspekte života, ne žure se kao prije, uljepšavaju svakidašnjicu misleći pozitivno – postigao si što si mogao, sada živi mirnije. To sve povećava i životno zadovoljstvo.

Gdje žive sretniji od drugih?

— Najčešće uz more. Zagrebački ured UN Development Programa UNDP-a uspoređivao je sreću i životno zadovoljstvo po županijama. Najsretnija je Splitsko-dalmatinska županija, najmanje sretna Bjelovarsko-bilogorska. U Europi su to skandinavske zemlje, uz standard imaju i dobre socijalne programe, brigu za ljude, ali i more, Island i otočke zemlje obično prednjače, nitko ne zna zašto.

Zbog čega bi takva istraživanja mnogima koristila?

— U Australiji se provode svaka dva mjeseca, naručuje ih vlada. Mi bismo ih morali imati prije i poslije reforme zdravstva, socijalne skrbi. Trebalo bi pitati ljude koliko su zadovoljni. Nije bit reforme uštedjeti lijek, već imati zdraviju

Kako procijeniti osjećaj sreće?

populaciju. Svakom bi političaru trebao biti interes zadovoljan narod.

Prepoznaje li to naša politika, traže li vas stranke?

— Ne, sva istraživanja financira isključivo Ministarstvo znanosti. Mislim da će se uskoro i to promijeniti, sve je veći interes za naše tekstove o rezultatima.

A što oni pokazuju?

— Sreća nam je 7, a životno zadovoljstvo 6,5 na ljestvici od 1 do 10. Dijelimo to mjesto s Rumunjskom i Italijom, iza nas su Latvija, Mađarska, Makedonija, Bugarska, na vrhu je Danska s 8,5 koja već godinama vodi. U velikim je istraživanjima Island obično najsretniji, ali ga znaju i zaobići. Možda je premali, ne znam, a i proživljava bankarsku krizu.

Kako komentirate optimistične podatke o Hrvatima?

— Bolje misle o sebi nego o drugima. Čitaju novine, gledaju dnevnik, vide tolike probleme, medijsku sliku stvarnosti prepunu problema i zaključuju: ljudima je loše, no meni je, slučajno, bolje. Jer, kad ih pitate kakav je životni standard u vašem gradu, 70 posto njih kaže kako je loš. A onda ih pitate kakav je vaš životni standard i ti isti ljudi, tih istih 70 posto, tvrde da je dobar. Ljudi su u tome vrlo neobični, istražujemo to već godinama. Moto našeg instituta jest: Istraživanjem do činjenica. Predodžba nije isto što i činjenica, uobičajeno "mislim da smo mi" demantira podatak znanstvene činjenice, istraživanje.

Pozitivna je psihologija u usponu?

— Prošle godine u Opatiji održan je svjetski kongres pozitivne psihologije, i naš četvrti, nastao je cijeli pokret koji se time bavi. Intenzivno se proučavaju mentalno zdravlje, uzroci sreće, namjera je povećati sreću, smanjiti nesreću, mentalnim bolestima dati pravo mjesto, pozitivno misliti. Nikad se prije nije istraživalo koliko je dobro za čovjeka kada je zahvalan, kada daruje, kada čini dobro. Sada i to istražujemo.

Jeste li vi zadovoljan čovjek?

— Prezadovoljan, ali to su geni, otac mi je iz Splita. Za sreću se zna da je 50 posto genetski uvjetovana. Način razmišljanja nekom je urođen, netko ga mora učiti, a ni to nije loše. Mediteran kao regija njeguje zadovoljstvo socijalnim okruženjem, što najviše pridonosi osjećaju sreće.

Što reći o sreći naših iseljenika, naše dijaspore?

— Baš ništa. Nikada se još nitko time nije bavio. Da primjerice Anthony Maglica ili tko sličan osigura sredstva, odmah bih sjela u avion. Neshvatljivo je da o tim ljudima ne znamo ono najvažnije – koliko su sretni. ■

ENG Positive psychology is seeing a massive rise, happiness and satisfaction with one's life have been surveyed in Europe for five years now. The author of the research, Dr. Ljiljana Kaliterna Lipovčan, besides presenting the results of the surveys, looks forward to the time when we will know how happy Croatian emigrants are.

Dr. Ljiljana Kaliterna Lipovčan

Sretna obitelj i odlični rezultati

“Za uspjeh u znanosti potrebni su hrabrost, dobra edukacija, kreativna sredina te dugogodišnji predani rad”

Prof. dr. Ivan Đikić prigodom dodjele Nagrade Američkog udruženja za istraživanje tumora

Nedavni posjet prof. dr. Ivana Đikića Zagrebu i Udruzi *Civitas*, gdje se uključio u njezin projekt “*Civitas*, znanstvenici i mediji protiv nasilja”, bio je prigoda za razgovor s jednim od najuspješnijih hrvatskih znanstvenika. Unatoč velikim obvezama, ovaj ugledni znanstvenik svjetskoga glasa koji živi i radi u Frankfurtu, rado se odazvao na intervju za naš mjesečnik *Maticu*.

Dobitnik ste brojnih znanstvenih priznanja. Što Vam znače nagrade i koja je posebno označila Vašu karijeru?

— Nagrade doživljam ponajprije kao poticaj za nove znanstvene izazove i obveze u budućnosti. Nagrada Američkog udruženja za istraživanje tumora, koju sam primio 2006. godine, profesionalno je najznačajnija, a ujedno sam prvi dobitnik te vrijedne nagrade koji živi i radi u Europi a ne u SAD-u. Međutim, sve nagrade i priznanja samo su vanjski čin koji prepoznaje nečiju znanstvenu uspješnost. Meni osobno mnogo više znači osjećaj da sam otkrio nešto vrijedno, što otvara nove znanstvene horizonte.

Razgovarala: **Željka Lešić**
Snimke: **arhiva I. Đikića**

To je jedina prava nagrada.

Kako se osjećate nakon najnovijega velikog otkrića – mehanizma s pomoću kojega ljudske stanice uklanjaju štetne bjelančevine?

— Sretan sam i ponosan što je dio tog otkrića napravljen i u našem laboratoriju u Splitu, te da su i hrvatske adrese na oba članka u časopisu *Nature*. Pojednostavnjeno rečeno, radi se o mehanizmu detekcije s pomoću kojeg čistač stanice pronade i prepozna štetne bjelančevine koje posljedično razgradi i ukloni. Ako se te bjelančevine ne uklone na vrijeme, dolazi do njihova nakupljanja i posljedičnog razvoja raznih bolesti poput tumora i neurodegenerativnih bolesti.

Mogu li se daljnjim znanstvenim otkrićima kontrolirati tumori i može li se očekivati lijek protiv raka?

— Znanstvena su otkrića dovela do promjene ne samo u konceptu razmišljanja o tumorima kao vrlo heterogenoj skupini bolesti nego posljedično i u pristupu bolesniku, u vrednovanju metoda prevencije, nužnosti rane dijagnostike i multidisciplinarnog liječenja. Borba protiv tumora dugotrajan je proces koji zahtijeva suradnju bolesnika, liječnika i znanstvenika. Samo pravodobnom

primjenom svih raspoloživih načina liječenja, koji moraju biti prilagođeni individualnim značajkama bolesnika, možemo biti uspješni u liječenju. Uvjeren sam da ćemo naposljetku uspjeti kontrolirati tumore kao kronične bolesti, te da će opravdani strah od te opake bolesti polako jenjavati.

Poznat je Vaš angažman u Hrvatskoj. Kako ocjenjujete stanje na području znanosti u domovini?

— Situacija u znanosti u domovini je dosta nestimulativna jer sadašnji znanstveni sustav karakteriziraju nedostatak transparentnosti u odlučivanju, neodgovornost, loša raspodjela novca za znanstvene projekte, zastarjela tehnologija, poremećeni međuljudski odnosi, te na kraju gubitak kreativnosti i originalnosti. Međutim, želim naglasiti da su najveće bogatstvo Hrvatske mladi i talentirani znanstvenici te pojedine kolege profesori koji svojim radom ipak dokazuju da i u ovakvim uvjetima mogu postizati zavidne rezultate. Od vitalnog je značenja identificirati takve stručnjake i dati im dodatnu novčanu potporu da nastave sa svojim uspjesima.

Partija šaha sa sinom Lovrom u društvu kćerke Petre

Može li se očekivati najavljeni znatniji povratak znanstvenika iz inozemstva u domovinu?

— Hrvatskoj je hitno potreban dolazak kvalitetnih stručnjaka iz inozemstva te potpuna transparentnost u njihovu izboru. Optimistično zvuče najave da će se ulagati više novca u povratak znanstvenika u RH, ali da će se evaluacija kvalitete provoditi u međunarodnim organizacijama poput udruge EMBO. Na taj je način već izabrano nekoliko znanstvenika koji su se vratili u Hrvatsku u punome profesionalnom angažmanu.

Biste li doživjeli ovakav planetarni uspjeh u znanosti da ste ostali u Hrvatskoj?

— Na to pitanje iskreno nema odgovora, put bi svakako bio drukčiji. Osobno sam zadovoljan svojim karijernim izborima jer su mi uvijek kvaliteta i posvećenost znanosti bile nit vodilja.

Opišite nam svoj radni dan? Imate li vremena za druženje sa sunarodnjacima?

— Svaki je dan drukčiji i nije posebno planiran, no potpuno je isprepleten znanstvenim radom i obiteljskim obvezama. Najveća prednost našeg života u Frankfurtu jest da je obiteljska kuća udaljena pet minuta od laboratorija. Tako sam i preko dana u mogućnosti provesti dosta vremena s obitelji. Život u obitelji s troje male djece te angažman u društvenim i stručnim projektima u Frankfurtu

i Hrvatskoj ne ostavlja mi slobodnog vremena za dodatne aktivnosti.

Poznati ste po humanitarnom radu. Unatoč velikim obvezama uključili ste se u projekt pod nazivom "Civitas, znanstvenici i mediji protiv nasilja". Koja je Vaša uloga u projektu?

— Udruga *Civitas* okuplja novinare, pedagoge, defektologe, liječnike i druge stručnjake koji svojim volonterskim radom i znanjem ostvaruju vrijedne projekte u području medijske edukacije i brige o mladima u Hrvatskoj. U zajedničkom programu znanstvenici, udruga *Civitas* i mediji nedavno su pokrenuli kampanju protiv nasilja u Hrvatskoj. Svrha je projekta doprinos zaustavljanju nasilja među mladima, suradnja znanstvenika i nevladinih udruga, upoznavanje mladih s važnošću znanstvenoga rada te senzibilizacija medija za poštovanje pravila profesionalnoga novinarstva. Posebna je pozornost dana važnosti obrazovanja, odmaknu od destrukcije i nasilništva te ostvarivanju pozitivnoga životnog ozračja isticanjem vrijednosti poput znanja, poštovanja, suradnje i prihvaćanja razlika među mladima. Sretni smo što je već više od 200 znanstvenika i stručnjaka iz Hrvatske podržalo inicijativu. Dugotrajni uspjeh u uklanjanju nasilja iz škola možemo ostvariti samo ovakvim i sličnim preventivnim mjerama, a ne kratkoročnim represivnim mjerama. Naš je cilj prikupiti donatorska sredstva koja će nam omogućiti ostvarivanje ovog projekta u sljedećih 3-5 godina.

Koji su Vaši planovi za budućnost?

— Dobio sam nekoliko atraktivnih ponuda iz zemalja EU i SAD-a. No ne planiram daleko unaprijed. Važno mi je da je obitelj sretna, da posvećujemo dovoljno vremena djeci, te da ostvarujemo odlične rezultate u znanstvenim projektima i društvenom angažmanu u Hrvatskoj. U takvim je uvjetima najmanje važno gdje ćemo živjeti za nekoliko godina.

Koja bi bila Vaša poruka mladim hrvatskim znanstvenicima diljem svijeta?

— Mladi znanstvenici moraju voljeti svoj posao i biti posvećeni svojim ciljevima. Za uspjeh u znanosti potrebni su hrabrost, dobra edukacija, kreativna

Na istraživačkom radu u laboratoriju u Frankfurtu

Prof. Ivan Đikić rođen je 1966. u Zagrebu. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu 1991. i kao najbolji student generacije. Od 1992. do 1997. godine boravi na usavršavanju u New Yorku, gdje je i doktorirao. Godine 1997. postaje voditelj laboratorija za molekularnu biologiju tumora u Ludwigovu institutu za istraživanje raka u Švedskoj. Godine 2002. izabran je za redovitog profesora Medicinskog fakulteta Sveučilišta Goethe u Frankfurtu, gdje i danas radi. Kao izvanredni profesor predaje na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu i voditelj je Laboratorija za molekularnu biologiju tumora u MedILSu u Splitu. Kao voditelj tima Instituta za biokemiju Goetheova instituta otkrio je mehanizam kojim se stanice ljudskog organizma brane od razvoja karcinoma. Časopis *Science* u prosincu 2005. godine objavio je taj rad kao najznačajnije medicinsko otkriće za proteklu godinu. Ove godine dr. Đikić i suradnici s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Frankfurtu otkrili su novu bjelančevinu, koja ima važnu ulogu u razvoju tumora i bolesti živčanog sustava.

sredina te dugogodišnji predani rad. Na kraju bih još od srca poželio svim čitateljima *Matice* blagoslovljen Božić i sretnu novu, 2009. godinu. ■

ENG An interview with a world renowned scientist, Professor Ivan Đikić of the Faculty of Medicine at Frankfurt's Goethe University, who is recording excellent results in discovering ways to treat malignant diseases.

“Identitet bačkih Hrvata”

Sudionici skupa upozorili su na aktivnosti kojima se dovode u pitanje hrvatski nacionalni identitet i integritet Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj

Dana 27. i 28. studenoga 2008. u Zagrebu je, u prelijepoj povijesnoj “Zlatnoj dvorani” u Opatičkoj broj 10, održan Znanstveni skup “Identitet bačkih Hrvata”. Znanstveni je skup, na poticaj prof. dr. sc. Ante Sekulića, istaknutoga književnika i znanstvenika bačkih Hrvata, organizirao Hrvatski institut za povijest u Zagrebu u suorganizaciji s Hrvatskom maticom iseljenika u Zagrebu i uz novčanu potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH.

Na znanstvenom je skupu sudjelovalo 19 znanstvenika iz Hrvatske, Mađarske i Srbije. O baštini bačkih Hrvata kao autohtonoj zajednici koja stoljećima živi između Dunava i Tise govorili su eminentni znanstvenici iz spomenutih triju zemalja. U ime organizatora Hrvatskog instituta za povijest skup su otvorili ravnatelj dr. Stjepan Matković te moderator skupa, koji je u ime Hrvatskog instituta za povijest organizirao ovaj znanstveni skup, dr. Robert Skenderović.

POVIJEST, KNJIŽEVNOST, JEZIK...

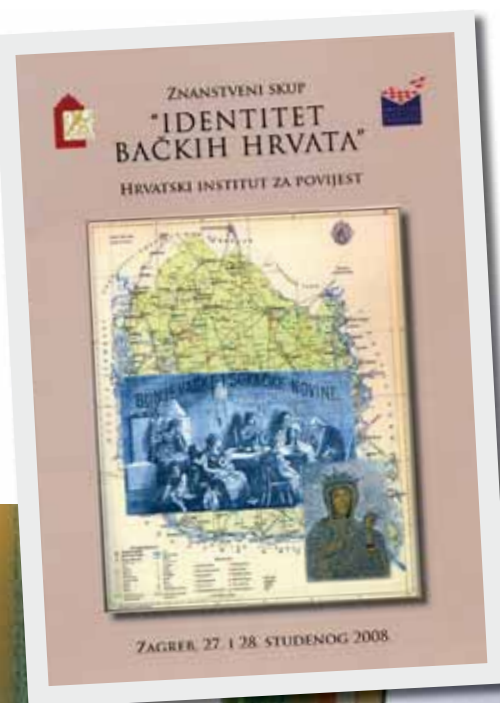
Među sudionicima znanstvenoga skupa koji su govorili o identitetu bačkih Hrvata nalazimo imena znanstvenika i istraživača iz Hrvatske koji su već prije objelodanjenim djelima pokazali veliko poznavanje povijesti, književnosti, jezičnih značajki i tradicijske kulture bačkih Hrvata, a to su mladi povjesničar dr. Robert Skenderović, prof. dr. Emanuel Hoško, prof. dr. Marko Samardžija, prof. dr. Tihana Rubić, prof. dr. Mijo Korade, doc. dr. Sanja Vulić, doc. dr. Milana Černelić i mr. Krešimir Bušić. Od osobitoga je značenja da su sudionici znanstvenoga skupa bili i brojni bački Hrvati i iz vojvođanskog dijela Bačke - uz prof. dr. Antu Sekulića, dopisnog člana HAZU, koji je govorio o temi: *Bački Hrvati tijekom 20. stoljeća* i dr. Andrija Kopilović, mr. An-

drija Anišić, mr. Bela Tonković, doc. dr. Petar Vuković, Tomislav Žigmanov, Stevan Mačković, i Mario Bara i iz mađarskog dijela Bačke - prof. dr. Dinko Šokčević, dr. Mijo Karagić i prof. dr. Ladislav Heka (čitao Stevan Mačković).

Sudionici znanstvenoga skupa, govoreći o povijesnom hodu u vezi s nacionalnim identitetom bačkih Hrvata i svestranim ispitivanjem njihova nacionalnog identiteta iz političkih, kulturnih, jezičnih, vjerskih i etnoloških aspekata potvrdili su da su bački Hrvati tijekom povijesti uspjeli izraziti i sačuvati svoj nacionalni identitet, među ostalim, i zahvaljujući činjenici što tijekom duljega razdoblja hrvatski etnos nije bio strogo podijeljen u državnome smislu jer je od državnopravnih veza s Ugarskom kraljevinom uspostavljenih u srednjem vijeku, preko Habsburške Monarhije i demografskih mijena izazvanih osmanlijskim prodorima do dviju jugoslaven-skih državnih tvorbi u prošleme stoljeću postojao jedan okvir unutar kojega se osjećala odvojenost, ali vladari su bili svi-ma isti tako da se upravna rastavljenost

nije toliko snažno izražavala u vezama s nacionalnom maticom, premda je izražavanje hrvatskoga nacionalnog identiteta bilo otežano.

A u izlaganjima sudionika skupa obrađena su i pitanja koja govore o hrvatskome nacionalnom identitetu bačkih Bunjevaca i Šokaca - bačkih Hrvata pokazujući i dokazujući da su bački Bunjevci i Šokci već tijekom narodnoga preporoda (sedamdesetih godina XIX. stoljeća)

Dr. Andrija Kopilović za govornicom

Napisa: Naco Zelić

i poslije, pri donošenju odluke o odcjepljenju od Ugarske i o ulasku u novu državnu zajednicu Južnih Slavena 1918., donošenjem povijesne *Rezolucije bačkih i baranjskih Hrvata* 1941. i brojnim, brojnim aktivnostima i djelatnostima i u razdoblju između dvaju svjetskih ratova i u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata do 1990., a i nakon toga jasno očitovali svoj hrvatski nacionalni identitet. To su očitovali i osnivanjem hrvatskih kulturnih udruga u Subotici, Somboru i Tavankutu, osnivanjem *Hrvatskog narodnog kazališta* u Subotici, pokretanjem novina *Hrvatska riječ* i *Časopisa za književnost, umjetnost i društvena pitanja Rukovet*, osnivanjem škola s hrvatskim nastavnim jezikom i na druge načine te i nakon društvenih promjena nakon 1990. osnivanjem političke stranke *Demokratski savez Hrvata u Vojvodini*, osnivanjem brojnih hrvatskih kulturnih udruga, osnivanjem *Matice hrvatske u Subotici* i izdavanjem časopisa *Klasje naših ravni* te ponovnim izdavanjem tjednika *Hrvatska riječ*, a osobito osnivanjem *Hrvatskog nacionalnog vijeća* kao krovne nacionalne i političke organizacije hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini i na druge brojne i raznolike načine.

KAKO OČUVATI NACIONALNU SVIJEST?

No upozorili su i na aktivnosti kojima se dovodi u pitanje hrvatski nacionalni identitet i integritet Bunjevac i Šokaca u Bačkoj, osobito izgradnjom i favoriziranjem tzv. bunjevačke nacije u Srbiji. Upozoreno je i na to kako očuvati nacionalnu svijest bačkih Hrvata, osobito u izlaganjima dr. Andrije Kopilovića, prof. dr. Marka Samardžije, doc. dr. Sanje Vulić, mr. Andrije Anišića, Tomislava Žigmanova, prof. dr. Dinka Šokčevića, dr. Mije Karagića te u izlaganjima drugih sudionika.

Na kraju znanstvenoga skupa "Identitet bačkih Hrvata" sudionici su na temelju svojih izlaganja i zajedničke rasprave jednoglasno zaključili da položaj bačkih Hrvata zahtijeva poklanjanje im veće pozornosti u skladu s proglašenim načelima o očuvanju i razvoju nacionalnog identiteta nacionalnih manjina. Pokušaji razgradnje izvornog identiteta Hrvata toga područja i krnjenje njihovih prava potpuno su neprihvatljivi. Stoga u skladu s europskim standardima, pri-

Znanstveni skup Hrvatskog instituta za povijest okupio je brojne stručnjake iz Hrvatske, Mađarske i Vojvodine

hvaćenim pravima nacionalnih manjina, potrebama stabilnosti i suradnje među narodima i državama pozivaju se sve odgovorne ustanove u Republici Hrvatskoj da posvete veću brigu:

- mjerama za zaštitu i očuvanje nacionalnog identiteta bačkih Hrvata
- potpunijem proučavanju svih segmenata prošlosti i sadašnjosti bačkih Hrvata
- njegovanju i proučavanju zavičajnog idioma bačkih Hrvata
- kontinuiranom informiranju o životu bačkih Hrvata
- pojačanoj potpori prosvjeti bačkih Hrvata, napose na području ustrojanja katedre za hrvatski jezik i kulturu
- ujednačivanju kriterija za nostrificiranje hrvatskih svjedodžbi i diploma
- dosljednijemu provođenju načela reciprociteta između Republike Srbije i Republike Hrvatske u pogledu zaštita manjina i osuđivanju svih protuhrvatskih ispada.

ZAJEDNIČKA STRATEGIJA

A Ivan Bagarić, predsjednik Odbora Hrvatskog sabora za Hrvate izvan RH, suglasio se s brojnim kritikama upućeni- ma matičnoj državi za nedovoljnu skrb

prema Hrvatima izvan domovine te naglasio kako je upravo osnivanjem odbora na čijem je čelu pokrenuta inicijativa za sustavno uređivanje odnosa prema Hrvatima koji žive izvan današnjih granica Republike Hrvatske. "Želimo okupiti ljude koji imaju osjećaj za Hrvate diljem svijeta te donošenjem zakona o Hrvatima izvan domovine utvrditi zajedničku strategiju kojom bismo sustavno rješavali probleme na koje ste, među ostalim, i vi upozoravali tijekom rada ovoga dvodnevnog skupa", rekao je Ivan Bagarić te zamolio sve Hrvate izvan domovine, pa tako i bačke Hrvate, na suradnju.

Hrvatski institut za povijest objavit će u prvoj polovici sljedeće godine zbornik radova svih sudionika ovoga znanstvenog skupa pod nazivom "Identitet bačkih Hrvata".

A završit ćemo parafrizirajući cilj koji je u svojem referatu iskazao mr. Andrija Anišić pa neka sve rečeno na ovome znanstvenom skupu bude za *budućnost bačkih Hrvata i očuvanje njihova nacionalnog identiteta*. ■

ENG An expert meeting on the Identity of Bačka Region Croatians was held in Zagreb in late November. The expert meeting, initiated by prominent writer and Bačka Croat researcher Professor Ante Sekulić, was co-organised by the Croatian Institute for History and the Croatian Heritage Foundation, with the support of the Croatian Ministry of Science, Education and Sports.

Težina pripadanja hrvatskoj narodnosti i Katoličkoj crkvi

I sada, nakon toliko godina stradanja i patnji, suočavanja s najopakijim ljudskim osobinama pater Takač objavljuje knjigu sjećanja pod naslovom "Voljeti ljude naučio me život"

Ferdo Takač

Pater Ferdinand Takač zasigurno je jedna od najmarkantnijih osobnosti poniklih među Hrvatima u rasuču. Pripada slovačkom ogranku gradišćanskih Hrvata, tom vitalnom dijelu hrvatskog naroda koji već pola tisućljeća čuva svoj materinski jezik i narodnu samobitnost, raspršen u četirima državama, Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj i Češkoj, unutar razvedenoga etničkog arhipelaga.

Život patera Takača održava težinu, pa i tragiku pripadanja hrvatskoj manjini u Slovačkoj, ali i težinu i tragiku pripadanja Isusovačkom redu i Rimokatoličkoj crkvi u Slovačkoj, odnosno Čehoslovačkoj, tijekom komunističke strahovlade. Kao pripadniku etničke manjine povijest mu je "natovarila na leđa" teško breme suočavanja s obespravljivanjem i asimilacijom. Sve do pada komunizma Hrvati u

Čehoslovačkoj nisu imali status narodne manjine, ni pravo na svoju izvornu hrvatsku etnonimiju. To je značilo: nikakve hrvatske škole, nikakve novine, nikakva hrvatska društva, ništa što bi imalo hrvatski predznak. Bili su izloženi totalnom odnarođivanju. Pisac ovih redaka sjeća se nekoliko susreta s Hrvatima iz Slovačke toga vremena, njihovih strahova, priča o diskriminaciji i očajničkih pokušaja da preplivaju u Austriju i oslobode se tiranije.

NOSIO JE ČAK TRI KRIŽA NA LEĐIMA

Ali pater Takač nosio je još jedan križ na leđima, a možda i dva, pa čak i tri. Drugi križ donio mu je njegov otac, o kojemu suzdržano, ali otvoreno, u sjećanjima koja predstavljamo, piše kao o nasilnoj, netolerantnoj i bahatoj osobi koja je takvim osobinama upropastila ženu i troje djece, ne samo u socijalnom smislu nego, kudikamo teže, u emocionalnom. Treći

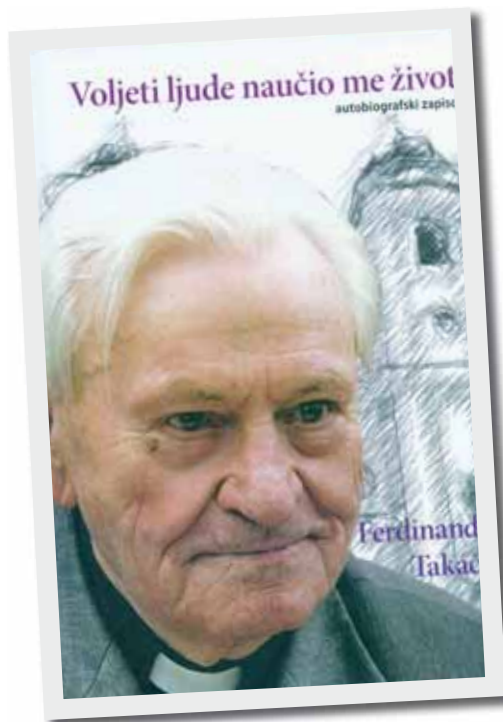
križ nosio je pater Takač kao svećenik i pripadnik reda Družbe Isusove. Zbog njegova svećeničkog poziva komunisti su ga uhitili 14. travnja 1950. i mnogo godina držali u strašnim kazamatima, zajedno sa stotinama njegove subraće. O tome je objavio knjigu "Uzničke uspomena za komunizma u Slovačkoj".

Pripadnost slovačkim isusovcima učinila je p. Takača članom slovačke intelektualne elite, poglavito one kršćanskoga svjetonazora. Kao takav dijelio je sudbinu slovačkoga vjerničkog puka, ali i slovačke nacije unutar koje je ostvarivao svoj društveni identitet i svoju političku nacionalnost. Bio bi to njegov četvrti križ. I sada, nakon toliko godina stradanja i patnji, suočavanja s najopakijim ljudskim osobinama, s ideološkim zločincima i masovnim ubojicama, pater Takač objavljuje knjigu sjećanja pod naslovom "Voljeti ljude naučio me život". Naslovnicu knjige, koju su objavile Nova stvarnost i Matica slovačka, krase njegova fotografija. Na lijepom licu starog svećenika zrcale se u borama nedaće kroz koje je prolazio, a u bistrim očima dobrota i transcendentna ljubav za sve ljude, kao braću u Kristu.

Treba spomenuti da je p. Takač autor "Hrvatsko-slovačkog rječnika", a zatim "Rječnika sela Hrvatski Grob". Prvi je rječnik važan prilog hrvatsko-slovačkom jezičnom upoznavanju, a drugi je neprocjenjivi izvor za proučavanje jednoga gradišćanskohrvatskog subdijalekta koji je danas pred potpunim nestankom. Zbog doprinosa hrvatskom jezikoslovlju pater Takač počašćen je naslovom *doctor honoris causa* Filozofsko-teološkog fakulteta DI u Zagrebu.

Takač je rođen 27. lipnja 1920. u nekada hrvatskom selu koje se zove Hrvatski Grob. "Svjetlost svijeta ugledao sam u hrvatskom selu Hrvatski Grob.

Napisao: Đuro Vidmarović Snimio: Petar Tyran

Nalazi se u Slovačkoj, nedaleko Bratislave. U mojoj mladosti u selu se govorilo hrvatski" (str. 75.).

U poglavlju *Moja majka* p. Takač najviše se koristio književnim, zapravo lirskim diskursom kako bi progovorio o osobi koja je najviše utjecala na njegov život i čiju uspomenu trajno nosi u srcu. "Bila je tiha, skromna i pokorna. Obitelj u koju je došla kao nevjesta nije bila poput njezine obitelji. Moj je otac bio čovjek koji nije znao popustiti od onoga što je naumio. S takvim je čovjekom život doista bio težak" (str. 13.). "Majka nije doživjela ljubav ni od supruga, ni od svekrve, bake Agnese" (str. 18.).

NEZABORAVAN SUSRET S KARDINALOM STEPINCEM

Takač je uz velike teškoće zbog materijalne situacije uspio završiti gimnaziju u Bratislavi, a potom se upisao na Pravni fakultet u Zagrebu. Zbog ratnih okolnosti studij nije završio, te se vratio u domovinu. Slovačka i Hrvatska bile su tada neovisne zemlje vezane uz Njemačku. Njegova sjećanja na boravak u Zagrebu vrlo su svježja i ispunjena radošću. Neko-liko osoba posebno je istaknuo kao svoje uzore. To su dr. Josip Andrić, predsjednik Hrvatskog književnog društva Sv. Jeronima, veliki prijatelj slovačkog naroda, hrvatski književnik, folklorist, skladatelj, društveni djelatnik nepresušne energije, a danasve ljudski i ekumenski široka slavonska duša. Slijedi nadbiskup zagrebački i kasniji blaženik Alojzije Stepinac. Vrlo je dojmljiv Takačev opis posjeta

Nadbiskupu. "... Ja sam bio oduševljen. Ništa slično nisam još doživio. Susreli smo jednoga hrvatskog studenta, odnekud iz Slavonije. Bio je i s drugim studentima u Hrvatskom Grobu. Nisam mogao prešutjeti svoje oduševljenje, euforiju, koju sam zaključio riječima: Ja bih za vašega nadbiskupa dao da me ubiju! On mi je opet ispričao kako je nadbiskup išao u prvu audijenciju poglavniku dr. Anti Paveliću. Kad je zastao ispred zgrade, pričao mi je prijatelj, osobni čuvari ustaše htjeli su pregledati nosi li sa sobom oružje. On je rekao: *Što mislite, je li katolička crkva u Hrvatskoj razbojnička?* I htio se vratiti u nadbiskupsku palaču" (str. 100.).

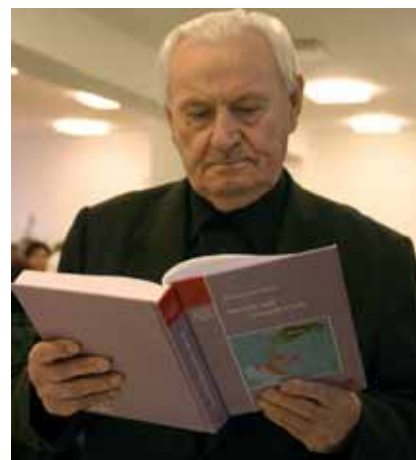
Nakon povratka u Slovačku Takač djeluje kao katolički novinar. No, uhićuje ga Gestapo, ali, nasreću, nije završio u logoru. To će učiniti komunisti.

Godine 1947. Ferdinand Takač traži ulazak u Isusovački red, a iduće godina biva primljen u novicijatu. U Čehoslovačkoj bjesni protuvjerska kampanja. U poznatoj noći 13./14. travnja 1950. odveden je s redovničkom subraćom u jedan od koncentracijskih logora. Svi su redovi raspušteni. Takač je ubrzo pušten. Našavši se izvan samostana, traži civilno zaposlenje i izučava za majstora koji popravlja dizala. No, vjeru i Red ne napušta. Studira filozofiju i teologiju, tako da ga biskup Jan Chryzostom Korec, današnji kardinal, 23. siječnja 1955. potajno zaređuje za svećenika.

Nakon šest mjeseci je otkriven, uhićen i osuđen na osam godina zatvora. Na

Ferdo Takač i Otilija Hrzić

saslušanju u Žilni istražitelj mu je kazao: "Takač, vi niste napravili ni jedan korak a da nije protiv našega državnog uređenja." U knjizi je opisao to razdoblje. Nije opterećen mržnjom, već, štoviše, u tom je paklu nalazio i dobre ljude i naučio ih voljeti. U knjizi piše: "Ne osuđujmo nikoga! Ne budimo previše pametni!" (str. 139.).

"NE OSUĐUJMO NIKOGA"

Godine 1960. pušten je iz zatvora. Do "Praškog proljeća" radi kao popravljач dizala, a od 1968. do 1970. kao novinar u listu "Katoličke novine". Nakon sloma nastavlja svećeničku službu. U tom vremenu, pa do danas jedini je svećenik u Slovačkoj koji je mogao služiti misu na hrvatskom jeziku. Nakon pada komunizma i osamostaljenja Slovačke, premda u visokim godinama, razvija živu leksi-kografsku, publicističku i narodnosnu djelatnost.

Na kraju pater Takač ističe uporišne točke u svome životu: "Moj se život razvijao u zanimljivu trokutu: u Zagrebu dr. Josip Andrić, upravitelj Društva sv. Jeronima, kod kuće majka Justina, na sjeveru Slovačke, u Ružombereku, pater Rudolf Mikuš, magister novaka Družbe Isusove. U tom je trokutu oscilirao moj život."

Knjiga "Voljeti ljude naučio me život" izvorno je napisana slovačkim jezikom. Na hrvatski ju je prevela Marija Kursar. Nadahnuti predgovor na pisao je zagrebački isusovac, p. Ivan Šestak. ■

ENG Life Has Taught Me To Love People, a book by Jesuit priest Ferdinand Takač, a prominent Croatian intellectual from Slovakia, was recently presented in Zagreb.

Deseti rođendan klape BA

ARGENTINA - Klapa BA ove godine u sklopu ciklusa "Croacia en Buenos Aires" slavi 10. obljetnicu svoga rada. Snagom jednoga velikog prijateljstva, obljetnica postaje uzrokom drugog posjeta Argentinini sjajne riječke klape "Fortunal", koja je klapi BA ujedno i veliki uzor. Dvije su se klape upoznale 2002. godine u Montevideu, gdje je klapa "Fortunal" gostovala

s programom "Hrvatska priča". Za vrijeme toga posjeta Južnoj Americi Riječani su posjetili Peru, Urugvaj i Čile. Dvije godine poslije, u organizaciji klape BA, klapa "Fortunal" prvi put dolazi u Argentinu, gdje je održala čak šest koncerata. Pozivnica za ovogodišnje gostovanje "Fortunala" u Argentinu stigla je tijekom posjeta klape BA domovini, 2006. godine, kada u povodu I. Susreta klapa iz iseljeničtva nastupaju u Hrvatskoj u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. U sklopu ovogodišnjeg druženja, klape BA i "Fortunal" prvi su zajednički koncert održale u katedrali u San Isidru koju su do posljednjeg mjesta ispunili uglav-

nom stanovnici te rezidencijalne četvrti Buenos Airesa. No, svečanom koncertu u kazališnoj dvorani Auditorium Belgrano, održanom 9. studenoga, nazočilo je gotovo 1 000 ljudi. Kao posebni gosti nastupili su pjevač Juanjo Cura, zatim ženska klapa "Valovi", sastavljena od potomaka hrvatskih iseljenika, s prvim sopranom Cecelijom Fernandez Šarić, te tamburaški sastav "Bosna". Oduševljenje na trosatnom koncertu dostiglo je vrhunac završnom pjesmom "Da te mogu pismom zvati", dok je za bis ostavljena pjesma "Croatijo, iz duše te ljubim". Treba istaknuti i da su svi sudionici koncerta klapi BA otpjevali i prigodnu rođendansku pjesmu. Klapa Fortunal svojom je umjetnošću pridonijela oduševljenju publike i ovo će slavlje, zasigurno, ostati upamćeno kao veliki događaj u povijesti hrvatske zajednice u Buenos Airesu. (WEB HMI)

BOZANIĆ: U ZADNJIH 50 GODINA MIGRIRALO 200 MILIJUNA LJUDI

ZAGREB - Migracijski fenomen posljednjih je desetljeća dosegnuo dosad u povijesti nezabilježene razmjere te se smatra da je od šezdesetih godina prošloga stoljeća do danas zahvatio 200 milijuna osoba, rekao je u uvodu u radni dio međunarodnog simpozija "Migracije kao novi prostor evangelizacije i solidarnosti", koji se održava u Liverpoolu, zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. "Postoji tendencija da se useljavanju pristupa kao problemu, izazivajući napetosti u društvu", rekao je Bozanić i upozorio kako se pojednostavnjeno govori o "iseljeniku" ili "doseljeniku", umjesto da se na njih gleda kao na osobe s vlastitim korijenima, kulturom i vjerom. "Potrebno je da vlasti i crkvene zajednice pronađu nova i cjelovita rješenja koja bi uspjela vrednovati različite kulturalne tradicije i bogatstvo koje sa sobom donosi pokretljivost stanovništva", rekao je kardinal Bozanić.

HRVATSKA PRISUTNOST NA SLAVISTIČKOJ KONVENCIJI U PHILADELPHIJI

SAD - Potkraj studenoga održana je u Philadelphiji 40. Konvencija Američke udruge za promicanje slavističkih znanosti (AAASS). Na ovogodišnjoj konvenciji mogli su se zapaziti brojni paneli koji su se ticali Hrvata i Hrvatske. Dobar broj navedenih panela organizirali su i/ili u njima sudjelovali hrvatski znanstvenici, posebice članovi Udruge za hrvatske znanosti (ACS). U sklopu Konvencije udruga za hrvatske znanosti imala je svoj godišnji sastanak na kojemu su dužnosnici Ante Čuvalo i Aida Vidan podnijeli izvješće o radu ACS-a. Nakon sastanka članovi i prijatelji ACS-a pošli su na tradicionalnu "Hrvatsku večeru". Tu se okupilo više od trideset članova ACS-a i prijatelja koji su sudjelovali na Konvenciji, kao i nekoliko Hrvata iz Philadelphije.

Ekrem Eck Spahich (1945. - 2008.)

Ugledni američki Hrvat Eck (Ekrem) Spahich, koji je rođen 1945. u Tuzli, umro je u tekućem gradu Amarillu. Godine 1960. emigrirao je u SAD, gdje je na West Texas State Universityju završio studij novinarstva i povijesti. Dobrovoljno se kao ratni dopisnik prijavio za službu u Vijetnamu. Tijekom svojeg boravka u Vijetnamu njegove je izvještaje čitala cijela Amerika. Nekoliko je puta odlikovan, a nakon vijetnamske drame preselio se u grad Borger na sjeverozapadu savezne države Teksas, gdje je postao urednik najjačega lokalnog lista "Borber News Herald". Eck se oženio bolničarkom Helen i dobio sina Michaela i kći Holly. Godine 1972. organizirao je Hrvatsko filatelističko društvo u Teksasu koje gotovo trideset godina okuplja više od 700 filatelista iz 32 države sa svih kontinenata. Za zasluge u borbi za međunarodno priznanje samostalne i neovisne Hrvatske Ecka Spahicha je predsjednik Franjo Tuđman odlikovao Redom hrvatskoga pletera.

101 ZAGREBAČKI NAJ...

Što bi Sir Michael Bull, engleski publicist i novinar sa sadašnjom adresom u Zagrebu, napravio kada bi znao da će za 24 sata biti smak svijeta? Ostao bi u Zagrebu, jer se ovdje sve događa dvije godine poslije. Tako piše u uvodu svoga dvojezičnog vodiča "101 zagrebački naj..." (nedavno ga je objavio VBZ), ali pritom nije podrugljiv, nego zapravo upućuje na to da grad nisu zahvatile nervoza i užurbanost velikih europskih gradova. Ili, njegovim riječima,

Zagreb je zadržao integritet i individualni stil. Ono što mu se posebno sviđa jest hrana, a Sir Michael Bull u to je dobro upućen, jer je za života u Beču pisao za austrijske medije o jelu i piću. Nadalje, arhitekturu s prijelaza iz 19. u 20. stoljeće naziva grandioznom, dok mu se suvremena nešto manje sviđa. Žene ocjenjuje kao jedne od najbolje odjevenih u Europi, te postavlja logično pitanje kako im to uspijeva s obzirom na prosječne dohotke u Hrvatskoj. Bull zaključuje da "Zagrepčani znaju improvizirati, a iznad svega se u gradu dade živjeti".

HRVATSKI ŠKOLSKI PRAVOPIS

"Hrvatski školski pravopis - usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika" autora Stjepana

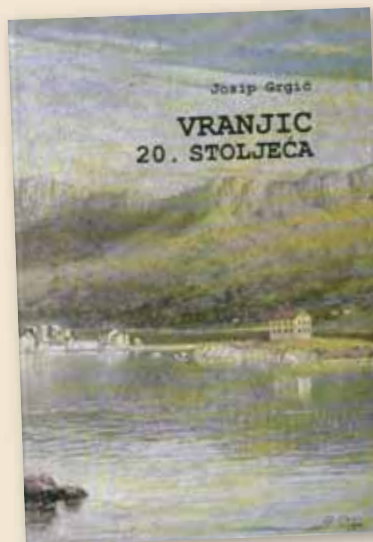
Babića, Sande Ham i Milana Moguša u izdanju Školske knjige predstavljen je na Interliberu u Zagrebu. O pravopisu su govorili predsjednik Uprave Školske knjige Ante Žužul, ministar znanosti, obrazovanja i športa Dragan Primorac, akademik Stjepan Babić i profesorica Sanda Ham. Podsjetivši kako je pitanje hrvatskoga pravopisa riješila struka, ministar Primorac je rekao kako narod koji nije riješio svoje pravopisne prijepe stvara konfuziju kod drugih naroda. "Hrvatska ima pravopis koji je rezultat kompromisa", rekao je ocijenivši kako je ovo jednostavan, ali dobar pravopis. Ustvrdivši kako je pojava Školskoga pravopisa povijesni korak, Žužul je rekao da su autori pravopisa prihvatili pravopisna rješenja Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa. Autori u njemu objašnjavaju i propisuju pravopisna pravila, slovopis i pravopis, glasove i glasovne skupove, pisanje dvoglasnika, jednačenja zapornika, pisanje velikih i malih slova, tuđice, sastavljeno i rastavljeno pisanje te donose pravopisne znakove, kratice, rječnik nazivlja i pravopisni rječnik.

ŠIROKI BRIJEG U PORAČU DRUGOGA SVJETSKOG RATA

Događaji koji su se zbivali od 10. studenoga 1944. do 14. veljače 1945. svjedoče o prirodi i karakteru partizanske borbe za Široki Brijeg i samu zapadnu Hercegovinu. Unatoč emotivnoj povezanosti s tim događajima i mjestom, autor Gojko Zovko u knjizi "Druga strana medalje" o njima piše nepristrano, znanstveno, kritički i objektivno, s jedinim ciljem da čitatelju približi istinu, koja čovjeka sigurno oslobađa od za-

bluda i propasti. Na taj način omogućuje bolji uvid u problematiku zbivanja i ljudi koji su živjeli i žive na području Bosne i Hercegovine, posebice na području općine Široki Brijeg. Premda u zreloj životnoj dobi, autor ih se još uvijek dobro sjeća, jer su trajno prisutni u njegovoj svijesti. Kaže: "Oni su zapravo dio mene i tako će biti do kraja moga života." Izvori na koje se poziva jesu osobni doživljaji, svjedočanstva mještana te literatura relevantna za ovu problematiku: dokumentacija partizanskih jedinica, javne publikacije organa i institucija bivše države te ostale javne publikacije koje se tiču NOB-a i općenito Drugoga svjetskoga rata.

VRANJIC 20. STOLJEĆA

U Pinakoteci franjevačkog samostana Gospe od Zdravlja u Splitu u srijedu 28. svibnja, u organizaciji nakladnika Doma kulture "Zvonimir" - Solin i Udruga "Don Frane Bulić", predstavljena je knjiga Josipa Grgića "Vranjic 20. stoljeća". Riječ je o knjizi kratkih priča u kojoj je autor prikazao svoje rodno mjesto Vranjic. Premda su događaji pisani vjerodostojno i istinito

samo o jednom mjestu, Vranjicu, pri čemu su uporabljeni stari zapisi i zabilješke, u knjigu je uvršteno i pedesetak rijetkih fotografija, od kolendavanja, maškara, korizme, jematve, kolinja, Uskrsa, Božića i drugih blagdana, fešta i derneka. Kroz 23 priče autor piše o danima karnevala, političkom djelovanju u mjestu u 20. stoljeću, kulturnom i sportskom životu, odlasku u vojsku, korizmi i obredu Velikoga tjedna. Obradio je i one pojave i događaje iz olovni i totalitarnih vremena, o kojima se ranije malo ili nimalo nije moglo pisati, osobito o obespravljenima i žrtvama političkog progona.

Pripremio: Hrvoje Salopek

Zvončići, zvončići...

U božićne dane primali smo goste, ili smo sami bili gosti. Upoznali smo običaje iz raznih krajeva svijeta, a isto tako mi smo upoznawali druge s našim običajima i našim jelima. Naše njemačke prijatelje najviše je oduševljavala sarma

Alle Jahre wieder..., početak je jedne njemačke Božićne pjesme, a u prijevodu bi to bilo: *Svake godine ponovo...* I doista: iz godine u godinu dolazi nam Božić i božićno doba. Ali, svake godine nešto prije. Trgovci, koji svake godine nude sve više božićnih artikala, hoće nas uvjeriti da nikada nije dovoljno rano početi s pripremama za taj važan kršćanski blagdan. Početi s pripremanjima, znači, po njima, početi s kupnjom božićnih darova. U toj poplavi ponuda, uvođenja novih običaja, vrlo lako izgubi se pravi smisao Božića i od blagdana obitelji, začas nastane blagdan kupnje, blagdan ponude i potražnje, blagdan slobodnog tržišta...

Prvi Božić u Njemačkoj doživjeli smo samo u pripremanjima. Pravi Božić dočekali smo u Hrvatskoj. Naši su roditelji dobili jedan od najljepših darova. Donijeli smo im unuka koji se rodio prije nekoliko mjeseci. Za Božić smo ga krstili kod svećenika, koji nas je vjenčao. Dobio je ime Krunoslav, a bake i djedovi bili su presretni. Božić kakav se samo poželjeti može.

Većinu smo Božića ipak proveli u Njemačkoj. U predbožićno vrijeme po trgovinama se počinje osjećati božićni ugođaj. To mi je uvijek smetalo, jer sve to zajedno "izbljedi" do Božića. Nastojali smo onaj pravi božićni ugođaj svesti na tri-četiri dana blagdana. S čuvanjem tradicije išlo je malo teže, jer uvjeti nisu više postojali. Bilo je teško održati običaje, koji su u mojoj obitelji povezani s božićnim slavljem.

OBİČAJI PRILAGOĐENI VREMENU

Božićne običaje moja obitelj "vuče" još iz Slovačke. S vremenom su neznatno mijenjani, ali u posljednje vrijeme sve ih je teže održavati, pa su malo prilagođeni

Piše: **Emil Cipar**

Božić početkom 80-ih – moje sinove uvijek je veselio okićeni bor

vremenu. Na Badnji se dan gostima nudi medena rakija, a djeca idu po kućama čestitati Adama i Evu. Na Badnjak se posti, ali takav se post samo poželjeti može. Tijekom dana nema nekih posebnih obroka, jer se priprema obilna večera. Prije večere roditelji obidu, nahrane i blagoslove stoku, a kada sve bude gotovo, unesu u kuću navilak slame koja se stavi pod stol u kuhinju. Tim činom u kuću je ušao Božić i nakon molitve pristupa se večeri. Kako reko, taj se dan postilo, pa nije bilo mesa. Večera je počinjala juhom od rajčica, a onda je slijedila riba, veći-

nom pečeni šaran, koji se jeo uz salatu od krumpira i salatu od graha. Nakon toga poslužilo se od svega "što je godina donijela" - suho i svježe voće, med, kuhana pšenica s medom... Kolači se nisu služili, jer oni su "mrsni" i bili su predviđeni za sutrašnji dan.

Nakon obilne večeri pristupilo se kićenju bora, *krizban* smo ga zvali. I nije to bio bor, već borovnica, koju smo mi zvali smreka. I nakit nije bio kao danas kupljeni, već su to bili orasi, jabuke, po koji bombon, čiji je rok valjanosti istekao prije više godina, umotan u staniol. Ali,

to nije nikomu smetalo.

Nakon obavljena posla išlo se na polnoćku. Bio sam ministrant, pa sam i ja morao. Crkva je uvijek bila prepuna. - Sada su opet došli moji "godišnjaci" - govorio je župnik Adam. A "godišnjaci" su bili ljudi koji su samo na Božić dolazili u crkvu. Među njima je bio i moj otac.

Doručak za Božić bio je nešto kasnije nego inače, a jeo se hladni pečeni odojak. Nakon toga se opet išlo u crkvu i onda je slijedio ručak: juha, kuhano meso s umakom od rajčica ili hrena, sarma, pečeni odojak, kolači...

NAŠ BOŽIĆ U NJEMAČKOJ

Jedan dio običaja očuvali smo i u Njemačkoj, samo što smo težište prebacili na badnju večeru. Bor, koji nije mogao biti borovnica, već kupljeno drveće, kićen je poslije podne. Uvijek smo htjeli mali skromni bor, ali je on je uvijek bio nekoliko brojeva veći. Večera, gotovo kao i u Hrvatskoj, a poslije večere sinovi su uzimali gitare u ruke i svirali i pjevali božićne pjesme. Ali nije ostalo samo na božićnim pjesmama. Bilo je tu i nekoliko aktualnih šlagera. Zbog međugeneracijske solidarnosti, na repertoaru je uvijek bilo nekoliko šlagera "iz našega doba". Često su tu bili i prijatelji naše djece, koji su iz Italije i Španjolske, pa je repertoar na opće zadovoljstvo proširen. No pjesme su uvijek bile podijeljene na "naše" i "njihove". Nikomu to nije smetalo, ali ipak bilo bi zgodno pronaći nešto zajedničko. I to nam je uspjelo, sasvim slučajno. U "glazbenom dozrijevanju" naših sinova nastupila je i jedna "Beatles" faza. Osobito im se sviđala pjesma "Let it be" Johna Lennona. Bila je to nekada i "naša stvar". Od jednoga Badnjaka "Let it be" je za nas postala božićna pjesma. I od toga dana stalno na božićnom repertoaru - *Neka bude!*

U božićne dane primali smo goste, ili smo sami bili gosti. Upoznali smo običaje iz raznih krajeva svijeta, a isto tako mi smo upoznali druge s našim običajima i našim jelima. Naše njemačke prijatelje najviše je oduševila sarma. Sada se kiselo zelje može kupiti u trgovinama, ali nije uvijek bilo tako. Tko je mogao, kiselo je sam, što nije bilo baš jednostavno, jer kiselo zelje ima specifičan miris, pa ga nije uputno držati u zajedničkim podrumske prostorijama. Ni do bačve za kiseljenje nije bilo jednostavno doći.

Domaćice tebi fala, što nam tvoja ruka dala - djeca u Slavoniji uoči blagdana Svete Lucije

No zahvaljujući kreativnom duhu naših ljudi sve se nekako rješavalo i na Božić je u hrvatskim dijasporским domovima redovno nuđena sarma.

Pripremanje sarme vrlo je važna stvar i ne smije se prepustiti slučaju. Sarma je ponos svakoga doma, jer ona unosi u božićni ugođaj, onaj specifični hrvatski "štih". Svatko ima svoj tradicionalni obiteljski recept, pa, iako si tih dana jeo sarmu na deset različitih mjesta, ipak su to bila različita jela.

Trebalo je mnogo sarme, jer ona se jela nekoliko dana, a i kod njemačkih je sugrađana bila omiljena. Naš najčešći gost, bila je Brigitta, dugogodišnja kućna prijateljica. *Mmmmm... es gibt wieder Zarma!* U početku smo pokušavali ispravljati, ali i nakon bezbroj godina Brigitta se veselila *zarmi*. Neke stvari ne možeš promijeniti.

POSTOJI LI LJEPŠI DAR?

Darivanje za Božić priča je za sebe. Ja sam uvijek pokušavao darovima dati neku osobnu notu, što nije uvijek bilo jednostavno. Budući da sam vješt u ručnim radovima, obično sam nešto izvezo, "izhekla", napravio neki aranžman od suhoga cvijeća..., ali to je zahtijevalo mnogo vremena, tako da sam s pripremanja morao početi vrlo rano. Često sam imao nekoliko započetih radova, koji su "rasli" istodobno. Konfekcijski darovi iz trgovine, nisu me baš oduševjavali. Niti sam ih volio darivati, niti primati. Ali, katkada nije bilo drugoga izbora. I,

onda što kupiti nekome koji ima sve ono što si ja mogu priuštiti darivati? Bio je to za mene hod po mukama. Prije Božića potrošiš mnogo vremena da nađeš odgovarajuće darove, a nakon Božića potrošiš mnogo vremena da zamijeniš darove koji ti se nisu sviđali. To nije i ne može biti smisao Božića.

Rekao sam da su moji roditelji na Badnjak unosili slamu u kuću. Slama je simbol skromnosti. I od onoga dana kada je nestala slama, nestala je i skromnost. Što bi Isus rekao da je među nama?

Nasreću, u Slavonskom je Brodu nešto drukčije. Božićno slavlje ne može početi mnogo ranije nego inače. Potkraj studenoga je Katarinski sajam. Tradicija koja ne smije izostati. Zatim dolazi Sveti Nikola, koji je poznatiji od Djeda Božićnjaka. A onda valja još proslaviti Svetu Luciju 13. prosinca. Taj prastari običaj održao se do današnjih dana, na zadovoljstvo djece. To je praznik svjetlosti, koji je slavljen kada se za *Halloween* nije niti znalo. Uvečer djeca sa svjetiljkama u rukama hodaju ulicama i sokacima. Kuće su osvijetljene svjetiljkama u prozorima. Drveće na ulicama je okićeno, a djeca se darivaju bombonima, orasima, voćem... Često su te svjetiljke izdubljene bundeve. Sveta Lucija je inače, zaštitnica vida.

Svoj dar za Božić već sam dobio. Pisao sam ljetos da se naš sin Krunoslav oženio. Prije nekoliko dana stigla je iz Njemačke radosna vijest da ću postati djed. Postoji li ljepši dar? ■

Otvorena Dinina Pandorina kutija

Potkraj studenoga održana je promocija 'Pandorine kutije' Dine Dvornika u zagrebačkom klubu Saloon, a glavne na ceremoniji bile su supruga Danijela i kćer Ella Dvornik. 'Da je Dino ovdje, sad bi mi rekao da manje pričam i da pustim da se ljudi zabavljaju,' izjavila je Danijela boreći se sa samom sobom kako ne bi pustila suze. Promocija je, kao i nedavni pogreb hrvatskoga glazbenog velikana, bila istinsko miješanje emocija od ushita do sjete. Okupili su se brojni prijatelji obitelji Dvornik, kao i priličan broj domaćih glazbenika. Album je ocijenjen kao jedan od najboljih u njegovoj karijeri, a da je Dino kojim slučajem živ, ponio bi bez zadrške titulu povratničkog albuma. 'Pandorina kutija' sadržava osam pjesama, među kojima je i jedan duet Dine i Davora Gopca.

90 godina Zagrebačkoga kvarteta

Najstariji hrvatski komorni ansambl, Zagrebački kvartet, u sezoni 2008./2009. nizom koncerata obilježava 90 godina djelovanja, zaokružujući tako dugogodišnji put ispunjen

brojnim uspjesima, nagradama i priznanjima. Nedavno je kvartet (članovi su Goran Končar, Martin Jordan te Davor i Hrvoje Philips) nastupio u Hrvatskome glazbenom zavodu u Zagrebu. Kvartet koji je nastupao u znamenitim koncertnim dvoranama odlikovan je svim važnim domaćim glazbenim nagradama. Brojni tonski zapisi svjedoče o bogatom repertoaru ovoga vrhunskog ansambla, ali i o trajnoj skrbi za domaće glazbeno stvaralaštvo.

Maja Blagdan - sretna žena!

Pet godina nakon izlaska albuma "Moje ime je ljubav" i godinu dana nakon izlaska Zlatne kolekcije, na tržištu se nalazi novi album Maje Blagdan. "Sretna žena" naziv je novog Majina albuma, na

kojemu se nalazi deset pjesama, među kojima je i obrada pjesme "Darling", kao i pjesma "Zvala sam ga anđele", s kojom se poznata pjevačica predstavila na posljednjoj Dori. Na Majinu je albumu radio zavidan broj renomiranih glazbenih imena poput Zrinka Tutića, pokojnog Đorđa Novkovića, Miroslava Škore, AlkeVice, Severine, Mire Buljana i ostalih. Maja Blagdan je pjevačica koja se, osim mnogim albumima, može pohvaliti i Porinom za najbolju žensku vokalnu izvedbu, kao i osvojenim 4. mjestom na Eurosongu u Oslu.

Bulić zapalio Cibonu

S dva sata svirke na koncertu u pre-punoj dvorani "Cibone" **Mate Bulić** i prijatelji zadovoljili su apetite svoje brojne publike. Bulić je pjevač kojeg u medijima nema previše, ali ima odano sljedbeništvo. Trenuci euforije u dvorani vladali su za izvođenja hitova slikovitih naslova poput "Nije čaša kriva što je čaša", "Narodno veselje", "Ostarit ću nikad neću znati", "Tiho, tiho teče Nere-tva", a tijekom izvedbe "Gori gora, gori borovina" iz topova na pozornici sukljao je plamen. Zajedno s Bulićem pjevali su njegovi gosti – Dražen Zečić koji je otpjevao duet "Pošto po to", a Ivan Mikulić "Ja sam Hercegovac". "Baruni" su publiku uveselili pjesmom "Kada Sava krene prema Brodu", a Marko Perković Thompson podigao je sve na noge svojom "Lijepa li si". Koncert je imao i svoju humanitarnu notu jer je dio prihoda uplaćen za Zakladu "Ana Rukavina".

Priprema: **Toni Kovač**

Obljetnica stvaralaštva Joška Banova

U prepunom HNK-u Split splitski skladatelj Joško Banov obilježio je 35 godina svojega rada. Koncert pod nazivom "Dovoljna je ljubav" okupio je brojne Banove prijatelje i obožavatelje njegove glazbe, a među gostima nastupili su njegova supruga Zorica Kondža, Oliver Dragojević, Nina, Vanna, Doris, Coce, Tereza i drugi. Odlično raspoložena publika dva i pol sata s njima je uglas pjevala hitove poput 'Vrijeme ljubavi', 'Najljepše je kad si tu', 'Samo ti', 'Lipi moj', 'Dobar dan ti, dušo' i mnoge druge. - Mojih trideset i nešto godina u glazbi prošlo je prebrzo, kao i večerašnji koncert. Trebao bih napisati još poneku pjesmu da se čarolija nastavi. Hvala vam na svemu – zahvalio je Joško Banov, splitski skladatelj i dirigent, gledateljima na kraju koncerta.

Ovacije "Spli'skom akvarelu"

Legendarna pjesma "O kućo mala" nakon sedamnaest godina ponovno se orila splitskim Hrvatskim narodnim kazalištem. Gromoglasan pljesak zaslužili su glumci i pjevači nakon premijere "Spliskog akvarela" Ive Tijardovića u režiji još jednom Krešimira Dolenčića. Najveće ovacije publike dobili su Valentina Fijačko za ulogu Marice, Ivica Čikeš koji je utjelovio Tomu Salea, Tanja Jovanović kao njegova žena Jovana, Ratko Glavina kao Trogiranin, te studenti četvrte godine Jelena Bosančić i Goran Marković u ulozi Perine i Lešandra koji su na sceni pokazali zavidne plesačke mogućnosti. Kao epizodni lik u jednoj sceni pojavio se i sam Dolenčić. Kako je svoj posao odradio redatelj, došao je vidjeti i premijer Ivo Sanader u pratnji supruge Mirjane.

HR TOP 10

zabavna

- 1** **Toše Proeski** - Nesanica
album: Igra Bez Granica, 2007. / Hit Records
- 2** **Severina** - Tridesete
album: Zdravo Marijo, 2008. / Dallas
- 3** **Jasmin Stavros** - Emilija
album: Nemoj Se Udavati, 2007. / Hit Records
- 4** **Mate Bulić** - Jablani
album: Kako Mi Je, Tako Mi Je, 2007. / Hit Records
- 5** **Baruni** - Draga
album: Svanut Će Jutro Puno Ljubavi, 2007. / Hit Records
- 6** **Antonija Šola i Gazde** - Milijun poljubaca
album: Zlatne Žice Slavonije, 2008. / Zlatne žice Slavonije - Požega 2008.
- 7** **Halid Bešlić** - Dvadesete
album: Halid Bešlić 08, 2008. / Hit Records
- 8** **Prva liga** - Melem
album: Zlatne Žice Slavonije, 2008. / Zlatne žice Slavonije - Požega 2008.
- 9** **Leo** - Da me barem mrziš
album: Krevet od ruža, 2007. / Hit Records
- 10** **Dalmatino** - Dvi sestre blizanke
Dancing Bear

pop&rock

- 1** **Prljavo Kazalište** - Ipak
album: Tajno Ime, 2008. / Croatia Records
- 2** **Massimo & Neno Belan** - Zar više nema nas, album: Dalmatinske Šansone, 2008. / Dalmatinske Šansone 2008.
- 3** **Nina Badrić** - Dodiri od stakla
album: 07, 2007. / Aquarius Records
- 4** **Lana** - Volim biti zaljubljena
Hit Records
- 5** **Toše Proeski** - The hardest thing
Hit Records
- 6** **Luka Nižetić** - Na tren i zauvijek
album: Na Tren I Zauvijek, 2008. / Menart
- 7** **Dino Dvornik** - Hipnotiziran
Dancing Bear
- 8** **Tony Cetinski** - Umirem 100 x dnevno
album: Ako To Se Zove Ljubav, 2008. / Hit Records
- 9** **Vatra** - Eskim
album: Sputnik, 2008. / Dallas
- 10** **Tony Cetinski** - Ako to se zove ljubav
album: Ako To Se Zove Ljubav, 2008. / Hit Records

Naši licitari u Hamburgu

U Altona muzeju za umjetnost i povijest kulture u Hamburgu otvorena je međunarodna izložba tradicionalnih proizvoda pod nazivom "Lebkuchen aus ganz Europa". Zahvaljujući Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Hamburgu na izložbi su predstavljeni i hrvatski proizvođači paprenjaka i licitara. Svoje su proizvode izložili Prva hrvatska tvornica paprenjaka iz Zagreba i obrt "Blažeković medičar i voskar" iz Osijeka. Pred više od 500 posjetitelja izložbu je, prigodnim izlaganjem o tradiciji izrade paprenjaka i licitara u Hrvatskoj, otvorio generalni konzul Žarko Plevnik. Tom je prigodom podijelio i više stotina malih licitarskih srca licitara "Blažeković" te paprenjaka iz Zagreba.

Vukovarski adventski vijenac

Paljenjem prve svijeće na vukovarskom adventskom vijencu, koju je zapalila gradonačelnica Zdenka Buljan, u Dvorcu Eltz započele su 11. vukovarske adventske svečanosti. "Želja mi je da ovo vukovarsko adventsko svjetlo obasja naš grad, a njegova se toplina prenese na sve ljude", kazala je vukovarska gradonačelnica Buljan. Prije paljenja prve svijeće na adventskom vijencu, u crkvi sv. Filipa i Jakova održan je prigodan kulturni program. Vukovarske adventske svečanosti ustanovili su 1997. godine Gradski muzej Vukovar i Franjevački samostan u tom gradu.

Slaven i Severina u humanitarnoj akciji

Rotary club Zagreb-Kaptol, Slaven Bilić i Severina predstavili su veliki humanitarni projekt "Korak u život", u svrhu pomoći uspješnijoj socijalizaciji djece bez primjerene roditeljske skrbi, putem stipendija za studiranje. Akciju, koja bi se trebala održavati svake godine, podržavaju i poznate javne osobe. Svake će godine ovu inicijativu pratiti i jedan koncert, a prvi je pripao upravo Severini, koja je, uz rukometaša Ivana Balića i izbornika nogometne reprezentacije Slavena Bilića, glasnogovornica akcije. Središnje događanje akcije bit će 21. prosinca u zagrebačkom Domu sportova, gdje će se održati koncerti, utakmica Dinama i Hajduka, i gdje će biti centar za pozive u kojem su sudjelovanje najavili predsjednik Mesić i premijer Sanader.

Priprema: **Mirna Jagodić**, Snimke: **HINA**

Leonarda darovala kolekciju

Zagrebački modni događaj "Wella Fashion Week" održan je u duhu humanitarne akcije "Dom daleko od doma" u sklopu koje domaći dizajneri svoje modele daju na licitaciji. Dizajnerica Leonarda Boban, koja je i došla na ideju suradnje modnoga svijeta s humanitarnom udrugom "Hrabro srce" za izgradnju centra za smještaj obitelji iz manjih sredina čija djeca moraju na liječenje u Zagreb, odlučila je darovati čitavu kolekciju. - Riječ je o dvadesetak modela moje posljednje kolekcije jesen/zima i svi će biti prodani na licitaciji. Zaista nije bitno koliko sam novca uložila u to, želim samo da se što više skupi za projekt - ispričala je Leonarda.

Rekordna savijača

Najveća savijača od jabuka ikad pripremljena u Zadru, savijača 'Krševan', ukupne dužine 750 metara iznenadila je nedavno Zadrane i njihove goste. Slasni se kolač protezao uzduž većeg dijela Poluotoka, od crkve sv. Šime do crkve Gospe od Zdravlja. U pripremu savijače 'Krševan' sudjelovalo je oko 400 profesionalnih kuhara te učenika Ugostiteljske škole, pod vodstvom Renata Kraljeva i Zadarskog ceha kuhara. Rekordna savijača podijeljena je na čak deset tisuća porcija.

Moto-Mrazovi prodefilirali Osijekom

Sredinom prosinca osječkim su ulicama na motorima prohujali Djedovi Mrazovi. Motoklub Osijek organizirao je tzv. Moto-Mrazove, koji su prodefilirali obučeni u odijela Djeda Mraza. Osječki motoristi koji su svojim malim sugrađanima dijelili darove dokazali su i ovaj put, suprotno predrasudama, da su pravi dobri dečki.

DOMDJONI SVJETSKI PRVAK U KARATEU

Biograđanin Danil Domdjoni postao je svjetskim prvakom u lakoj kategoriji na 19. Svjetskom seniorskom prvenstvu u karateu. Danil je ovime potvrdio svoju najvišu svjetsku klasu jer je europskom naslovu iz Tallina ove godine, pridodao i svjetski tokijski naslov. I karatistica Ema Aničić sve je iznenadila fenomenalnim nastupom na SP-u, gdje je osvojila brončanu medalju.

IVICA KOSTELIĆ NA PRAGU ODLIČNE SEZONE

Hrvatski skijaš Ilica Kostelić startao je petim slalomskim mjestom u novu skijašku sezonu, a nakon što se 'karavana' preselila na američki kontinent Ilica je skupio dosta bodova i u brzim disciplinama. Nakon 14. i 15. mjesta u dvama superveleslalomima, te izlijetanja u spustu, Ilica je osvojio fantastično 8. mjesto u veleslalomu Svjetskog kupa u Beaver Creeku, što mu je najbolji rezultat u karijeri u ovoj disciplini. Ana Jelušić je nakon razočaravajućeg nastupa u finskom Leviju, gdje se nije plasirala u drugu vožnju, u drugom slalomskom nastupu bila 12., a nakon niza ozljeda u novu sezonu izvrsno je startala naša druga skijašica, Nika Fleiss. Ona je u Leviju bila 20., zatim 26. u veleslalomu, a u aspenskom slalomu dvadeseta.

HRVATI REKORDERI U SERVIRANJU

Hrvatski tenisač Ivo Karlović i ove je godine bio najbolji server. Div sa Šalate prosječno je ubacivao 17,8 asova po meču, odnosno postigao je ukupno 961 as u 54 odigrana dvoboja. Zanimljivo, to je dosta manje od rekordne, prošle godine, kada je tijekom 64 meča odservirao 1318 asova, odnosno 20,6 asova po meču. Na 6. mjestu je i najbolji hrvatski tenisač, mladi Marin Čilić s 558 asova (9,14 po dvoboju), a zahvaljujući Karloviću i Čiliću Hrvatska drži prvo mjesto u konkurenciji država, ispred SAD-a.

Inače, dvoboj 1. kola Svjetske skupine Davis Cupa između Hrvatske i Čilea održat će se u Poreču od 6. do 8. ožujka.

DUDU, PRANJIĆ, PETRIĆ, OLIĆ...

Povratak hrvatskog reprezentativca Eduarda da Silve na travnjak nakon teške ozljede mjeri se danima, a ne više mjesecima, potvrdio je menadžer Arsenalu Arsene Wenger. Nijedan veznjak ove nogometne sezone u Europi nije efikasniji od hrvatskog reprezentativca Danijela Pranjića koji je u nizozemskom Heerenveenu postigao 10 ligaških pogodaka u Eredivisie. Mladen Petrić i Ilica Olić ove su sezone najubojitiji napadački dvojac u njemačkom HSV-u, a zbog izvrsnih igara sve je očitiiji Olićev odlazak u jedan od najjačih europskih klubova, Münchenski Bayern. Napadač hrvatske nogometne reprezentacije Ivan Klasnić s dva je pogotka donio pobjedu svojem Nantesu protiv prvaka Lyona u 17. kolu francuskog prvenstva. Istodobno, Luka Modrić zbog odličnih igara u Totenhamu stavljen je na popis pet najboljih europskih ofenzivnih veznjaka na službenim stranicama Uefe.

Priprema: **Nikolina Petan Šutalo** Snimke: **HINA**

DINAMO JESENSKI PRVAK

Dinamo je porazom u Udinama od istoimenoga talijanskog kluba u Kupu Uefe rezultatom 2:1 dokončao europsku avanturu. Susret je obilježio i ispad Bad Blue Boysa koji su na teren bacali baklje pa je susret u Udinama zbog toga bio prekinut na desetak minuta. Nogometaši Dinama ipak su jesenski prvaci u domaćem prvenstvu jer su u 18. kolu pobijedili Zagreb i zadržali jedan bod prednosti ispred Hajduka. Zbog loših rezultata u zadnje vrijeme uprava 'modrih' smijenila je trenera Branka Ivankovića i postavila Marijana Vlaka, dok je priča o dovođenju izraelskog trenera Avrama Granta na Poljud završila tako da je Hajduk produžio ugovor sa sadašnjim trenerom Antom Mišom. Iznenadjujuće 3. mjesto drži Šibenik koji se prošle godine borio za opstanak u Prvoj ligi.

NA KRAJU OTON

- Mislim da bi božićni poklon tati bila podesnija ona plava koju smo mu nakon čišćenja dali za Uskrs 2004!

A ISELJENIKA - Microsoft Internet Explorer
Favorites Tools Help
www.matis.hr
Favor
www.matis.hr/index.php
Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- BANERI,
- SPONZORIRANI ČLANAK,
- SPONZORIRANE RUBRIKE

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Odjel za marketing i promociju

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Trg Stjepana Radića 3, 10 000 ZAGREB,

HRVATSKA / CROATIA

BOŽIĆ NA PRAGU DOMA

Kad prođe sve to što nas muči
i mir kad bude nadohvat,
kad Lucija u staroj kući
zasadi prvu žitnu vlat,
u dom će bijeli Božić ući
k'o da i nije bio rat.

Ozvijezdit ćemo bor, nek blista,
i izmisliti blaga sva,
i slamica će biti ista
da namjerniku konak da
za dijete, što se s križom Krista
potucalo do nedraga.

Kad prođe sve to što nas kida,
i vratimo se u svoj dvor,
pred cigle porušenog zida,
da suzom okitimo bor,
podijelit ćemo kruh bez stida
i to će biti odgovor.

Ozvijezdit ćemo bor, nek blista
i izmisliti blaga sva,
i slamica će biti ista
da namjerniku konak da
za dijete, što se s križom Krista
potucalo do nedraga.

A naša suza bit će čista,
k'o da je radost plakala.

Drago Britvić